

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖN

TOIMINTAKERTOMUS

vuodelta 1925

21.2

Ammattijärjestön kokoonpano.

Ammattijärjestöön yhtyneet liitot.

Vuoden 1925 aikana kuului Ammattijärjestöön seuraavat koko maata käsittävät liitot: Suomen Lasiteollisuustyöväen liitto, Puuteollisuustyöväen liitto, Suomen Sukeltajain liitto, Suomen Kuljetustyöntekijäin liitto, Suomen Paperiteollisuustyöntekijäin liitto, Suomen Jalometallityöntekijäin liitto, Suomen Ravinto- ja Nautintoainetyöntekijäin liitto, Suomen Paperiteollisuustyöväen liitto, Suomen Kutomateollisuustyöntekijäin liitto, Suomen Metalliteollisuustyöntekijäin liitto, Suomen Kirjatyöntekijäin liitto, Suomen Muurarien, Rapparien ja Uunintekijäin liitto, Suomen Nahkateollisuustyöntekijäin liitto, Suomen Vaatetustyöntekijäin liitto, Rautatieläisten Ammattiliitto, Suomen Valtion Rautateiden Konepajojen Työntekijäin liitto, Suomen Liiketyöntekijäin liitto, Suomen Maatyöväen Hitto ja Suomen Tie- ja Vesirakennustyöntekijäin liitto, joka kuitenkin vuoden kolmannen neljänneksen ajalla yhtyi Suomen Rakennustyöväen liittoon. Liittojen nimissä on sikäli tapahtunut muutoksia, että aikaisempi Elintarveteollisuustyöntekijäin liitto otti edustajakokouksessaan nimekseen Suomen Ravinto- ja Nautintoaineteollisuustyöntekijäin liitto ja S. V. R. Konepajojen työntekijäin liitto muutti nimensä edustajakokouksensa päätöksellä Suomen Rautatientyöntekijäin liitoksi.

Vuoden lopussa oli Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen lukumäärä 18, ollen siis 4 liittoa vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Vähennys johtui siitä liittojen uudesta järjestelystä, joka vuoden 1924 aikana oli päätetty ja jonka johdosta Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväen liitto hajosi ja perustettiin Puuteollisuustyöväen liitto, Suomen Rakennustyöväen liitto ja Suomen Kuljetustyöläisten liitto, joihin liittoihin yhtyivät Suomen Kivityöntekijäin liitto, Suomen Maalarityöntekijäin liitto, Suomen Puutyöntekijäin liitto, Suomen Ajuerien liitto ja Suomen Merimiesten- ja Lämmittäjien Unioni.

Piirijärjestöt.

Edustajakokouksen päätösten mukaisesti on edelleenkin ollut toiminnassa *Pohjolan Ammatillinen Piirijärjestö*. Piirin asioita on hoitanut piirikokouksessa valittu piiritoimikunta, jolla on ollut vaki-

naisesti palkattu piirisihteeri. Pohjolan Ammatilliseen Piirijärjestöön on kuulunut 9 eri liiton alaista perusjärjestöä, joiden jäsenluku vuoden 1925 lopussa oli 4,614. Piirijärjestön toiminta on ollut kaikin puolin vilkasta ja on se täyttänyt tyydytyksellä ne tehtävät, jotka sille Ammattijärjestön edustajakokoukset ovat määränneet. (Piirin toimintakertomus jätkeämpänä.)

Satakunnan Ammatillinen Piirijärjestö on myöskin edelleenkin ollut toiminnassa, joskaan sen toiminta ei ole ollut erityisemmän merkityksellistä piirin perusjärjestöjen toiminnalle, sillä vain osa piirin alueella toimivista perusjärjestöistä on siihen kuulunut. Piirillä ei ole ollut vakinaisesti palkattua virkailijaa.

Ammatilliset Keskusneuvostot.

Ammattijärjestön toimistoon tehdyn ilmoituksen mukaan oli vuoden 1925 lopussa ammatillisia keskusneuvostoja seuraavilla paikkakunnilla: Forssa, Hanko, Harlu, Heinola, Helsinki, Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kemi, Kotka, Kokkola, Kuopio, Kuusankoski, Lahti, Lappeenranta, Loimaa, Mikkeli, Oulu, Pankakoski, Pietarsaari, Pori, Kaahe, Rauma, Eiihimäki, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Sortavala, Suolahti, Tampere, Turku, Vaajakoski, Vaasa, Valkeakoski, Varkaus, Viipuri ja Äännekoski. Yhteensä 39 keskusneuvostoa. Lisäys edelliseen vuoteen verrattuna 10.

Ammatillisten Keskusneuvostojen suhde Ammattijärjestöön on jatkuvasti ollut tarkemmin määrittelemättä, mistä on johtunut, että Ammattijärjestön toimikunnalla ei ole ollut minkäänlaista tarkkailutai valvontavaltaa niiden toimintaan nähden. Edustajakokouksen tärkeimpiin asioihin kuuluu määritellä tämä suhde Ammattijärjestön säännöissä, niin että mitään sellaisia epäselvyyksiä ei voi vastaisuudessa syntyä, jotka kertomusvuonna synnyttivät hankausta keskusneuvostojen ja Ammattijärjestön välillä.

Jäsenluku ja sen vaihtelu.

Ammattijärjestön jäsenluku, joka jatkuvasti aina vuodesta 1921 lähtien on laskenut, osoitti vuoden viimeisjellä neljänneksellä poikkeuksellisen runsasta nousua. Tosin jäsenluvun lisäys ja vähennys on vaihdellut jonkun verran eri vuosina, mutta sellaista muutosta kuin vuoden viimeinen neljännes osoitti, ei ole sitten jälkeen vuoden 1920 tapahtunut. Vuoden 1924 päättyessä oli Ammattijärjestössä jäseniä 47,312 ja vuoden 1925 lopussa 50,472. Jäsenluvun lisäys vuoden 1925 aikana 3.160. Ammattijärjestölle tehtyjen tilitysten perusteella laaditusta taulukosta nähdään jäsenluku ja sen vaihtelut vuoden eri neljänneksillä. (Taulukko seuraavalla sivulla.)

Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen jäsenluku ja osastojen määrä eri vuosineljänneksinä.

N:o	Liiton nimi	I neljännes				II neljännes				III neljännes				IV neljännes			
		Osa-	Täysin	Puoleksi	Jäseniä	Osa-	Täysin	Puoleksi	Jäseniä	Osa-	Täysin	Puoleksi	Jäseniä	Osa-	Täysin	Puoleksi	Jäseniä
		stojen luku	maksavia	maksavia	Yhteensä	stojen luku	maksavia	maksavia	Yhteensä	stojen luku	maksavia	maksavia	Yhteensä	stojen luku	maksavia	maksavia	Yhteensä
1	Lasiteollisuusyöv. liitto	4	152	39	191	4	164	28	192	5	196	30	226	4	337	41	378
2	Tie- ja Ve-irak. työl. I.	21	895	149	1 045	18	839	145	984	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Puuteoll. työv. liitto	135	3 021	4 250	7 271	131	2 994	4 081	7 075	132	3 001	4 237	7 238	132	3 096	4 507	7 603
4	Sukeltajain liitto	—	45	—	45	—	45	—	45	—	45	—	45	—	45	—	45
5	Kuljetustyöntekijäin I.	6	3 793	1 388	5 181	62	2 542	2 225	4 767	63	2 650	2 222	4 872	65	2 866	2 261	5 127
6	Paperiteollisuusyöv. I.	47	798	1 622	2 420	46	868	1 765	2 633	45	852	1 712	2 564	45	884	1 808	2 702
7	Jalometallityönt. liitto	9	193	91	284	9	179	105	284	9	160	130	290	7	191	106	300
8	Elintarveteollisuus. I.	43	69	1 635	2 333	45	668	1 542	2 210	46	557	1 567	2 126	52	624	1 973	2 597
9	Rakennustyöväen liitto	156	5 136	2 272	7 408	150	5 115	2 170	7 285	168	4 986	3 221	8 207	168	5 240	3 341	8 581
10	Kutomateollisuus. I.	21	628	1 067	1 695	21	630	1 072	1 702	21	645	1 164	1 809	21	652	1 566	2 218
11	Metalliteollisuus. I.	81	6 273	1 799	8 072	81	6 270	1 730	8 000	83	6 277	1 734	8 011	84	6 593	1 941	8 534
12	Kirjatyönt. liitto	33	1 665	1 070	2 735	33	1 665	1 070	2 735	33	1 650	1 050	2 700	34	1 700	1 050	2 750
13	Muurarien-, R. ja U. liitto	35	1 416	317	1 733	35	1 416	317	1 733	35	1 416	317	1 733	35	1 435	398	1 833
14	Nankateollisuus. liitto	35	685	637	1 322	37	695	703	1 398	39	698	757	1 455	39	803	1 254	2 054
15	Vaatealusyönt. liitto	41	761	596	1 357	41	761	596	1 357	41	663	581	1 244	40	749	787	1 536
16	Rautatiealusten amm. I.	5	100	15	115	6	100	15	115	5	100	15	115	5	100	15	115
17	S.V.R. Konepaj. työnt. I.	8	447	153	600	8	465	149	614	8	457	157	614	8	532	238	770
18	Liiketyöntekijäin liitto	45	122	1 899	2 021	49	189	1 847	2 036	49	142	1 932	2 074	50	150	2 173	2 323
19	Maatyöväen liitto	54	—	1 014	1 014	53	—	1 002	1 002	57	—	1 009	1 009	51	1 006	1 006	1 006
Yhteensä		836	26 829	20 013	46 842	829	25 605	20 562	46 167	834	24 495	21 837	46 337	830	25 997	24 475	50 472

Jäsenluvun vaihtelusta mainittakoon: Vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana väheni jäsenluku 470, toisella neljänneksellä 675 ja kolmannella neljänneksellä 165 jäsenellä. Erikoisen voimakkaalla valistusviikkoryntäyksellä ja kohdistamalla huomio omakohtaiseen paikalliseen järjestötoimintaan, saavutettiin viimeisen neljänneksen ajalla jäsenluvussa 4,140 jäsenen lisäys, mikä prosenteissa laskettuna teki noin 9 %.

Järjestörakenteen kehityksen kannalta on mielenkiintoista tarkistaa, miten jäsenlukuun vaikutti se suuripiirteinen liittojen yhdistäminen, joka edellisen vuoden ajalla päätettiin käytäntöön soveltua vuoden 1925. alusta. Tämän päätöksen perusteella hajaantuivat: Saha-, Kuljetus ja Sekatyöväen liitto, Puutyöntekijäin liitto, Maalarien liitto, Kivityöntekijäin liitto, Ajurien liitto, Merimiesten ja lämmittäjien Unioni sekä myöhemmin vuoden 1925 ajalla Tie- ja Vesirakennustyöntekijäin liitto ja näistä liitoista muodostuivat Puuteollisuustyöväen liitto, Rakennustyöväen liitto ja Kuljetustyöläisten liitto. Edellisen vuoden lopussa oli 7 hajaantuneen liiton yhteinen jäsenluku 22,387 ja vuoden 1925 päättyessä kolmen uuden liiton jäsenluku 21,311, vähennys siis noin tuhat jäsentä. Mutta kun otetaan huomioon, että Tie- ja Vesirakennustyöläisten liitosta siirtyi huomattava määrä jäseniä myös Maatyöväen liittoon, nähdään, että yhtyminen ei ole sanottavammin vaikuttanut jäsenluvun vaihteluun, Vaikka erikoisempaa jäsenluvun lisäystäkään ei ensimmäisenä toimintavuonna saavutettu, niin melkoisella varmuudella voidaan sanoa, että lisäystä tulee tapahtumaan uuden järjestelyn puitteissa. Ensimmäinen toimintavuosi on tärkeimmältä osaltaan kulunut perustamisesta johtuvissa järjestelytoimenpiteissä.

Ammattijärjestön toimikunta ja toimeenpaneva valiokunta.

Vuoden ajalla ovat Ammattijärjestön *toimikunnan* muodostaneet ja kokouksissa käyneet: Lasiteollisuustyöväen liitosta Otto Turunen 8 kertaa; Tie- ja Vesirakennustyöväen liitosta K. A. Männistö 6 kertaa; Puuteollisuustyöväen liitosta N. Aronen 8 kertaa ja E. Forsten 7 kertaa; Sukeltajain liitosta J. Tähtitanner 6 kertaa; Rakennustyöväen liitosta U. Nurminen 6 kertaa, H. Moisio 8 kertaa ja V. Huuskonen 1 kerran; Kuljetustyöntekijäin liitosta Hj. Niemelä 6 kertaa ja A. M. Pukki 5 kertaa; Paperiteollisuustyöntekijäin liitosta S. J. Mäkinen 7 kertaa; Jalometallityöntekijäin liitosta O. Väistö 5 kertaa; Ravinto- ja Nautintoaineteollisuustyöntekijäin liitosta V. Mäki 2 kertaa, Hannes Juvonen 3 kertaa ja Sofia Varvi 1 kerran; Kutomateollisuustyöntekijäin liitosta V. Kanto 6 kertaa ja Tunturi 1 kerran; Metalliteollisuustyöntekijäin liitosta P. Salo 8 kertaa, A. Virta 7 kertaa ja A. Pakarinen 1 kerran; Kirjatyöntekijäin liitosta O. A. Nyman 8 kertaa; Muurarien, Rapparien ja Uunintekijäm liitosta E. Härmä 7 kertaa; Nahkateollisuustyöntekijäin liitolta A. Raatikainen 6 kertaa ja J. Halme 2 kertaa; Vaatetustyöntekijäin lii-

tosta A. J. Luostarinen 8 kertaa; Rautatielaisten Ammattiliitosta E. A. Metsäranta 8 kertaa; S. V. R. Konepajojentyöntekijäin liitosta O. Saarinen 8 kertaa; Liiketyöntekijäin liitosta V. Laakso 7 kertaa ja Saima Kiviranta 1 kerran; Maatyöväen liitosta A. Lindegren 3 kertaa ja O. Rantanen 4 kertaa ja ruotsinkielisten työläisten edustajina F. Åkerman 5 kertaa ja K. Fagerholm 3 kertaa. Ammattijärjestön puheenjohtaja E. Huttunen on ollut kokouksissa saapuvilla 8 kertaa, taloudenhoitaja Aatu Halme 7 kertaa, sihtteri E. Valpas 5 kertaa ja sihtteri E. K. Louhikko 3 kertaa.

Kaikkiaan on toimikunta pitänyt 8 kokousta, joista pöytäkirjaan on tullut yhteensä 74 pykälää.

Toimikunnan valitsemina¹ ovat *toimeenpanevaan valiokuntaan* kuuluneet ja kokouksissa käyneet: E. Härmä 70 kertaa, A. Virta 67 kertaa, A. J. Luostarinen 67 kertaa, O. A. Nyman 57 kertaa, U. Nurminen 47 kertaa, N. Aronen 42 kertaa, E. A. Metsäranta 29 kertaa, H. Moisio 26 kertaa ja Hj. Niemelä 14 kertaa. Toimitsijoista ovat kokouksissa olleet: E. Huttunen 66 kertaa, A. Halme 63 kertaa, E. Valpas 40 kertaa, E. K. Louhikko 26 kertaa ja J. E. Savenius 1 kerran.

Toimeenpanevan valiokunnan kokouksia on kaikkiaan pidetty 74 ja niistä pöytäkirjaan merkitty yhteensä 534 pykälää.

Ammattijärjestön toimitsijat.

Puheenjohtajan tointa on jatkuvasti hoitanut joulukuun 31 päivään asti Edv. Huttunen, mutta erosi vuoden päättyessä toimestaan. Puheenjohtajan toimen järjesti toimikunta seuraavaa vuotta varten siten, että toimikunnan varapuheenjohtaja E. Härmä hoitaa puheenjohtajan tehtäviä edustajakokoukseen asti.

Useamman vuoden sihteerin tointa hoitanut E. A. Metsäranta siirtyi vuoden alussa Puuteollisuustyöväen liiton sihteeriksi ja päätti toimikunta pyytää aluksi sihteeriksi E. Härmää, mutta joka kuitenkin lopullisesti kieltäytyi tointa vastaanottamasta. Toimikunta päätti tämän jälkeen julistaa sihteerin toimen haettavaksi ja valitsi maalisk. 16 p:nä pitämässään kokouksessa sihteeriksi 6 hakijasta E. K. Louhikon, joka otti toimen vastaan elokuun 15 p:nä. Toisena sihteerinä — Ammattijärjestö-lehden ja muiden julkaisujen toimittajana — on ollut edelleenkin Edv. Valpas. Taloudenhoitajana jatkuvasti Aatu Halme.

Toimistoapulaisina ovat työskennelleet Tyyne Leivo koko vuoden ja Fanny Lindros vuoden lopulla parin kuukauden ajan sekä Maija Räsänen tilapäisesti lyhemmän aikaa.

Työ- ja palkkariidat vuoden 1925 aikana.

Jo edellisellä vuodella vallinnut lamautuminen työmarkkinoilla jatkui vuoden 1925 aikana. Poikkeuksellisen valtavaksi laajentunut

työttömyys aikaansai lisäksi tilanteen, jossa työläisille ei ollut mahdollisuutta ryhtyä erikoisempiin toimenpiteisiin palkkojensa korottamiseksi. Määrävimmat teollisuudet eivät saaneet joukkotoimintaansa niin paljoa kohdistettua palkankorotusvaatimusten ympärille, että kipeästi kaivattavia korotuksia olisi voitu ryhtyä yhteisvoimin lävitse viemään.

Pienempiä palkka- ja työliikkeitä oli kuitenkin vuoden kuluessa huomattava määrä. Alempana esitetään liitoittain selostus kaikista huomattavimmista toimenpiteistä ja riitaisuuksista työ- ja palkkaehtojen parantamisessa. Lähimmät tiedot on saatavissa asianomaisten liittojen vuosikertomuksista.

Työ- ja palkkariidat lasiteollisuudessa.

S. Lasiteollisuustyöntekijäin liiton *Ryttylän osasto* esitti elokuussa liittohallinnolle pyynnön saada jättää Ryttylän lasitehtaan isännistölle 10 % palkankorotusanomuksen syystä, että mainittu isännistä oli aikaisemmin keväällä alentanut työhinnastoa, anomusta vastaavassa määrässä. Työntekijät olivat keväällä olleet kaikki järjestymättömiä.

Liittohallinto hyväksyi osaston anomuksen ja pyysi Ammattijärjestöltä sääntöjen edellyttämää lupaa viedä osaston oikeutetut vaatimukset vaikka lakolla lävitse. Kun asiassa ei sovittelutietä päästy toivottuihin tuloksiin, sanoutuivat kaikki työntekijät työstä irti ja aloittivat taistelun. Isännistöön vaikutti tämä siinä määrässä, että he suostuivat heti neuvottelemaan osaston edustajien kanssa. Syyskuun 23 p:nä ilmoitti osasto liitolleen, että oli saatu aikaan täydellinen sovinto isännistön kanssa, hyväksytty korotettu hinnasto, suostuttu korvaukseen särkyneistä laseista ja työn häiriöistä, jotka eivät ole työntekijäin aiheuttamat. Sopimus hyväksyttiin 6 kuukaudeksi kerrallaan, kuukauden irtisanomisella kummaltakin puolelta. Päätymisaika on työntekijöille edullinen.

Kirkkoniemen osasto syntyi myöskin työriitaisuuksien aiheuttamana. Asianomaisen tehtaan isännistö oli niin itsepintaisen vanhoillinen, ettei halunnut sovinnollisesti suhtautua uudistettuun lainsäädäntöön työajan järjestelyssä. Isännistö tahtoi sovittaa tehtaaseen sellaisen työskentelyjärjestyksen, että työt aloitetaan silloin, kun lasi sulatusuunissa valmistuu, tapahtukoonpa tämä minä vuorokauden aikana tahansa. Tvöhinnotelussa he halusivat järjestää palkat mielivaltaisesti, kuulematta työläistensä mielipidettä lainkaan.

Näihin isännistön sanelemiin ehtoihin ei työväestö suostunut, vaan perusti itselleen osaston ja liittyi heti lasiteollisuustyöväen liittoon. Liiton ja ammattitarkastajan välityksellä saatiin työaikäkysymys järjestettyä työläisten toivomusten mukaisesti ja työhinnoittelukin saarn lävitse vietyä ilman, että taisteluun tarvitsi ryhtyä. Isännistön oli taivuttava järjestyneen työväestön vaatimuksiin.

Liiton muissa osastoissa ei ollut erikoisempia palkkaliikkeitä.

Palkka- ja työehtosopimusriidat nahkateollisuudessa.

Helsingissä sanottiin entinen sopimus irti huhtikuun 1 p:nä ja samalla eritettiin uusi sopimusehdotelma työnantajille. Uutta työehtosopimusta eivät kumminkaan kaikki työnantajat hyväksyneet, joten niissä liikkeissä, jotka eivät sopimusta hyväksyneet, syntyi lakko, joka kesti noin kaksi viikkoa. Lakko päättyi työntekijäin voitolla. Saatiin uusi paremmin aikaansa vastaava sopimus, jossa alimmainen tuntipalkaksi määrättiin: koneellisissa korjaamoissa ammattityöläisille miehille sekä naisille 9 mk. ja aputyöläisille 7 mk. ja käsityöliikkeissä ammattitaitoisille miehille 8 mk. sekä naisille 7 mk. tunnille. Sopimus käsittää käsityöalan Helsingissä ja sen ympäristössä, ollen sopimuksen alaisia työläisiä noin 250.

Helsingin kenkätehtaissa irtisanottiin myöskin vanhentuneet sopimukset, mutta uusia sopimuksia ei saatu tilalle, kun työnantajat itseperintäisesti kieltäytyivät kaikista neuvotteluista uudesta työehtosopimuksesta, eikä työtilanne ollut työntekijäin mielestä sellainen, että voimakkein olisi voitu ryhtyä uutta sopimusta vaatimaan.

Kotkassa niinikään irtisanottiin työntekijäin järjestöjen puolesta vanha sopimus ja samalla esitettiin uusi sopimusluonnos työnantajille. Täällä saajiin uudet sopimukset syntymään ilman taistelua ja palkat jonkun verran korotetuksi, entiseen sopimukseen verraten. Tämäkin palkkaliike koski käsityöliikkeitä ja koneellisia korjaamoita.

Vaasan osasto irtisanoi viime keväänä sopimuksen ja esitti uuden. Kaikki työnantajat eivät kuitenkaan sitä hyväksyneet ilman taistelua, joten syntyi osittainen lakko, joka kumminkin päättyi työläisten voitolla ja sopimukset saatiin syntymään. Työehtosopimukset käsittävät käsityöalaa.

Heinolassa sanottiin vanhat sopimukset irti työväen järjestöjen puolelta ja saatiin uudet sopimukset voimaan. Työläisten palkat kohosivat täälläkin jonkun verran, noin 10—15 %.

Joensuuun perustettiin osasto huhtikuulla ja ryhtyi se ajamaan työehtoa opimuksia syyskuulla, mikä myös johti lakkoon, sillä seitsemästä työnantajasta ainoastaan kolme hyväksyi sopimuksen ilman lakkoa. Taistelu päättyi lopulta työläisten voitolla, sillä kaikki työnantajat, yhtä lukuunottamatta, hyväksyivät sopimuksen. Tämäkin sopimus käsittää käsityöliikkeitä ja koneellisia korjaamoja.

Kemin osasto niinikään esitti sikäläisille työnantajille työehtosopimukset lokakuun 30 p:nä, mutta suurin osa työnantajista kieltäytyi sielläkin kaikista neuvotteluista osaston ja liiton kanssa, joten syntyi lakko. Lakko ei kumminkaan kestänyt kuin muutaman päivän, jonka kuluessa työnantajat, yhtä lukuunottamatta, hyväksyivät osaston erittämä* sopimukset sellaisenaan. Kemissä ei ole ollut aikaisemmin työehtosopimuksia. Palkat kohosivat entisiin verraten 10—25 %.

Nokian kumitehtaan kalossi-osaston työläiset esittivät palkkavaaMmuk en tehtaan isännistölle. Pienen selkkauksen jälkeen se päättyi siten, että työläiset saivat .10 % koroituksen palkkoihinsa. Käsitti 2:0 työläistä.

**Palkkallikkeet S. Ravinto- ja nautintoainetyöväen liittoon
kuuluvien työläisten työaloilla.**

Vuoden 1925 talvella esitettiin usean S. Ravinto- ja nautintoainetyöväen liiton (ent. Elintarveteollisuustyöväen liitto) osaston puolelta entisiä⁴ sopimuksia uusittavaksi ja toisissa paikoissa, joissa ei ennen sopimuksia ole ollut, esitettiin uusia sopimuksia työnantajain hyväksyttäväksi. Keväällä ja kevätkesällä oli näistä sopimuksista neuvotteluja ja saatiin ne kaikki neuvottelujen kautta hyväksytyksi. Sopimukset käsittivät eri työaloja seuraavilla paikkakunnilla :

LEIPOMOTYÖALALLA. *Oulussa* saatiin leipomotyöalaa koskeva sopimus uudistetuksi toukokuun lopulla. Sopimuksessa määrätään alimmat palkat ja muut määräykset ovat pääasiassa samankaltaiset kuin edellisessä sopimuksessakin.

Pietarsaareissa hyväksyttiin myöskin uusi sopimus leipomotyöalaa varten kesäkuun alussa.

Mikkelistä hyväksyttiin leipomotyöalan sopimus kesäkuun alussa. Paikkakunnalla ei ole enemmin ollut tämän työalan sopimusta. Määräykset sopimuksessa ovat pääasiassa samankaltaiset kuin mitä on yleensä kaikissa leipomotyöalalla olevissa muiden paikkakuntain sopimuksissa.

Porissa, jossa ei myöskään ole ollut enemmin leipomotyöalalla sopimusta, saatiin kesäkuun alussa käytyjen neuvottelujen avulla sopimus osuusliike Kansan kanssa. Paikkakunnan yksityisille liikkeenharjoittajille, joita siellä on useita, mutta ainoastaan yksi huomattavampi — Laineen liike — on myöskin sopimus tarjottu allekirjoitettavaksi, mutta eivät ne ole sitä hyväksyneet.

Jyväskylässä ei ole aikaisemmin ollut myöskään sopimusta leipomotyöalalla. Edellisen vuoden lopulla esitettiin sikäläisen osaston puolesta työnantajille sopimusehdotus hyväksyttäväksi. Mutta siellä kohtasi sopimuksen aikaansaaminen kuitenkin suurinta vastustusta, niin osuusliikkeen kuin yksityistenkin työnantajain puolelta. Kesäkuun alussa ryhtyi sitte osuusliike asiallisiin neuvotteluihin sopimuksen aikaansaamisesta. Sopimus tulikin hyväksytyksi osuusliike Mäki-Matin kanssa, vaikkakin se ensin asetti sen voimaan astumisen ehdoksi sen, että allekirjoittajina siinä tulee olla vähintään neljä paikkakunnan yksityisliikkeen harjoittajaa, joista yhden on oltava toisen paikkakunnalla rinkeliliikettä[^] harjoittavan liikkeen. Kun osuuskaupan johto kuitenkin luopui tästä ehdosta, niin tuli sopimus hyväksytyksi ja asui se voimaan heinäkuun 1 p:nä. — Tämän sopimuksen ovat hyväksyneet: Osuuskauppa Mäki-Matti, Reino Tam-

mi vuori, J. E. Suvanto, Iida Niinikangas, Kalle Nyman, A. Ahonen ja J. Ruthman.

Varkauden osaston puolesta jätettiin syksyllä paikkakunnan leipomo- ja makkaraliikkeen harjoittajille hyväksyttäväksi sopimusehdotus, joka koöki paikkakunnan leipomo- ja makkaratyöalan työläisten palkka- ja työehtosopimusta. Neuvottelujen kautta saatiinkin sopimus hyväksytyksi. Sopimus tuli voimaan marraskuun 14 päivä alkaen. Sen on allekirjoittanut leipomoliikkeen harjoittajista: Osuusliike Työnvoima r.l. ja toiminimi B. Ruotsalainen sekä makkaraliikkeen harjoittaja Y. Soininen.

Sopimusta ei ole allekirjoittanut keittiön ja leipomon omistaja Immonen, eikä muuan pientä leipomoliikettä harjoittava Ikonen, joka ajoi ulos osaston toimihenkilöt, kun he menivät sopimusta hänelle esittämään.

MAKKARATYÖALALLA *Pietarsaaressa* ei aikaisemmin ole ollut sopimusta. Toukokuun lopulla hyväksyttiin siellä sopimus, jonka allekirjoitti molemmat paikkakunnan makkaraliikkeen harjoittajat. Määräykset sopimuksessa ovat yleensä samanlaisia kuin makkaratyöläisten sopimuksissa maillakin paikkakunnilla.

RAYINTOLATYÖALALLA. Keväällä esitettiin asianomaisen osaston puolesta *Kyminlaakson* Osuusliikkeelle sen ravintolassa Kotkassa työskenteleviä työläisiä koskeva palkkasopimusehdotus. Osaston ja Kyminlaakson osuusliikkeen johtokunnan valtuutettujen välisissä neuvotteluissa saatiinkin sopimus aikaan ja tuli se voimaan 1 päivä heinäkuuta.

Aikaisemmin on *Kotkassa* tehty sikäläisen Työväenyhdistyksen kanssa samansuuntainen palkkasopimus, jossa on määritetty Työväenyhdistyksen ravintolatyöläisten palkat.

TUPAKKATYÖALALLA. Kevättalvella esittivät *Helsingin* tupakkatyöläiset paikkakunnan tupakkatehtaille palkankorotuspyynnön, joka oli keskimäärin eri palkkaluokissa 50—60 penniä tunnilta. Pyyntöön saapui ensiksi hylkäävä vastaus. Asia esiteltiin tämän jälkeen liittotoimikunnalle, joka hyväksyi työläisten palkankorotuspyynnön ja päätti ryhtyä sitä viemään liiton puolesta eteenpäin. Mutta silloin kun liiton puolesta asiaan tartuttiin, ei paikkakunnalla ollutkaan enää varsinaisessa toiminnassa muuta kuin kaksi tehdasta. *Helsingin* tupakkatehdas oli lopettanut toimintansa. *Tollander & Klärich'in* ja *Borgström oy:n* tehtaissa tehtiin työtä pienennetyllä työvoimalla. Palkankorotusvaatimus jätettiin näinollen vain kahdelle liikkeelle: *Fennian* ja *Itämaisen Paperositehtaan* isännistölle. Näiden tohtatten työläisten palkkoja saatiinkin kohoamaan kussakin eri palkkaluokassa keskimäärin 50 penniä tunnilta.

Pietarsaaressa toimivan *Strenjberg oy:n* tupakkatehtaan työläiset esittivät lokakuussa tehtaan isännistölle palkankorotuspyynnön. Työläisten palkat ovat *Strengberpb* tehtaassa tavattoman alhaiset jo siitäkin syystä, että tehtaassa tehdään eräillä osastoilla vain 36-tunti-

sia työviikkoja. Työläiset pyysivät palkkoihinsa korotuksia seuraavasti: urakkatyössä 20 %; tuntityössä työskenteleville, joiden palkka on alla 3 mk. tunnilta 40 ja joiden palkka on alle 4 mk. tunnilta 30 % sekä niille, joiden palkka on yli 4 mk. tunnilta 20 % korotus. — Tämän työläisten palkankorotuspyynnön isännistölle esitettyä ei hyväksytty myöskään liittotoimikunta. — Palkankorotuspyyntöön antoi isännistö kuitenkin kielteisen vastauksen. Huonon työajan vuoksi jättivät työläiset tällä kertaa palkka-asian edelleen kehittämisen tuonemmaksi.

Helsingin juoihateollisuustyöläiset esittivät myöskin keväällä kaikkialla paikkakunnan juomateollisuustyalan työnantajille osastonsa välityksellä kirjelmän, missä pyysivät käytännössä olleisiin palkkoihin 25 % korotusta. Työnantajilta tuli kielteinen vastaus. Työntekijät kokoontuivat asian johdosta kokoukseen, jossa palkkakysymystä käsiteltiin. Kokouksen päätökseksi tuli, että asiaa ryhdytään vastaisen toiminnan varalta hyvin valmistelemaan ja sopivana aikana esitetään sitte palkankorotuspyyntö uudelleen työnantajille.

Viipurin Höyryleipomossa yritettiin maaliskuun alussa panna käytäntöön kolmivuoroinen työaikajärjestelmä, mutta saatiin tämä hanke torjuttua paikallisen osaston ja tehtaan työläisten vastarinnan avulla* ilman että liittotoimikunnan tarvitsi ryhtyä asian suhteen mihinkään suurempiin toimenpiteisiin.

Viipurissa toimivan *Siriuksen karamellitehdas oy:n* isännistön puolesta sanottiin voimassa ollut karamellityöläisten sopimus irti maaliskuun 17 päivänä päivätyllä kirjelmällä. Mutta kun isännistä ei, sopimuksen määräyksen mukaisesti, esittänyt uutta sopimusehdotusta, niin työntekijäin puolelta katsottiin, että sopimuksen irtisanominen ei ollut tapahtunut laillisesti, eikä irtisanomista pidetty pätevänä. Tästä ilmoitettiin tehtaan johdolle.

Palkka- ja työehtosopimuksissa olleitten määräysten mukaan ovat peruspalkat kohonneet syksyn aikana elintarveindeksien nousun perusteella (elo—syyskuun aikana) *Tampereen, Hyvinkään ja Riihimäen* sekä *Hiitolan* leipomotyöläisille 10 % :lla.

Vuoden päättyessä voimassa olevia työehtosopimuksia oli liitolla yhteensä 31.

Palkkaliikkeet metalliteollisuudessa.

Tärkeimmät palkkaliikkeet, jotka ovat liiton taKolta aiheuttaneet toimenpiteitä ovat seuraavat:

Gutzeit O/Y metallityöläisten palkkakysymys.

Kotkassa sijaitsevan Gutzeit Oy:n konepajan ja selluloosatehtaan korjauspajan työläiset esittivät maaliskuun lopulla isännistölle voimassa olevia tuntipalkkoja korotettavaksi 1 markalla. Näiden työläisten tuntipalkat vaihtelivat 4 mk.—6 mk. Yhtiön johtä

kieltäytyi jyrkästi koroittamasta palkkoja ja vieläpä neuvottelemastakin asiasta työpaikkajärjestön valtuutettujen kanssa. Tämän vuoksi kävi liiton lähtemismies paikalla tarkoituksella saada neuvottelut aikaan liiton välityksellä, mutta tähän tarjoukseen vastasivat yhtiön herrat kieltävästi, yhtiön, jossa valtio omistaa osake-enemmistön. Tilanteen syntyessä tällaiseksi päättivät työläiset lähteä palkkataluteluun, mutta siirsivät lakon aloittamisen siksi kunnes Paperityöväenliiton yleinen palkankorotuskysymys tulee lopullisesti ratkaistavaksi, joka oli lähellä ratkaisuvaihetta. Kun paperityöväen palkkakisymys raukesi, eivät kysymyksessä olevat työläisetkään lakkoa aloittaneet, joten anomus ei johtanut muuhun tulokseen kuin että yksityisesti korotettiin palkkoja pienemmällä määrällä.

Helsingin Raitiotie-Osakeyhtiön korjauspajojen lakko.

Helsingin Raitiotien korjauspajojen Työpaikkajärjestö esitti kesäkuun aikana kaksi kertaa isännistölleen palkankorotuspyynnön tuntipalkkojen korottamisesta 1 markalla. Kumpaiseenkin esitykseen antoi yhtiön johto kieltävän vastauksen. Tämän jälkeen työpaikkajärjestö heinäkuun 27 p:nä pitämässään kokouksessa päätti yksimielisesti jättää uhkavaatimuksen kyseenalaisesta palkankorotusasiasta, jos keskusjärjestöt siihen antavat luvan.

Kun asianomaisista työläisistä кииГии Työpaikkajärjestöön 80 pros. ja esitetty yhden markan tuntipalkan korotus oli katsottava kohtuulliseksi, antoi liitto ja Ammattijärjestö lakkoluvan korjauspajojen Työpaikkajärjestölle. Elokuun 7 p:nä lähetti mainittu Työpaikkajärjestö keskusjärjestönsä luvalla ja tukemana Raitiotien johtokunnalle uhkavaatimuskirjelmän, jossa vaadittiin edelleen nykyisiä tuntipalkkoja korotettavaksi yhdellä markalla heinäkuun 1 päivästä alkaen, sekä samalla ilmoittaen: "ellei elokuun 13 päivään kello 10 ap. ole esitys tullut hyväksytyksi, lopettavat asianomaiset työläiset silloin työnsä ja työt julistetaan Helsingin Raitiotie & Omnibus oy:n korjauspajoissa lakkotilaan."

Nyt oli uhkavaatimuksesta se seuraus, että yhtiön johtokunta pyysi neuvotteluja asiasta, johon työntekijäin puolelta suostuttiin. Liiton luottamusmies ja 3 työntekijäin edustajaa ottivat osaa neuvotteluihin, joihin välitysmieheksi myöhemmin Sosialiministerio määräsi tuomari I. G. Ingmannin. Neuvottelujen kuluessa teki välitysmies ehdotuksen, että kyseellisten työläisten tuntipalkkoja korotettaisiin 7 %. Pitemmän keskustelun jälkeen yhtiön edustajat hyväksyivät välitysmiehen ehdotuksen, mutta työläisten edustajat pitivät sitä aivan liian alhaisena, eikä siis täten saatu sovintoa aikaan, joten määrätunnilleen kaikki kyseessä olevat työläiset lopettivat työnsä.

Heti senjälkeen pidetyssä lakkolaisten kokouksessa tehtiin selkoa käytyjen neuvottelujen tuloksista ja toimitettiin ratkaisu alkuperäisen vaatimuksen välillä, jolloin lakkolaiset hylkäsivät välitys-

miehen ehdotuksen. Lakko jatkui tämän jälkeen 10 päivää, ollen lakkolaisten rintama täysin ehyt. Yhtiö tosin oli mobilisoinut liikennepuolclta m.m. matkalippujen tarkastajat vaunuja Rasvaamaan sekä vähentänyt heti liikenteestä puolet vaunuja. Yleisön keskuudessa syntyi tämän vuoksi harmillista tungosta kun kulkuneuvoja vähennettiin^ Huolimatta tästä sekä lakkolaisten puolelta tehdyistä vaatimuksista ei kaupunginvaltuusto, melkein kaikkien osakkeiden omistajana (96 %), ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin.

Tällä välin oli myös yhtiön johtokunta, peläten liikennepuolen yhtyvän lakkoon, koroittanut liikennepuolen henkilökunnan palkkoja 5—7 %.

Kun lakkolaisista asui osa yhtiön omistamissa huoneissa ja useat työläiset asuntojen hankkimista varten olivat ottaneet yhtiöltä lainoja, niin työläisten puolelta arvioitiin lakon aiheena olevan noin 3 % :n erimielisyyttä verrattain pieneksi ja tehtiin jälleen neuvottelutarjous sovinnon aikaansaamiseksi. Elokuun 22 p:nä pidetyssä neuvottelussa Sosialiministeriön asettaman välitysmiehen johdolla päästiin lopulta lakon lopettamisesta seuraavansisältöiseen sopimukseen :

"1) Niiden työläisten, joidenka tuntipalkat ovat 7 mk. tai siitä alle, koroitetaan 9 %:lla, sekä niiden työläisten, joiden tuntipalkat ovat yli 7: mk. 7 % :lla. Koroitetut palkat maksetaan 1 p:stä elokuuta alkaen.

2) Kaikki lakossa olevat työläiset otetaan työhön vanhoina työläisinä* eivätkä he lakon tähden menetä mitään etuisuuksiaan.

3) Yhtiön taholta annetaan vakuutus, ettei lakon tähden ketään **lakossa** olevaa työläistä millään taivalla vainota."

Lakolla saavutettu tulos, vaikkakaan se ei ollut täydellinen, on kuitenkin parannus työläisten asemaan ja sanottakoon, että tämän lakon avulla saivat toisetkin Raitiotieyhtiön palveluksessa olevat palkankorotuksia, joita tuskin he heikosti järjestäytyneinä olisivat voineet vaatia. Ennen lakkoa yhtiön johto jyrkästi kieltäytyi **korottamasta** palkkoja. Mutta nyt jo lakon kestäessä ryhtyi omasta aloitteestaan koroittamaan liikennepuolen palkkoja.

Korjauspajan työläisten palkat sovitun korotuksen jälkeen ovat 7:10 mk.—9: 60 mk. tunnilta.

Lakko kesti 10 työpäivää ja otti siihen osaa 123 työläistä, joista järjestäytyneitä oli 80 %. Menetettyjen työpäivien luku oli 1230 ja rahaksi arvoituna noin 73,800:— mk. Liitto maksoi jäsenilleen avustusta yhteensä 2,767:— mk.

Helsingin sähkötöyöläisten palkkakysymys. Elokuun 27 p:nä teki liitto Sähköjohtotyönantajain liitolle Helsingin sähkötyöntekijäin yhteisen työpaikkajärjestön puolesta esityksen, että kaikkien Helsingissä toimivien sähköliikkeiden työläisten voimassa olevia tuntipalkkoja korotettaisiin 15 % ja että koroitetut palkat maksettaisiin 1 päivästä syyskuuta. Saman sisältöisen esityksen teki liiton Heisin-

gin teollisuusneuvosta kaikille niille sähköliikkeenharjoittajille, jotka eivät kuulu Sähkötyönantajain liittoon.

Työnantajaliitto, samoin kuin yksityisetkin työnantajat asettuivat aluksi aivan kielteiselle kannalle palkkain koroituksiin nähden, josta oli seurauksena, että Helsingin Sähkötyöntekijäin yhteinen työpaikkajärjestö pyysi liitolta lupaa uhkavaatimuksen esittämiseen työnantajilleen. Liittotoimikunta hyväksyi työntekijäin esityksen. Uhkavaatimus jätettiin liiton kautta Sähköjohtotyönantajain liitolle viime syyskuun 17 päivänä.

Tämän jälkeen vasta tosiasiallisesti alkoivat neuvottelut palkan korotuskysymyksestä. Useiden pitkien neuvottelujen jälkeen suostuivat työnantajainliiton edustajat vihdoinkin korottamaan kyseenalaisten työntekijäin palkkoja 8 % :lla.

Huomioonottaen työsuhteet sähköalalla Helsingissä asettui liittotoimikunta ratkaisevassa tilanteessa sille kannalle, että tällä kerralla olisi tyydyttävä tähän tulokseen. Helsingin sähkötyöntekijäin yhteinen työpaikkajärjestön kokous hyväksyikin liittotoimikunnan kannan asiassa. Sopimus, joka työnantajain taholta esitettiin, oli seuraava:

"1:o että liittomme Helsingin jäsenet tulevat korottamaan sähkötyöntekijäinsä tuntipalkkoja kahdeksalla (8) prosentilla;

2:o että palkankorotuksen perusteeksi asetetaan ne tuntipalkat, jotka suoritettiin viime elokuun 15 päivänä;

3:o että palkankorotus suoritetaan sen tilikauden alusta alkaen, joka lähinnä seuraa sen jälkeen, kun olemme vastaanottaneet kirjeenne, jossa ilmoitatte hyväksyvänne tässä kirjeessämme mainitut päätökset;

4:o että palkankorotus suoritetaan täysissä viisissä penneissä ja että rahamäärän pyöritys toimeenpannaan käytännössä yleensä noudatetulla tavalla; gekä

5:o että palkankorotus, johon nähden työnantaja ja työntekijä aikana —15/8 1925 ovat keskenään sopineet, että se on pidettävä osana myöhem. pänä ehkä tapahtuvasta yleisestä palkkojen korotuksesta, on oleva osa tämän kirjeemme mukaan toimeenpantavasta palkankorotuksesta."

Tämän korotuksen jälkeen ovat Helsingin sähkötyöntekijäin tuntipalkat keskimäärin seuraavat: sähkökonemonttöörien 8:85, nuor. sähkömonttöörien 7:40 ja oppilaiden 5: 80.

Taalintehtaan työläisten urakkapalkkojen järjestely. Kun Taalintehtaan hienovalssiosastolla oli tehty eräitä parannuksia työtapoihin m.m. — oli rakennettu 1 uusi uuni, — niin isännistö ilmoitti syyskuun 20 p :stä lukien alentavansa urakkahintoja 10—30 % :lla. Työläiset eivät tyytyneet tähän, vaan pyysivät liiton toimenpiteitä asiassa. Liiton sihteeri kävi paikkakunnalla asiasta neuvottelemassa, mutta neuvottelut eivät johtaneet huomattavampaan tulokseen. Tämän jälkeen oli asiasta laaja kirjelmien vaihto Metalliteollisuuden Työnantajainliiton ja työntekijäin liiton välillä, jossa puolelta ja toiselta selvitettiin kysymystä. Vihdoinkin päästiin ilman työnselkkausta asiasta sovntoon ja eräitä palkanalennuksia peruutettiin.

Putkityöntekijäin lakko Vaasassa. Vaasan putkijohtoliike Radiatorin työmaalla Vaasan läänin ruotsinkielisten kuntain piirimielisairaalan uudisrakennuksella, joka sijaitsee noin 4 km. Vaasan kaupungista, puhkesi lakko 7 p:nä marraskuuta senvuoksi, että putkityöläiset kieltäytyivät omalla ajallaan kaupungista työpaikalle ja päinvastoin lukemaan kysymyksessä olevan matkan, vaan vaativat siitä ylityökorvausta. Työnantaja kehoitti niitä työläisiä ottamaan lopputilin, jotka eivät määrätyillä ehdoilla halua työskennellä. Kaikki työläiset, joita oli 10, lopettivat työnsä ja kiireellisesti ilmoittivat asian liitolle, jolloin liitto heti julisti mainitut työt lakkotilaan.

Lakko kesti 10 työpäivää ja päättyi työläisten täydellisellä voitolla. Työläiset kuljetetaan aamuin ja illoin työpaikalle ja päinvastoin autolla ja ellei autoa ole käytettävissä, niin maksetaan yli-työkorvaus.

Lakossa oli 9 liiton jäsentä ja yksi järjestymätön. Yhteensä menetettiin 100 työpäivää. Avustusta liiton varoista maksettiin vain 233 markkaa.

Turun läkki-, pelti- ja vaskisepät esittivät sikäläisille työnantajille esityksen palkkojen korottamisesta 1 mk. tunti. Työnantajat tarjosivat 50 penniä ja työläiset tyytyivät siihen.

Turun putkityöläiset saivat neuvottelujen avulla 10 % korotuksen 9—9:50 tuntipalkkoihinsa.

Helsingin putkityöläiset tekivät toukokuulla työnantajille 20 % palkankorotusesityksen. Työnantajat tarjosivat 10 %. Liittotoimikuntansa esityksestä luopuivat työläiset enemmistä toimenpiteistä. Palkat tulivat: ammattimiehille 10:45 ja apumiehille 6:60—8:25.

Toimenpiteet palkkojen korottamiseksi paperiteollisuudessa.

Maaliskuun 6 p:nä jätti liittotoimikunta Suomen Paperiteollisuuden harjoittajain liitolle kirjeen, jossa vaadittiin työpalkkoja korotettavaksi huhtikuun 1 p:stä 15 % kuitenkin siten, että naisten alin palkka olisi koroitettu kahteen markkaan viiteenkymmeneen penniin ja miesten alin palkka kolmeen markkaan viiteenkymmeneen penniin tunnilta ja että käytännössä olevat luontaisedut pysytetään entisellään.

Tähän kirjelmään saapui huhtikuun 3 p:nä vastaus, jossa ilmoitettiin, ettei paperiteollisuudenharjoittajain liitto ole nähnyt mahdolliseksi ryhtyä toimenpiteisiin työpalkkojen korottamiseksi.

Kun paperiteollisuudessa ovat työpalkat tavattoman alhaiset ja paperituotteilla oli hyvä menekki, niin asettui liittotoimikunta sille kannalle, että työpalkkoja olisi välttämättä yritettävä korottaa. Mutta kun näytti siltä, ettei työpalkkoja saada nousemaan muutoin kuin mahdollisesti koko teollisuutta käsittävän lakon avulla ja kun paperiteollisuudessa työskenteleviä työläisiä kuuluu huomattava osa toisiin liittoihin, niin päätti liittotoimikunta huhtikuun 18 p:nä pitä-

mässään kokouksessa kutsua ne liitot, joihin kuuluu paperiteollisuus-työläisiä, yhteiseen neuvottelukokoukseen, jossa keskusteltaisiin vastaista toimenpiteistä työpalkkojen koroittamiseksi.

Huhtikuun 20 p:nä pidettiin eri liittojen neuvottelukokous, jossa m.m. hyväksyttiin Paperiteollisuustyöväen liiton laatima kirje jätettäväksi Paperiteollisuudenharjoittajain liitolle. Tämä kirje, jossa uudistettiin maaliskuun 6 p:nä esitetty vaatimus sekä huomautettiin, että jos Paperiteollisuudenharjoittajain liitto edelleen kieltäytyy ryhtymästä toimenpiteisiin työpalkkojen koroittamiseksi, niin olemme pakotetut ottamaan harkittavaksi kaikkien paperiteollisuudessa työskentelevien ammatillisesti järjestyneiden työläisten irtisanomisen, jätettiin huhtikuun 21 p:nä PaperiteollisuudenharjoittajajäijL liitolle. Vastaus oli kielteinen.

Tämän jälkeen jätti liittotoimikunta osastojen ja jäsentensä äänestettäväksi, lähdetäänkö avoimella taistelulla viemään oikeutettuja vaatimuksia voittoon. Mutta kun jäsenäänestyksen tulos ei ollut niin ehjä ja yhtenäinen kuin olisi ollut toivottavaa, päätti liittotoimikunta elokuun 4 p:nä pitämässään kokouksessa, että työpalkkojen koroittamisvaatimus siirretään ensi keväänä pidettävän liiton edustajakokouksen päätettäväksi ja että siihen mennessä pyydetään ammattiosastoilta tarkat tiedot nykyään maksettavista palkoista kuin myöskin siitä, kuinka paljon vaaditaan nykyisiin palkkoihin koroituksia. Syyskuun puolivälissä lähetettiin osastoille kiertokirje, jossa tiedusteltiin, pitävätkö osastot välttämättömänä, että ensi keväänä esitetään työpalkkojen koroittamisvaatimus työnantajille. Tähän kiertokirjeeseen saapuikin osastoilta lokakuulla vastaukset, joissa vaadittiin, että liittotoimikunnan on ryhdyttävä toimenpiteisiin työ] alkkojen koroittamisvaatimuksen esittämiseksi työnantajille «jiisi keväänä.

Helmikuun lopulla ilmoitti Kotkan osasto, että Hovinsaaren seluloosatehtaalla lopetetaan vapaiden polttopuiden antaminen työläisille maaliskuun 1 p:stä alkaen ja pyydettiin liiton toimenpidettä tarkoituksella saada tämä työehtojen huonontamisyritys torjutuksi. Työehtojen huonontaminen koski 49 työläistä, joista kuului paperiteollisuustyöväen liittoon 8 ja metallityöntekijäin liittoon 4, järjestymättömiä oli 37. Kotkan osaston valitsema lähetystö kävi helmikuun 26 p:nä tehtaan konttorissa vaatimassa, että ilmoitettu työehtojen huonontaminen peruutettaisi, mutta isännöitsijä ilmoitti, ettei työnantajan taholta polttopuista määrättyä hintaa peruuteta paitsi, että alkuaan määrätyn hinnan 26 markkaa m. (n.s. rimapuita) hän alentaa 20 markkaan. Liiton luottamusmies Mäkinen neuvotteli vielä asiasta isännistön kanssa ja suostuivat nämä alentamaan rimapuiden hinnan 15 markkaan. Heikon järjestäytymisensä vuoksi ei työväestö voinut muihin toimenpiteisiin ryhtyä, joten selkkaus päättyi tähän.

Tainionkosken tehtailla annettiin syyskuun lopulla tiliä makset-

taessa työläisille lokakuulla 1924 Sosialiministeriön vahvistamat työ-säännöt ja näiden mukana seuraavan sisältöinen paperi:

"Olen vastaanottanut Tornator Osakeyhtiön, Sosialiministeriön 8/10—1924 vahvistamat työ-säännöt liitteineen ja sitoudun niitä nou-dattamaan. "

Työsäännöt sellaisenaan eivät olisi synnyttäneet riitaa, vaikkapa ne ovatkin eräiltä kohdiltaan ristiriidassa työväen suojeluslakien kanssa. Mutta kun työ-sääntökirjan kansilehteen oli painettu eräs kirjoitus, joka ei kuulunut vahvistettuihin työ-sääntöihin ja kun edellämainitun paperin allekirjoitettua olisivat työläiset sitoutuneet noudattamaan myöskin tätä liitettä, niin riita johtui siitä, kun työ-läiset kieltäy*, Jvät kirjoittamasta nimeänsä sitoumuspaperiin. Kun kyseessäolevat työ-säännöt olivat laillisessa järjestyksessä vahvistetut* niin eivät työläiset katsoneet voivansa niiden käytäntöönottamista vastustaa. Mutta väittivät, ettei Laissa ole mitään sellaista mää-räystä, jonka perusteella he olisivat velvolliset erikoisella sitoumuk-sella ne hyväksymään.

Lokakuun 9 p:nä työntekijäin ja työnantajain kesken käydyissä neuvotteluissa selitettiin työnantajain puolelta, ettei työntekijäin etua tulla millään tavalla huonontamaan, vaikkapa työläiset kirjoit-tavatkin nimensä vaadittuun paperiin. Mutta kun Tainionkosken tehtailla ei ole tähän mennessä annettu lainmukaista lomaa niille työläisille, jotka ovat joutuneet muuttamaan toisen työnjohtajan alueelle ennen lomien myöntämistä ja kun mainitun liitteen sisältö, joka vaadittiin hyväksyttäväksi, oli sellainen, että Tornator O.Y:n tähänastinen laiton menettely olisi tullut laillistutettua, niin työläis-ten edustajat eivät voineet suostua työnantajan vaatimukseen. Kun tehtaan teknillinen johtaja ilmoitti, ettei hänellä ole valtuuksia tehdä myönnytyksiä, niin keskeytettiin neuvottelut ja päätettiin kokoon-tua uudelleen lokakuun 12 p:nä. Mainittuna päivänä saapuivatkin työntekijäin edustajat tehtaan konttoriin, joille teknillinen johtaja ilmoitti, että hän on keskustellut yhtiön toimitusjohtaja Lämpenin kanssa asiasta ja että työnantaja luopuu vaatimuksestaan.

Sovinnon aikaansaamiseksi vaikutti luonnollisesti työläisten yksi-mielinen esiintyminen, sillä lähes 900 työläistä kirjoitti nimensä yh-teiselle paperille, jolla he ilmoittivat kieltäytyvänsä suostumasta työnantajan vaatimukseen.

Toukokuun alussa ilmoitti *Helsingin* kotelotyöntekijäin osasto*, että toukokuun 4 p:nä oli Bögelund'in tehtaan kotelotyöosastolla*. jossa työskenteli 40 työntekijää, otettu työläisille vastenmielinen henkilö työnjohtajaksi ja että työntekijät sanoivat itsensä irti sa-mana päivänä vaatien työnjohtajaa eroitettavaksi sillä perusteella, eitä hän ollessaan saman tehtaan toisilla työosastoilla oli käyttäyty-nyt sopimattomasti työntekijöitä kohtaan.

Työnantaja ei kuitenkaan suortunut työntekijäin vaatimukseen* vaan ilmoitti, että ne työntekijät, jotka eivät ole tyytyväisiä, saavat

heti lopputilin, jos tahtovat. Työntekijät lähtivätkin heti pois työstä ja kääntyivät osaston puoleen pyynnöllä, että osasto ryhtyisi heidän asiaansa ajamaan sekä pyydettiin ohjeita liitolta tämän selkkauksen selvittämiseksi.

Toukokuun 11 p:nä oli työläisillä kokous, jossa päätettiin perään-tyä työnjohtajan erottamisvaatimuksesta, jos työnantaja velvoittaa hänet käyttäytymään inhimillisesti työntekijöitä kohtaan ja valitsi 3 jäsenen lähetystön neuvottelemaan isännöitsijän kanssa. Isännöitsijä ei kuitenkaan suostunut minkäänlaiseen lupaukseen työnjohtajan suhteen, vaan ilmoitti, että kaikkia irtisanoutuneita työläisiä ei oteta missään tapauksessa työhön sekä, että työpalkkoja heti alennetaan ja tehdas suljetaan kokonaan 3 viikon kuluttua.

Työläiset hävisivät täydellisesti, joka olikin luonnollista tällaisessa tapauksessa, sillä 40 työläisestä kuului liittoon ainoastaan 4 työntekijää.

Työehtosopimusjärjestely Maatyöväenliitossa.

Maatyöväen liiton alaisilla osastoilla vuoden 1925 ajalla ei ollut kuin yksi palkkaliike nim. Backaksen osaston ja Osuusliike Elannon välinen.

Syksyllä 1924 ryhtyivät mainitun osaston jäsenet vaatimaan joukkosopimusta, jolla olisi määritelty Elannon omistaman Backastilan työläisten palkka- ja työehdot. Tällainen sopimus saatiinkin aikaan ja päättyi sen voimassaoloaika 1 p:nä marraskuuta 1925. Kun sopimuksen päättymisaika läheni, esittivät työntekijät Elannon johdolle syyskuulla 1925 uuden sopimusehdotuksensa. Tässä sopimusehdotuksessa esitettiin työpalkkoja korotettavaksi sekä eräiden luontaisetujen parantamista. Ehdotuksen johdosta syntyi neuvottelut Elannon johdon ja liiton välillä. Neuvottelujen tulos oli se, että työntekijäin vuosipalkat luontaisetuiineen kohosivat noin 700 markalla työntekijää kohti. Sopimuksen voimassaoloaika päättyy 1 p:nä marraskuuta 1926.

Työ- ja palkkaliikkeet kutomateollisuudessa.

Kutomatyöläisten palkkojen korottaminen on ollut päiväjärjestyksessä, vaan huonojen työmarkkinain takia ei palkkojen korottamisesta voitu esitystä tehdä ennenkuin vuoden lopulla, kun työmarkkinat paranivat. Samalla kun liiton taholta tehtiin yleinen palkan- korotusesitys työnantajain liitolle, kehoitettiin osastoja samaan aikaan jättämään palkankorotusesitys työnantajalleen.

Suomen Kutomateollisuustyöväen liiton taholta jätettiin loka-kuun 2 p:nä 1925 S. Kutomateollisuustyönantajain liitolle yleinen 20 % palkankorotusesitys. Kirjelmä, joka S. Kutomateollisuus-työnantajain liitolle lähetettiin, oli seuraavan sisältöinen:

"Saamiemme tietojen mukaan eivät maamme kutomatyöläisten työpalkat ole pyynnöistä huolimatta kolunneet kahden viimeksi kuluneen vuoden ajalla juuri ensinkään, vaikka palkkataso on kuomateollisuuden alalla paljon alhaisempi kuin minkään muun teollisuuden alalla.

Virallisen tilaston mukaan on kutomatyöläisten keskimääräinen palkka vuodessa ainoastaan 8,939 markkaa, muiden teollisuusalojen työläisten keskipalkan ollessa 11,094 markkaa. Kutomatyöläisten keskipalkka on siis 2,135 markkaa alhaisempi vuodessa, kuin maamme muille teollisuustyöläisille maksettava palkka. Vieläpä näitä työläisten pieniä palkkatuloja on alennettukin kuluvan vuoden aikana, kuten esim. Yhdistyneillä Villatehtailla Hyvinkäällä.

Tilastojen mukaan ovat elintarpeiden hinnat kohonneet 12 kertaisesti, ollen Kuitenkin kutomatyöläisten palkat nykyään ei täyttä 9 kertaa vuoden 1913 palkkoja korkeammat. Näinollen pitliisi ilman muuta olla liitollannekin selvillä se, että kutomatyöläisten on mahdoton elää näillä palkkatuloilla, näin kalliina aikana. Kurjuus onkin kärjistynyt kutomatyöläisten keskuudessa siihen määrään, että useitten työläisten on täytynyt työkykyisinäkin todistettavasti turvautua kuntain köyhäinhoidon apuun. On työntekijälle, samoin kuin työnantajallekin häpeäksi, että kuntain täytyy maksaa kutomateollisuuden harjoittajain puolesta työläisille osan heidän palkastaan.

Edelläolevaan nojaten on liittohallintomme katsonut oikeudenmukaiseksi esittää, että arv. liittoon kuului tehtaita työläisten palkat ensitilassa koroitetaan 20 sekä että nykyään käytännössä olevat luontaisedut pysytään ennallaan.

Toivomme, että arvoisa liittoon ottaa edelläolevan esityksemme huomioon ja ratkaisee ne työntekijöitä tyydyttävällä tavalla. Jäämme odottamaan myönteistä vastaustanne ensitilassa."

Tähän kirjelmään saatiin lokakuun 14 p:nä työnantajain liitolta seuraava vastaus:

"Arv. kirjelmäme kuluvan lokakuun 2 päivästä olen esittänyt liittomme johtokunnalle, mutta katsoi johtokunta pitämässään kokouksessa, ettei kirjelmäme antanut aihetta toimenpiteisiin.

Viittauksienne johdosta palkkausoloista kutomateollisuudessa huomautettiin, että liittoon kuuluvien tehtaitten palkkaoloista pidetyn tilaston perusteella voidaan todeta, että palkat kutomateollisuudessa ovat nousseet riittävän elintarpeiden hintojen kanssa. Banapalkan lisäksi annetut luontaisedut ovat sitäpaitsi nyt tuntuvasti suuremmat kuin ennen maailmansotaa. Tosin ei keskimääräinen vuosiansio vuodelta 1924 noussut samaan määrään kuin vuonna 1923, mutta johtui tämä siitä, että kutomateollisuus vuonna 1924 poikkeuksellisten olosuhteitten takia yleensä työskenteli lyhennetyin työviikoin; kuitenkin nousi keskimääräinen vuosiansio vuodelta 1924 virallisenkin tilaston mukaan tuntuvasti korkeammalle kuin siihen kertoimeen, jonka Te olette kirjelmässänne vuoteen 1913 verraten maininneet. Vielä on huomattava, että kutomateollisuudessa työskentelevistä henkilöistä tuntuva enemmistö on naisia, joten on varsin luonnollistakin, että keskimääräinen vuosipalkka kutomateollisuudessa voi olla jonkun verran alhaisempi kuin muissa teollisuuksissa, joissa käytetään paljon enemmän miestyövoimaa."

Mikäli osastoista on saapunut tietoja, on osastojen taholta tehty palkankorotusesitykset työnantajat hylänneet. Kun työnantajain liitto oli hylännyt, liiton tekemän varsin kohtuullisen palkankorotusesityksen, niin tämän johdosta jaettiin maamme kaikille kutomatyöläisille julistus.

Orimattilan Villatehtaalla alennettiin kutojain urakkapalkkoja 35 % ja samalla työnantaja ilmoitti, ellei työväestö taivu tähän pai-

kan alennukseen ovat he vapaat yhtiön palveluksesta. Työväestö on mainitulla tehtaalla peräti huonosti järjestynyt, joten työläisillä ei ollut muuta mahdollisuutta kuin tyytyä työnantajain sanelemiin ehtoihin.

Lapinniemen puuvillatehtaalla Tampereella syntyi selkkaus erinäisistä palkkajärjestelyistä tehtaan puolausosastolla, aiheuttaen 10 työläisen eroamisen. Jo ennakolta määrättyihin urakkatöihin tahtoi isännistö lisätä uusia töitä, jotka asiallisesti merkitsivät työläisille 15 % palkan alennusta. Eronneitten tilalle tuli uusia työläisiä ja järjestön taholta ei voitu asiassa mitään aikaansaada.

Yhdistyneet Villatehtaat Hyvinkäällä. Heinäkuun 4 p:nä tiedoitettiin mainitun tehtaan työväestölle, että tehdas siirtyy lähiaikoina polttoaineen käytössä kivihiilen käyttöön ja tämän johdosta lopetetaan halkojen myynti työväestölle kokonaan elokuun alusta alkaen. Usean vuoden ajan olivat työläiset saaneet ostaa tehtaalta sekahalkoja 70 mk. syli ja nämät luontaisetuina mainitut etuisuudet oli tehtaan johdon taholta, selitetty kuuhiivan työläisten palkkaetuihin — varsinkin silloin, kun työläisten taholta oli vaadittu alhaisia palkkoja koroitettaviksi. Eroitus, minkä työläiset nyt joutuisivat maksamaan ostaessaan puuta yksityisiltä kauppiailta tekisi vuodessa noin 700 mk. Asian johdosta piti työväestö kokouksen ja päätti siinä esittää isännistölle:

"1) että halkojen myynti järjestettäisiin tehtaan puolesta edelleenkin samoilla ehdoilla, tai jos se tuottaa varsin suuria esteitä, järjestettäisiin myynti joillakin muilla sopivilla ehdoilla. Esimerkiksi määräämällä jokaiselle työläiselle määrätty osuus.

2) pyydämme ottamaan huomioon, että halkojen myynti on ollut palkkaetua ja nyt elokuun 1 päivästä lopetettava myynti merkitsee palkkojen alentamista. Tämä nuottaa suuria ja arvaamattomia vaikeuksia meille, mutta etenkin suuriperheisille ja vaimoille, joilla on huollettavana useita alaikäisiä lapsia ilman muuta huoltajaa ja joiden nyt jo täytyy turvautua kunnan köyhäinhoidon npuun.

3) Neuvottelujen ja lisäselvityksien antamista varten olemme valinneet neljä henkilöä. — Pyydämme arvoisaa vastaustanne ensitilassa."

Heinäkuun 11 p:nä isännöitsijä Donner ilmoitti, että tehdas elää kireitä aikoja ja hän ei voi tälle asialle muuta kuin lähettää kirjelmän johtokunnalle Helsinkiin ja sieltä tulevan vastauksen toimittaa työväelle.

Yhtiön johtokunta vastasi työläisten esitykseen seuraavasti:

"Halkojen myyntiä koskevan kirjelmämme johdosta tahtoo johtokunta eniiksikin huymauttaa, että tämä halkokauppa ei ole mikään palkkaetuihin kuuluva asia, johon yhtiö olisi jollakin tavalla sitoutunut, vaan on johtokunta aivan vapaaehtoisesti ja omasta aloitteestaan koettanut hankkia työläisille huokeita halkoja. Tämä on käynyt mahdolliseksi ainoastaan sen kautta, että yhtiö omia tarpeitaan varten on ostanut kokonaisia metsiä ja siten on voinut hankkia tavallista huokeampia halkoja. Kun nyt kuitenkin olosuhteitten pakosta siirrytään yksinomaan hiilen polttamiseen, loppuu luonnollisesti metsien ostokokonaan, ja nykyisten, villateollisuudelle tavattoman vaikeiden aikojen vallitessa

on meidän kerrassaan mahdoton ostaa halkoja täydestä arvosta ja myydä ne polkuhinnasta. Valitamme, että niin on asianlaita, mutta me emme sille mitään mahda. Sekä meidän, ettr, työntekijäin tulee tällaisena aikana olla erittäin tyytyväisiä niin kauan kun onnistumme ponnistuksissamme hankkia riittävästi työtä kuuden viikkopäivän käyntiä varten. Mihinkään ylimääräisiin menoihin varat, ikävä kyllä, eivät riitä."

Vaikka työläisten pienet palkat alenivatkin keskimäärin 700 markkaa vuolussa työntekijää kohti, ei työväestö lähtenyt heikolla järjestöllä avonaiseen taisteluun puolustamaan saavuttamiaan etuisuuksia. Vaan sen sijaan päätettiin, ensin järjestäytyä ja kun on saatu järjestö kuntoon, sitten vasta ryhtytään vaatimaan takaisin menetettyjä etuisuuksia.

Näistä toimenpiteistä olikin seurauksena, että Hyvinkään tehtaan 1,000 työläisestä nykyään kuuluu 750 osastoon.

Marraskuun 12 p:nä oli jo kysymys siitä, lähdetäänkö taisteluun palkkojen koroittamisen puolesta heti, mutta eräitten asiain järjestämistä varten siirrettiin taistelun alkaminen lähemmin määrättävään aikaan.

Palkkaliikkeet vaatetusteollisuudessa.

Pori. Osasto n:o 8 sanoi liiton toimikunnan antamalla luvalla entisen palkka- ja työehtosopimuksen irti helmikuun 1 päivänä esittäen samalla uudesta sopimuksesta ehdotuksen työnantajain hyväksyttäväksi, kuin myös ilmoituksen, että osaston puolesta ollaan halukkaita sopimusneuvotteluihin, jos työnantajat sitä haluavat, elleivät hyväksy tehtyä ehdotusta sellaisenaan.

Työnantajat tästä kaikesta kieltäytyivät eivätkä niinmuodoin antautuneet mihinkään neuvotteluihin, vaikka sopimuksen irtisanomisaika läheni loppuaan. Tässä tilanteessa ei työläisillä ollut enää muuta keinoa kuin sanoutua irti työpaikoistaan. Lakon uhkaa ei enää voitu välttää. Ainoastaan Porin Vaate Oy:n johdon taholta ilmoitettiin huhtikuun 4 päivänä oltavan halukkaita hyväksymään osaston esittämät vaatimukset. Kaikissa toisissa liikkeissä alkoi lakko huhtikuun 6 päivänä.

Näin syntyneen selkkauksen johdosta matkusti liiton toimitsija paikkakunnalle ja ryhtyi aikaansaamaan neuvotteluja työnantajain kanssa heti ensimmäisenä lakkopäivänä.

Tuloksena tästä oli, että saatiin sopimus, joka takaa miehille tuntipalkan Smk. 8: — ja naisille Smk. 5: —. Urakkatyöhinnat kohosivat 5 prosentilla. Sopimus on voimassa yhden vuoden ja, ellei sitä kahta kuukautta ennen kirjallisesti jontmaltakummalta puolen irtisanota, jatkuu se aina vuoden eteenpäin.

Työnseisaus kesti 3 päivää.

Lalüi. Osasto n:o 14 puolesta jätettiin maaliskuun 14 päivänä paikkakunnan työnantajille ehdotus tähän asti voimassa olleen palkka- ja työehtosopimuksen uusimisesta vuodeksi eteenpäin, koska se

huhtikuun 14 päivästä olisi jäänyt 14 vuorokauden ylössanomisen taraan.

Tätä ei työnantajat olleet halukkaat hyväksymään ennenkuin työntekijäin puolelta uhattiin työstä irtisanomisella. Tämän jälkeen aivan viime hetkessä tuli sovinto, joka sisältää sen, että palkka- ja työehtosopimus on voimassa maaliskuun 1 päivään 1926.

Hämeenlinna. Osaston n:o 34 puolesta esitettiin paikkakunnan työnantajille huhtikuun 1 päivänä, että tähän asti voimassa olevan palkka- ja työehtosopimuksen voimassaoloaikaa jatkettaisiin vuodeksi eteenpäin ilman, että se jäisi 14 vuorokauden ylössanomisen varaan toukokuun 1 päivästä, kuten tähän asti voimassaoleva sopimus edellyttäisi. Liiton toimitsijan matkustettua paikkakunnalle käytiin neuvotteluja osaston ja työnantajain välillä ja saatiin lopulta sopimus, joka takaa palkka- ja työehtosopimukselle voimassaoloaikaa maaliskuun 1 päivään 1926.

Kokkola. Osaston n:o 22 liiton toimikunnan antamalla luvalla sanoi irti entisen palkka- ja työehtosopimuksen maaliskuun 20 päivänä, esittäen samalla työnantajille ehdotuksen uudesta sopimuksesta. Vasta sen jälkeen, kun työstä irtisanomisaika päättyi ja alkoi lakko, päästiin sopimukseen uudesta ehdotuksesta.

Työntekijäin palkat uudessa sopimuksessa tulivat määriteltä ne niin, että alimpana tuntipalkkana tuli miehille Smk. 8: — ja naisille Smk. 5: —. Urakkahinnoissa saatiin myös huomattuja koroituksia. Työt seisoivat puolen päivää.

Rovaniemi. Osasto n:o 28 sanoi liiton toimikunnan antamalla luvalla entisen palkka- ja työehtosopimuksen irti maaliskuun 18 päivänä esittäen samalla ehdotuksen uudeksi sopimukseksi. Työnantajilta pyydettiin vastausta huhtikuun 18 päivään. Tähän määräaikaan mennessä hyväksyi työntekijäin ehdotuksen kaksi työnantajaa kolmen jäädessä lakkotilaan.

Asian johdosta käydyissä neuvotteluissa päästiin lopulta sovintoon molemminpuolisilla myönnytyksillä.

Riihimäellä ja Hyvinkäällä esitettiin osasto n:o 13 puolesta Riihimäen ja Hyvinkään Vaatturityönantajain yhdistykselle pyyntö työpalkkojen koroituksesta huhtikuun alkupäivinä, pyytäen samalla vastausta saman kuun 14 päivään. Tähän työnantajain yhdistys vastasi, että he ovat kyllä halukkaita koroittamaan työpalkkoja, mutta ei niin paljon kuin työntekijäin pyyntö oli.

Neuvotteluissa päästiinkin sopimukseen, jonka mukaan urakkatöiden pohjahinnat kohosivat 9 % :lla — Tuntipalkka, joka tähän asti oli Smk. 7:20, on tämän sopimuksen mukaan Smk. 7: 50.

Tämä palkkojen koroitus ei tosin ollut suuri, mutta huomioonottaen näiden paikkakuntain vaatetustyöläisten heikon järjestäytymisen ammatillisessa työväenliikkeessä, voidaan sitä pitää tyydyttävänä.

Viipurissa, Veljekset Wahlgrenin omistamassa pukutehtaassa syntyi lakko maanantaina syyskuun 28 päivänä sen johdosta, että mainituissa tehtaassa, joka tuli järjestelyn alabeksi nykyaikaiseksi pukutehtaaksi, ei syntynyt sopimusta palkka- eikä muistakaan työehdoista. Lakkoon ryhtyi kaikki tehtaan työläiset, luvultaan 52 naista ja yksi mies, kaikki järjestymättömiä.

Heti samana päivänä kun lakko alkoi, tuli se liiton toimikunnan tietoon, matkusti liiton toimitsija paikkakunnalle ja tutustuttuaan tilanteeseen ryhtyi asiaa järjestämään tarjoamalla työnantajalle neuvotteluja.

Neuvotteluissa päästiinkin niin pitkälle, että sopimusehdotus voitiin saman päivän illalla esittää työhuonekunnan kokoukselle, jonka kokous yksimielisesti hyväksyi allekirjoitettavaksi.

Näin aikaansaadussa sopimuksessa saatiin useita työläisille tärkeitä kysymyksiä paperille ja palkkoja myös jonkun verran parannetuksi. Kaikkein tärkeimpänä tämän ohella voidaan pitää sitä, että työläiset, jotka tähän asti olivat ammatillisesti järjestymättömiä[^] liittyivät ammattiosaston jäseniksi.

Sopimus allekirjoitettiin lokakuun 1 päivänä ja työt tehtaassa alkoivat saman päivän aamuna.

Merkkitapauksena on pidettävä tätä edellämainitun sopimuksen syntymistä, koska se tämän maan pukutehdasteollisuudessa on ensimmäinen. Kaikilla muilla paikkakunnilla on tällä alalla työskentelevien työläisten työ- ja palkkaehdot työnantajien yksin sanelemia.

Helsingissä OTK:n pukutehtaalla syntyi lakko lokakuun 8 päivänä sen johdosta, että kolme työhuonekuntaan kuuluvaa nästyöläistä kieltäytyivät liittymästä ammattiosaston jäseneksi. Ryhtyen tällä kieltäytymisellään taistelemaan työhuonekunnan syyskuun 11 päivänä tekemää päätöstä vastaan, joka sisälsi, että kaikkien työhuonekunnan jäsenten on kahden viikon kuluessa siitä päivästä liityttävä ammattiosaston jäseneksi, kuin myös ne työläiset, jotka vastaisuudessa tulevat työhuonekuntaan, on niiden kahden viikon kuluessa tvöhön tulopäivistä liityttävä osastoon. Tästä työhuonekunnan päätöksestä annettiin liikkeen johdolle tieto pöytäkirjanotteella. Tämä näiden kolmen työläisen kieltäytyminen aiheutti sen, että työhuonekunta syyskuun 28 päivänä pitämässään kokouksessa päätti esittää liikkeen johdolle kirjallisen vaatimuksen näiden työstä erottamisesta, joka myös tehtiin. Työhuonekunnan järjestyneet työläiset, työnantajalta turhaan vastausta odottaen lokakuun 7 päivän iltaan, päättivät lakata työltä ja niin lakko alkoi, kuten edellä mainittiin, torstaina, lokakuun 8 päivänä 1925.

Lokakuun 9 päivänä kääntyi liiton toimitsija asiassa OTK:n johtajain puoleen tiedustellen asiaa, ja saikin samassa kutsun saapua neuvottelemaan, joita jatkettiin seuraavalla viikolla vielä kolmena päivänä, johtaen sovintoon keskiviikkona, lokakuun 14 päivänä. Työt alkoivat seuraavana aamuna.

Sillä välin kuin neuvotteluja käytiin, kokoontui saman liikkeen varasto- ja ajomiehet lausuen solidaarisuutensa lakkolaisille lähettämällä liittojensa allekirjoituksella kirjelmän OTK:n johtajille, jossa kehoitettiin asia saattamaan neuvottelutietä sovintoon, muussa tapaksessa he lupasivat palata heti asiaan ja määrätä kantansa lakon voimakkaammasta kannatuksesta.

Tässä viikon kestäneessä lakossa, joka käsitti 16 naista ja kolme miestä, työläiset voittivat sen mikä oli vaatimuskin, lakon aiheuttajista yksi liittyi osastoon ja kaksi muutti.

Palkkaliikkeet Liiketyöntekijäin liitossa.

Pa[^]kaliikkeitä on liiton toimintapiirissä ollut allamainituilla osastoilla.

Varkauden os. 33 ja Osuusliike Työnvoiman välinen työ- ja palkkasopimus allekirjoitettiin huhtikuun 25 päivänä, mutta astui voimaan jo vuoden 1925 alusta. Sopimuksesta ei päästy yksimielisyyteen osaston ja liikkeen välillä, vaan ratkaistiin asia Kulutus-osuuskuntien Keskusliiton (KK) ja liiton välillä käydyissä neuvotteluissa Helsingissä. Liitto ei kuitenkaan allekirjoittanut sopimusta, vaan jätti sen osaston päätettäväksi.

Sopimuksen määräykset ovat yleisesti* voimassaolevan lain mukaiset, mutta on siinä useita sellaisiakin määräyksiä, joita laissa ei ole nimenomaisesti määrätty.

Kuopion osasto n:o 25 allekirjoitti maaliskuun 2 p:nä keskinäisten neuvottelujen tuloksena työehto- ja palkkasopimuksen Kuopion Työväenyhdistyksen ja Savon Kansan Kirjapaino Oy:n kahvilan ja ruokalan välillä. Sopimukset laadittiin KK:n mallisopimusten pohjalla ja sisälsi m.m. määräyksen, että kumpikin liike käyttää ainoastaan ammatillisesti järjestynyttä työvoimaa.

Häme kosken osaston n:o 12 ja Häme kosken Osuuskaupan välillä allekirjoitettiin työ- ja palkkasopimus elokuun 20 p:nä ja astui se voimaan maaliskuun 1 p:nä 1925.

Tervonsalmen osaston n:o 37 ja Osuusliike Savon r.l. välillä allekirjoitettiin työ- ja palkkasopimus joulukuun 1 p:nä 1926 ja astui se heti voimaan.

Joensuun osaston n:o 22 ja Osuusliike Oman-Avun kanssa on sikäläinen osasto useat kerrat neuvotellut työ- ja palkkasopimuksesta, mutta yksimielisyyteen ei vuoden vaihteessa vielä oltu päästy.

Sortavalan osasto sai luvan sanoa irti entisen vuonna 1922 allekirjoitetun sopimuksen ja esitti Itä-Karjalan Osuusliikkeelle uuden, josta ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen paikkakunnalla, vaan siirtyivät neuvottelut liiton ja KK:n välisiksi. Neuvottelut siirtyivät vuodelle 1926.

Lohjan osasto n:o 9 on myöskin esittänyt työ- ja palkkasopimuksen Lohjan Osuuskaupalle, mutta toistaiseksi ei liittotoimikunnalla ole muuta tietoa asiasta kuin se mitä Kuluttajain Lehdessä on mai-

nittu, että Lohjan Osuuskaupan syyskokous on vastustanut palkkojen koroituksia, väittäen nykyisiä palkkoja kyllin korkeiksi.

Helsingin osasto n:o 1:een kuuluva OTK:n työhuonekunta on käynyt neuvotteluja työ- ja palkkasopimuksesta varasto- ja kuljetustyöntekijäin puolesta ja on niistä päästykin yksimielisyyteen. Sopimusta ei kuitenkaan allekirjoitettu v. 1925 aikana.

Seinäjoen osasto n:o 31 sai luvan esittää työ- ja palkkasopimuksen Seinäjoen Työväen Osuuskaupalle vuoden vaihteessa. Neuvottelut siirtyivät vuodelle 1926.

Viipurin Osuusliikkeen ja sikäläisen os. 24 kuuluva Viipurin Osuusliikkeen Työhuonekunnan välillä käytiin vuoden ajalla neuvotteluja eräistä työehtosopimuksen tulkintaa koskevista määräyksistä ja päästiinkin neuvotteluissa yksimielisyyteen asioista, joten työrauha säilyi.

Kesällä 1923 allekirjoitettiin työ- ja palkkaehtosopimus Itä-Karjalan Työväen Osuusliikkeen ja liiton Sortavalan osaston välillä. Kyseessäoleva työsopimus tuli pääasiassa KK:n mallisopimuksen mukaiseksi. Osasto allekirjoitti ja puuhasi sopimusta liittotoimikunnan tietämättä mitään asiasta. Sopimuksessa määrätään alimmat palkat 7 §:ssä, ja 8 § mainitaan, että jos elintarpeiden hinnat kohoavat 10 %, koroitetaan edellisessä §:ssä mainittuja palkkoja samalla määrällä. V. 1924 marraskuussa kohosi elintarv3indeksi juuri 10 %. Nyt Oll kuitenkin suurimmalla osalla työntekijöitä korkeampi palkka kuin sopimuksessa mainitut alimmat palkat, joskin huomattava määrä työntekijöitä työskenteli minimipalkoilla, ja joku henkilö alle minimipalkankin.

Indeksien noustessa lähetti liittotoimikunta kaikille osastoille, joilla on olemassa työehtosopimukset, viralliset indeksiluvut. Sen jälkeen tiedusteltiin eri osastoilta, onko palkkoja koroitettu vastaavasti. Sortavalan osasto ilmoitti, ettei palkkoja ole koroitettu, ja että liike tarjoaa koroitettuja palkkoja ainoastaan marraskuulta, jolloin indeksi oli korkeimmillaan. Tällaista tulkintaa ei hyväksynyt KK:aan. Myöhemmin liike ilmoitti, että se koroiittaa ainoastaan työehtosopimuksessa mainittuja alimpia palkkoja. Tällainen tulkinta oli ennen kuulumatonta, ja liittotoimikunta tiedusti asiasta Ammattijärjestön mielipidettä, joka asettiinkin sille kannalle, että koroitukset ovat sovellutettavat maksettuihin palkkoihin. Liike ja KK eivät kuitenkaan hyväksyneet tätä tulkintaa. Osastokin luopui tästä tulkinnasta ja katsoi, että koroitukset ovat tehtävät minimipalkkoihin, ja niille työntekijöille, joille on sopimuksen voimassaoloaikana tehty henkilökohtaisia koroituksia, saisivat laskea tämän hyväkseen. Tähänkään tulkintaan eivät liike ja KK suostuneet. Tällaisia työntekijöitä oli 7 liikkeen 49:stä työntekijästä, jotka saisivat vaan sopimuksen mukaisen koroituksen minimipalkkoihinsa, ja jäisivät ilman henkilökohtaisia koroituksiaan. Osasto päätti alistaa tulkintaa koskevan asian sovinto-oikeuteen ja antoi sitä varten valtakirjan liitolle, ja

Itä-Karjalan Työväen Osuusliike antoi valtakirjan KK :lle. KK tahoi kuitenkin saada asian sovittua neuvottelutietä ja sitä halusi liittotoimikuntakin, joten sovinto-oikeutta ei asetettu.

KK teki välitysehdotuksen, jossa tarkistettiin jokaisen työntekijän palkka erikseen. Tässä välitysehdotuksessa oli edelleen 7 työntekijää ilman koroitusta. Osasto ei tyytynyt tähän, vaan edelleen piti kiinni sovinto-oikeusvaatimuksestaan. KK suostui myöhemmin vielä antamaan kolmelle työntekijälle koroituksen. Liittotoimikunta ei näin ollen katsonut voivansa kannattaa osaston vaatimusta asian vetämisestä sovinto-oikeuteen, jossa oltaisiin ilmeisesti hävitty.

Kuopiossa syntyi myöskin riitaa osaston ja Osuusliike Työkansan välillä palkkojen koroittamisesta indeksien perusteella.

Kuopion sopimuksessa ei sanottu niin selvästi kuin edellisessä »sopimuksessa, että koroitukset tehdään palkkapykälässä mainittuihin palkkoihin, vaan sanotaan siinä: "Siinä tapauksessa, että elinkustannukset kasvavat lisätään tai vähennetään yllämainittujen henkilökunnan palkkoja siten j.n.e."

Liiton tulkinnan mukaan olisi koroitukset pitänyt tehdä voimassa oleviin palkkoihin eikä minimipalkkoihin. Liike tahtoi tulkita sopimusta, kuten KK ja Itä-Karjalan Osuusliike. Asiaa käsitteli palkkalautakunta, jonka puheenjohtajana oli Savon Työn toimittaja Majanen. Osaston edustajat puolsivat osaston ja liittotoimikunnan kantaa asiassa. Puheenjohtaja ei voinut tehdä päätöstä puoleen tai toiseen, vaan ehdotti asiaa edelleen osaston kokoukseen, jossa liikkeen johto ilmoittaisi uuden ehdotuksensa. Osasto hyväksyi sitten kokouksessaan lokak. 25 p:nä ehdotuksen, jossa kaikille, joilla on palkkaa Smk. 1,200:— kk. ja alle, nousee 10 %, ja niille, joilla on yli Smk. 1,200:— ja sopimuksen mukainen palkka, saavat myöskin 10 %, ja ne, joilla on yli sopimuksen palkkaa, saavat vain 5 % koroituksen. Tällaisia henkilöitä, jotka eivät tulleet saamaan sopimuksen mukaista koroitusta oli liikkeen palveluksessa 15. Osasto teki päätöksensä 26 äänellä 5 vastaan. Liittotoimikunta ilmoitti asian Ammattijärjestölle ja samalla ilmoitti, että se vapauttaa itsensä vastuusta siitä, että osasto on hyväksynyt sellaisen tulkinnan allekirjoitetusta palkkasopimuksesta, joka loukkaa erään työntekijäryhmän etuja.

Kaikkiaan on liitolla nykyisin voimassa 21 työ- ja palkkasopimusta, käsittäen 1,376 työntekijää. Näistä on liiton jäseniä 956.

Liitossa on kuluneen vuoden aikana työskennelty edustajakokouksen velvoittamana maatakasittävän työehtosopimuksen aikaansaamiseksi KK:n kanssa. Liittotoimikunta lähetti osastoille ehdotuksen, josta pyydettiin osastojen lausuntoa. Saapuneitten lausuntojen perusteella ei voitu kuitenkaan mitään kokonaisehdotusta laatia, joka olisi ollut parempi kuin sen minkä edellinen liittotoimikunta esitti edustajakokouksen hyväksyttäväksi. Sitäpaitsi ne osastot, joilla on nyt olemassa paremmat työehtosopimukset aikaisemmilta ajoilta,

esittivät vaadittavaksi juuri heidän sopimuksessaan olevia määryksiä.

Liittotoimikunta päätti luopua koko ehdotuksesta saada aikaan **KK:n** kanssa juriidillista sopimusta, joka velvoittaisi **KK:ta** ja liittoa. Sensijaan on liittotoimikunta päättänyt esittää **KK:n** hyväksyttäväksi eräänlaisen, minimisopimuksen. Osastot ja liikkeet saivat keskenään sopia paremmista eduista. Vuodesta 1923 ei liikkeillä ole ollut oikeutta hyväksyä parempia sopimuksia, sillä heidän edustajakokouksensa on hyväksynyt eräänlaiset mallisopimukset, joita on eräissä harvoissa tapauksissa saatu ylitetyksi.

Työriidat Muurarien-, Rappanen- ja Uunintek jünli tossa.

Yleensä ovat työmarkkinat rakentelun alalla kertomusvuonna olleet verraten rauhalliset. Yleisempiä ja laajempia taisteluja ei ole missään ilmennyt. Niinpä työriidat rajoittuvat hyvin pieniin, aiheutuen se siitä, että liiton jäsenistöollen määräämiä työehtojen hintoja ovat työnantajat kaikkialla noudattaneet. Muitakaan riidan aiheita ei ole sanottavasti ilmennyt. Liitolle ilmoitettiin kertomusvuonna seuraavat työriidat:

Helsingissä osittainen uunityölakko. Helsingissä suoritetaan nykyään uunityöt suurelta osalta siten, että rakennusten kokonaisurakoitsijat antavat uunityöt jollekin uimiliikkeenharjoittajalle. Uuniliikkeenharjoittajat ottavat työntekijät, hommaavat tarvittavat tarpeet j.n.e. Tällaisia uuniliikkeitä, pienetkin mukaan luettuina, on Helsingissä lähes kaksikymmentä. Kehitys uuniliikkeitä* keskinäisissä kilpailuissa johti siihen, että Helsingin Uunintekijäin osaston oli kiinnitettävä niihin vakavaa huomiota. Uuniliikkeet nimittäin alkoivat ottaa aivan määräämättömästi oppilain nimellä olevia henkilöitä töihin, jotka suorittivat työtä alennetulla palkalla ja siten rikkoivat osaston hinnoittelua. Minkäänlaisia oikeuksia näillä n.s. oppilailla ei ollut, vaan kun työt valmistuivat, saivat he lähteä kävelemään, niinkuin muutkin työläiset. He eivät siis olleet oppilaita siinä mielessä ja niillä oikeuksilla, kun esim. voimassa oleva oppisopimuslaki edellyttää.

Niinpä osasto ilmoitti kirjeellä kaikille uuniliikkeen harjoittajille, että se ei tule hyväksymään sitä, että edelläselostetulla tavalla osaston hinnoittelua rikotaan, ja vaatii, että kaikille, joilla ei ole oppilassopimusta, on maksettava osaston hinnoittelun mukaan. Kun tällä kertaa huomattavin määrä näitä oppilaita oli keräytynyt hra Sirenin työmaille ja kun hän ei suostunut osaston päätöstä hyväksymään, julisti osasto, saatuaan siihen liiton toimikunnalta luvan, hra Sirénin johtamat ja urakoitsevat uunityöt lakkotilaan. Lakko alkoi kesäk. 15 p:nä. Neuvotteluissa lupasi hra Sirén maksaa kyllä kaikille osaston päätösten mukaiset palkat, mutta ei olisi suostunut lupaustaan nimellään varmentamaan. Lopulta suostui hän kuitenkin siihenkin ja lakko julistettiin päättyneeksi kesäk. 18 p:nä. Sovin-

uontekotilaisuudessa sopivat liiton ja Rakennustyönantajain liiton edustaja siitä, että oppilasolojen sopimuksella järjestämiseksi ryhdytään heti neuvottelemaan.

Helsingissä, Oy. Stockmannin uudisrakennuksella syntyi kertomusvuoden syksyllä riita työehtojen tulkinnasta. Siellä oli katossa oleviin lahvikepalkkeihin, jotka olivat noin 40 cm korkuiset, vedetty lista sekä katon rajaan että palkin alle. Kun työehdoissa on määräys, jonka mukaan koko palkin pintamitat mitataan ja lasketaan listahinnoittelun mukaan siinä tapauksessa jos palkki on CO cm tai sitä pienempi ja siihen tulee lista, niin työnjohtaja, tähän määräykseen vedoten, kieltäytyi suorittamasta kyseessäolevista palkeista listahinnoittelun mukaista hintaa palkin koko pintamitoista. Työehtojen määräys tarkoittaa kuitenkin yksinomaan sellaista tapausta, jolloin 30 cm tai sitä pitempään palkkiin tulee lista vain katon rajaan. Tässä tapauksessa, niinkuin mainittiin tuli lista myöskin palkin alle ja vedettiin alle tuleva listan osa samalla mallilla kuin katon rajaankin tuleva lista. Osasto ja liiton toimikunta hyväksyivät molemmat sen tulkinnan, että kyseessäolevassa tapauksessa on koko palkkien pintamitat laskettava listahinnoittelun mukaan. Kun liiton edustaja oli asiasta useita kertoja neuvotellut työnjohtajan kanssa, uhaten liittotoimikunnan luvalla kutsua kaikki liiton jäsenet pois kyseessäolevalta työmaalta, ellei sovintoa aikaansaada, suostui työnjohtaja vihdoinkin maksamaan osaston ja liiton toimikunnan tulkinnan mukaan.

Mainittakoon, että neuvotteluissa ehdotti työnjohtaja, että asia jätettäisiin sovinto-oikeuden ratkaistavaksi. Tähän ei liiton taholta kuitenkaan voitu suostua, koska työehtojemme yleisten määräysten mukaan sattuvat tulkintakysymykset työehdoista ratkaisee liiton toimikunta.

Saario Riihimäellä. Riihimäellä urakoi Riihimäen osaston jäsenistä muodostunut työkunta Asunto Oy. "Västaräkin" uudisrakennuksen muuraustyöt. Kun rakennus oli valmiina ja ryhdyttiin lopputiliä tekemään, ei yhtiön puolesta töitä johtava mestari suostunutkaan maksamaan sen tiilimäärän mukaan, jonka talon puolesta tiilet ylösottanut luottamusmies ilmoitti rakennukseen muuratuksi. Työnjohtaja väitti, ettei taloon ole niin paljon tiiliä tuotukaan ja kieltäytyi maksamasta. Kun riitaa ei saatu muuten sovitetuksi, julistettiin kaikki sanotun yhtiön muuraus-, rappaus-, uuni- ja sementtityöt, sikäli kuin liiton jäsenet sitä tekevät, saartoon. Saarto alkoi 16 p:nä marraskuuta. Samana päivänä kävi liiton edustaja asiasta työnjohtajaan kanssa neuvottelemassa. Neuvotteluissa sovittiin siitä, että molemmat riitapuolet valitsevat asiantuntevat puolueettomat henkilöt, jotka mittaamalla ja kuutioimalla rakennuksen laskevat, paljonko siihen on tiiliä mennyt. Näin tehtiinkin. Laskijat saivat tuloksen, joka osoitti rakennukseen muuratuksi noin parikymmentätuhatta tiiltä enemmän kuin mitä työnjohto väitti taloon tuoduksi. Tämänkään laskelman mukaista lopputiliä ei rakennuttaja kuiten-

kaan suostunut tekemään, joten saarto jatkui. Työnjohtajain taholta yritettiin saada muualta miehiä tekemään saarronalaisia töitä, mutta kun se epäonnistui, mitattiin rakennus taas uudelleen ja nyt suostui työnjohtaja maksamaan mittauksen osoittaman tiilimäärän mukaan. Työntekijät saivat lisämaksua siihen, mitä työnjohtaja ensin tarjosi 21,480 tiilen muuraushinnan.

Saarto julistettiin loppuneeksi 3 p:nä joulukuuta.

Äänekoskella, eräällä uudisrakennuksella, jonka liiton jäsenistä muodostunut työkunta oli urakoinut, syntyi työnjohtajan ja työkunnan välillä kesken rakentelua riita, joka johti siihen, että työkunta vaati lopputiliä. Työnantaja kieltäytyi kuitenkin suorittamasta työkunnalle 9,970 tiilen muuraushintaa, sanoen pidättävänsä sen. Sanomalehdissä kiellettiin liiton jäseniä menemästä kyseessäolevaan uudisrakennukseen työhön ja oli se tavallaan saartotilassa kolme päivää, jonka jälkeen työnjohtaja suostui maksamaan myöskin kyseessäolevan tiilimäärän työpalkan. Sama työkunta jatkoi sitten työnsuorituksen loppuun saakka.

Palkkaliikkeet S. Kuljetustyöntekijäin liiton alueella.

Tin ja Haukiputaan lastaustyöläiset ovat jo kaksi edellistä lastauskautta taistelleet työnantajain hyökkäyksiä vastaan, jonka hyökkäyksen tarkoituksena on ollut työläisten järjestöjen murskaaminen. Työntekijäin järjestöjen taholta on jokaisen lastauskauden alussa tehty kaikki mahdolliset yritykset työrauhan säilyttämiseksi, mutta turhaan.

Kulunutta lastauskautta varten tehtiin entiseen tapaan neuvottelutarjoukset paikallisille työnantajille. Sen jälkeen kun paikalliset järjestöt olivat edustajainsa välityksellä kääntyneet paikkakunnalla, olevien työnantajain puoleen, saamatta mitään varmaa vastausta, kääntyi liitto asianomaisen työnantajaliiton puoleen seuraavanlaisella kirjelmällä:

"Suomen Lastauttajain Uitto.

Kuten arvoisalle liitollenne on tunnettua, on Iin ja Haukiputaan satamissa toistakymmenen vuoden ajan työnantajat ja työntekijäin järjestöt olleet sopimuskumppaneina. Koko tämän ajan on työn kunnollinen suoritus taannut työrauhaa ja työnantajain ja työntekijäin välillä on vallinnut hyvä yhteisymmärrys. Tilanne tässä suhteessa kuitenkin muuttui v. 1923 lastauskauden alussa ja on edelleen siinä tilanteessa, vahingoittaen kumpaakin asianomaista ja yleistä etua, jonka vuoksi nyt, kuten ennenkin, toivomme tällaisesta tilanteesta pääsemistä ja siksi rohkenemme arvoisalle liitollenne esittää:

Että liittonne, johon kyseessäolevien satamien töitä teettävät työnantajat kuuluvat, ja meidän liittomme, johon kyseessä olevien satamien töitä tekevät työläiset kuuluvat, välillä aletaan neuvottelut tilanteen selvittämiseksi nykyisestä sekasortoisesta tilanteesta.

Arvoisaa suotuista vastaustanne odotamme t.k. 10 päivään mennessä, samalla toivoen, että arvoisan liittonne taholta määrätään aika ja paikka, jossa edustajamme kohtaavat arvoisat liittonne edustajat.

Helsingissä, 3 p:nä maaliskuuta 1925."

Työnantajaliitto ei lähettänyt edes vastausta kirjelmään.

Haukiputaan kunnanvaltuusto, joka aivan yksimielisesti on tuominut työnantajain menettelyn, teki nyt, kuten usein ennenkin yrityksiä sovinnon aikaan saamiseksi, siten taatakseen paikkakuntalaisille työnsaantimahdollisuuden ja palauttaakseen entisen rauhallisen elämän paikkakunnille, joka sen jälkeen, kun rikkurit ovat paikkakunnilla majailleet, on ollut mitä raa'inta. Kaikista näistä ja lisäksi siitä huolimatta, että entisen, työnantajain arvoa kohottavan kunnollisen työn suorituksen tilalle on tullut mitä kurjin työn suoritustapa, jota ulkomaalaisissa sanomalehdissä on julkisesti paheksittu, jatkavat työnantajat katalaa yritystään.

Lihin nähden mainittakoon, että Iistä puutavaran ulkomaille viennä harjoittavat liikkeet, Ab. Uleå Oy. ja Ab. Maalismaa Oy., lastauskauden alussa 1924 perustivat Iin Lastausyhtiö-nimisen liikkeen, joka alkoi harjoittaa lastausliikettä. Yhtiö ei ryhtynyt osaston kanssa mihinkään sopimusneuvotteluihin, vaan tarjosi osaston jäsenten allekirjoitettavaksi yksityissopimusta, jossa jäsenet olisivat joutuneet rikkomaan 8 tunnin työaikalakia, sillä sopimuksissa oli m.m. sellainen määräys, että proomuihin lastausta on aina silloin toimitettava, kun ne tyhjänä on tuotu lastauspaikalle. Kun osastolle ei olisi tällöin jäänyt minkäänlaista kontrollioikeutta työnsuoritukseen eikä osaston jäseniin nähden, niin ei osasto voinut hyväksyä sellaisten sopimusten tekoa. Yhtiö alkoi tämän jälkeen haalia rikkureita, joiksi pääasiassa saikin paikkakunnan suojeluskuntaan kuuluvat talojen isännät ja pojat, Karjalan pakolaisia myöskin haalittiin paikkakunnalle työläisten leipätaistelua tukahduttamaan noin 200—250. Osaston jäsenistä meni rikkurien joukkoon 15 jäsentä.

Keväällä 1925 tarjosi yhtiö edelleen samanlaisia orjakontrahteja allekirjoitettavaksi, mutta osasto ei siihen voinut nytkään suostua. Osaston jäsenistä meni nyt jo 20 töihin, mutta muita ei mennyt, vaikka osaston jäsenmäärä lähenteli 300. Kun yhtiö huomasi, ettei osaston jäsenet eikä ollenkaan ammattitaitoisemmat tule tekemään orjakontrahteja, niin luopui se orjakontraktien vaatimisesta, jonka jälkeen osasto, liiton luvalla, julisti puolustuslakon osittain päättyneeksi, joten osaston jäsenillä oli vapaus mennä töihin ehdolla, etteivät kirjoita alle orjakontrahteja. Osaston jäseniä ei tämänkään jälkeen ole ollut töissä paitsi 50—60. — Osaston jäsenet yleisesti paheksuvat niiden jäsenten menettelyä, jotka olivat menneet töihin ennenkuin osasto oli tehnyt lopullisen päätöksen töihin menosta. Osa näistä onkin osaston kanssa asiasta sopinut.

Osaston jäsenet ovat suorittaneet Oy. Puukonttorille kuuluvat testaustyöt, mutta on näitä ollut verrattain vähän, joten osaston jäsenet jo kolme lastauskautta ovat saaneet taistella työnantajain hyökkäyksiä vastaan, ja taistelu tulee edelleenkin jatkumaan, sillä Iin järjestyneet työläiset eivät salli järjestöjensä tuhousyritysten onnistuvan.

Tilarne Haukiputaalla on vähän toisenlainen kuin Iissä. Haukiputaan osastot saivat kuluneena lastauskautena sopimukset, kuten ennenkin Oy. Santaholman ja Oy. Puukonttorin kanssa. Sopimusten mukaan suoritettiin työt urakalla.

Haukiputaan osastojen jäsenistä ei vielä tähän mennessä ole yhtään toverinsa petturiä ilmestynyt, vaan ovat he yksimielisiä taistelussaan ja varmoja lopullisesta voitostaan.

Liiton taholta selostettiin tilannetta keväällä Kansainväli ellei Kuljetustyöntekijäin Liitolle ja Skandinavian Kuljetustyöläisten Federationille, ja taas toimintakertomuksen yhteydessä on lähetetty yksityiskohtainen selostus kuluneen vuoden tapahtumista.

Huhtikuun 24 p:nä kävivät Iin ja Haukiputaan osastojen, Ammattijärjestön ja liiton edustajat Sosialiministeriössä esittämässä vallitsevaa tilannetta, mutta ei esittelijäsihteeri Mannio katsonut ministeriön voivan ryhtyä asian johdosta mihinkään toimenpiteisiin.

Ykspihlajan osasto n:o 12 jätti keväällä entiseen tapaan skäläisille työnantajille työehtosopimusluonnokset. Alettiin neuvottelut ja päästiinkin neuvotteluissa jo niin pitkälle, että luultiin sopimuksen allekirjoitus mahdolliseksi. Mutta seuraavana päivänä kun loppuneuvotteluja allekirjoittamisen tekemiseksi jatkettiin, peruutti työnantaja, Ykspila Stevedoring Companyn johtaja Heideberg edellisen neuvottelun tulokset kokonaan. Uusissa neuvotteluissa, joita edelleen käytiin, peruutti hän aina edellisen neuvottelun tulokset ja lopuksi ilmoitti, ettei tee osaston eikä osaston jäsenten kanssa työehtosopimusta. Tämän jälkeenkin tehtiin osaston taholta useita kertoja yrityksiä saada työrauha säilymään, mutta tuloksetta. Liike alkoi haalia rikkureita eri puolilta maata, joilla sitten töitä suoritettiin koko lastauskauden aikana, llikkurilaumat, joita liikkeen taholta paikkakunnalle haalittiin, ovat elämäntavoiltaan olleet paikkakunnan kauhuna ja työteholtaan ala-arvoisia. Eräs englantilainen laivan päällikkö kieltäytyi päästämästä heitä laivaansa töihin ottaessaan toista lastia satamasta. Laivan päällystö oli ensi lastauksesta saanut näistä "kunnon" työläisistä tarpeensa. Laivan lastaus, jonka osaston jäsenet suorittivat toisella kertaa 10 päivänä, kesti ensi kerralla 3 viikkoa ja tavaraa saatiin laivaan 100 sylvä vähemmän kuin mitä osaston jäsenet siihen lastasivat.

Ykspilasta mainittakoon eräs seikka, joka on omansa kuvaamaan minkälainen*on paikallisten työnantajain oma käsitys asiasta. Keväällä ja lastauskauden aikana vakuutti paikallinen työnantaja osaston neuvottelijoille, että he olisivat valmiit tekemään sovinnon osaston jäsenten kanssa, koska heille olisi siitä hyötyä, mutta työnantajaliitto ei anna tehdä. "Teidän pitäisi päästä perustelemaan asia sinne työnantajaliitolle, ne eivät usko meitä, vaikka me asian näin selostamme", lausui työnantaja eräässä neuvottelussa.

Pietarsaaren osasto n:o 16 jätti ennen lastauskauden alkamista työehtosopimusluonnoksen sikäläisille työnantajille, mutta työnanta-

jat kieltäytyivät sopimuksen teosta ja lupasivat käytännössä toteuttaa samanlaista palkkajärjestelmää kuin oli käytännössä edelliselläkin lastauskaudella. Työt satamassa suoritettiin urakalla ja olivat hinnat propsi- ja paperipuiden lastauksesta 24—30 mk. Engl. k. syltä. Hinnan suuren eroavaisuuden vuoksi on tapahtunut useita kertoja, että työt kesken laivan lastauksen ovat seisahtuneet, työläisten vaatiessa palkkaa koroitettavaksi 24 markasta 30 markkaan. Kaikissa tällaisissa työnseisahduksissa on työläisten vaatimus tullut hyväksyttyä ja työnseisahdukset kestäneet vain muutaman tunnin.

Mäntyluodon osaston n:o 5 ja paikallisten työnantajain Ab. Lars Krogiuksen ja Oy. Grönfeldt Ab:n välillä tehtiin lastauskauden alussa työehtosopimukset. Keskellä lastauskautta sanoi Krogius osan työehtosopimusta irti, vaikka työehtosopimus on voimassa huhtikuun 1 päivään 1926. Grönfeldt sanoi sopimuksen kokonaan irti, käyttämättä edes kuukauden irtisanomisaikaa, joka sopimuksessa oli määrätty. Kummankin sopimuksen rikkominen joutuu oikeuden ratkaistavaksi.

Reposaaaren osasto teki lastauskauden alussa esityksen työehtosopimuksen aikaansaamiseksi työnantajille. Neuvotteluja asian johdosta käytiin, mutta ne eivät johtaneet tulokseen, joten lastaustyöt on suoritettu ilman minkäänlaista joukkosopimusta ja aikapalkalla.

Vaasan osasto n:o 34 esitti keväällä lautatarhatyöläisten puolesta työehtosopimusluonnoksen työnantajille. Neuvottelujen kautta saatiin sopimus aikaan, vaikka useissa lautatarhoissa työskenteli järjestymättömiä työläisiä. Työt lautatarhoissa suoritettiin pääasiassa urakalla.

Turun osasto n:o 20 sai neuvottelujen kautta sopimuksen kalkan lastauksesta ja palkat koroitettua entisestään 10 % :lla, ollen nykyiset palkat 6:50 tunnilta. Muissa satamatöissä ei ole sopimusta ja suoritetaan työt aikapalkalla ja urakalla.

Sörnäisten osaston n:o 54 taholta jätettiin vuoden alussa entiseen tapaan työehtosopimusluonnokset työnantajille. Neuvotteluja asian johdosta käytyä, ilmoitti toinen työnantajasta, Sornas Stevedoring Ab., palkkoja alennettavan ja ettei liike tule tekemään sopimusta osaston eikä sen jäsenten kanssa. Osaston ja liiton yrityksistä huolimatta ei neuvotteluja enää saatu käyntiin, vaan tarjottiin liikkeen taholta työhinnottelu "kaikille työtä haluaville", jossa entisiä työhintoja oli laskettu 10—30 % asti. Osaston jäsenet eivät voineet tällaisilla ehdoilla työskennellä ja kun liike alkoi haalia satamaan "työtä haluavia" (rikkureita), niin julisti osasto, liiton ja Ammattijärjestön luvalla, sanotun liikkeen työt lakkotilaan. Lakko alkoi 30 päivänä toukokuuta, jatkuen edelleen.

Toinen työnantaja, Björklund Ab., sitä vastoin teki sopimuksen työläisten kanssa, joten liikkeen työt ovat olleet osaston jäsenten suoritettavana. Sopimuksen mukaan suoritettiin työt pääasiassa urakalla.

Autonkuljettajain Tampereen osaston n:o 69 jäsenistä joutui osa palkkareittelöön sen vuoksi, että Tampereen Autoliikenne Oy:n isännistö ilmoitti entisen kuukausipalkkajärjestelmän tilalle tulevan prosenttipalkkajärjestelmän, menemettä kuitenkaan takaukseen, että työläiset uudella palkkajärjestelmällä säilyttäisivät entisen palkkatason. Entisiä kuukausipalkkoja oli alennettu 150—900 markkaan asti ja tämän tilalle olisivat kuljettajat saaneet 3 ja konduktöörit 2 % vaunun bruttokuukausituloista, kuitenkin vähentämällä vapaa-päivinä tuleva osa.

Kun mainittu prosenttimäärä ei riittänyt korvaamaan palkasta vähennettyä erää ja yhtiö ei suostunut takaamaan entistä palkkaa, niin sanoivat kuljettajat, luvultaan 22, itsensä irti liikkeen palveluksesta. Kun irtisanominen 1 p:nä joulukuuta tapahtui, niin yhtiön taholta ilmoitettiin, että ne, jotka haluavat jatkaa työtään, saavat peruuttaa irtisanomisensa, mutta oli se tehtävä muutamien päivien kuluessa. Työläiset pysyivät kuitenkin irtisanomisessaan ja ilmoittivat asiasta liitolle, jonka taholta tehtiin yhtiön isännistölle neuvottelutarjous. Tämä johtikin siihen, että jouluk. 12 p:nä yhtiö antoi kirjallisen vakuutuksen: että entiset kuukausipalkat taataan, ellei prosenttipalkka sitä tuota, ja jos prosentti palkka jonakin kuukautena tuottaa yli entisen kuukausipalkan, lasketaan se työntekijäin hyväksi; että kaikki entiset työläiset saavat jatkaa työtään; ettei ketään asian vuoksi boikoteerata ja ettei irtisanomisen vuoksi yhtäjaksoinen työaika keneltäkään työläiseltä katkea.

Työtaistelu, joka olisi koskenut 44 työläistä, tuli tämän kautta vältettyä.

Palkka- ja työselkkaukset Rakennustyöväen liitossa.

Vuoden aikana on liiton alaisilla osastoilla ollut varsin useita palkkaliikkeitä. Mitään suurimpia työtaistelulta ei kuitenkaan ole ollut, vaan on ne useimmissa tapauksissa neuvottelujen avulla saatu sovittua. Kaikkiaan on palkkaliikkeitä ollut vuoden aikana noin 40. Useimmat kuitenkin järjestyneet sovittelujen avulla.

Helsingin nuohoojain lakko, joka alkoi jo edellisen vuoden marraskuun 18 päivänä, jatkui vielä kertomusvuonna.

Työläisten vaatimuksena oli ulosoppineille 2,100 mk. kuukausipalkkaa sekä oppilaille ensi vuodelta 950 mk., toiselta 1,100 mk. ja kolmannelta 1,300 mk. kk. Entiset palkat olivat ulosoppineille 1,800 mk. kk. ja oppilailla ensi vuodelta 850 mk., toisella 1,000 mk. ja kolmannella 1,200 mk. kk.

Liikkeenharjoittajani taholta suostuttiin tammikuun 10 päivänä pidetyssä neuvotteluissa työläisten vaatimuksiin sekä maksamaan koroitettua palkan tammikuun alusta alkaen. Samoin sopimuksessa määrätään, että Lakko ei saa vaikuttaa työsuhteeseen kesälomaa määrättäessä, vaan pysyy työsuhte jatkuvana. Saavutus oli siis vaatimusten mukainen.

Sohlbergissa oli kivityömiehillä lakko, joka alkoi toukokuun 2 päivänä. Lakko alkoi sen johdosta, että Eödbrott Säg Ab. irtisanoi entisen voimassa olleen työehtosopimuksen ja yritti alentaa palkkoja. Työläiset taas esittivät voimassa olleen sopimuksen uusittavaksi erinäisillä parannuksilla. Kun työnantaja ei sitä hyväksynyt, aloittivat työläiset lakon. Lakko kesti saman kuun 15 päivään, jolloin työnantaja suostui osaston vaatimuksiin. Neuvotteluja asiasta käytiin liiton välityksellä Helsingissä, joissa sovinto syntyikin. Palkat määrättiin sopimuksessa 8 mk. ammattimiehille ja 7 mk. apumiehille. Naisille ja sitä vastaaville työläisille 5 mk. tunnilta. Erinäisistä urakkahinnoittelusta sovittiin myös ja alin tuntipalkka urakkatoissa taattiin.

Vehmaalla esitti huhtikuun puolivälissä kivityöntekijäin osasto S. Kiviteollisuus Oy:lle ja Oy. Granitille (jotka paikkakunnalla ovat työnantajina), ettäöntekijäin palkkoja koroitettaisiin 10 % :lla. Vastauksissaan työnantajat kieltäytyivät palkkoja korottamasta. —< Kieltäytymistään perustelivat molemmat työnantajat sillä, ettei muka ulkomaan markkinoilla saada tuotteista sellaisia hintoja, että palkkoja voitaisiin korottaa. Lisäksi väittivät työnantajat kivityöntekijäin palkkojen olevan muissa maissa alhaisemmat kuin heidän maksamansa 4—6 mkn tuntipalkat. Työläisten puolesta tarjosi liiton edustaja mainituille työnantajille neuvotteluja. Mutta nämäkään eivät johtaneet tulokseen, sillä työnantajat kieltäytyivät jyrkästi palkkoja korottamasta.

Hangossa esitti kivityöläisten osasto Oy. Granitille 15 % palkan koroituksen, joka ei johtanut tulokseen, samoin *Tampereella*.

Tampereen maalarien lakko alkoi kesäk. 17 p:nä sen vuoksi, kun työnantajat eivät suostuneet edes asialliseen neuvotteluun työläisten kanssa, vaan ilmoittivat olevansa valmiit uusimaan sopimuksen entisillä ehdoilla. Osasto päättikin tämän johdosta julistaa paikkakunnan maalaustyöt lakkotilaan kesäk. 17 p:stä alkaen. Lakko jatkui heinäk. 20 päivään saakka, jolloin työnantajat suostuivat maksamaan työläisten vaatiman tuntipalkan, mikä oli 2 mk. korotus entisiin tuntipalkkoihin.

Osasto n:o 28 (Viipurin maalarit) esittivät työnantajille keväällä uuden työehtosopimuksen, jossa vaatimus oli 9: 50 alimmaksi tuntipalkaksi, muut kohdat sopimusehdotuksessa pääasiassa entiset. Sopimuksen aikaansaamiseksi käytiin jo useamman kerran neuvotteluja, joissa ei kuitenkaan päästy sovintoon. Kesäkuun 13 päivänä olivat neuvottelut viimeksi ja kun silloin ei sovintoa saatu, niin päätti osasto julistaa paikkakunnalla kaikki maalaustyöt lakkotilaan 14 p:stä klo 2 :sta alkaen. Riita, josta lakko lopulta alkoi, on verrattain pieni. Työnantajat olisivat suostuneet maksamaail 9 mk., joten riita oli siis ainoastaan 50 pennin tuntipalkasta. Yhden päivän lakon jälkeen suostuivat työnantajat täydellisesti öntekijäin vaatimuksiin.

Maalareiden palkka- ja työehtosopimuksia uusittiin vielä seuraavilla paikkakunnilla ilman työtaistelua: *Helsingissä*, jossa palkan nousu oli entiseen sopimukseen 55 p., *Kotkassa* palkat nousivat 1 mk. 50 p. tunnille, *Pietarsaaressa* kohosivat 2 mk. tunnille ja, *Savonlinnassa* 1 mk. tunnille. Entisillä ehdoilla uusittiin sopimukset: *Iisalmessa*, *Kuopiossa*, *Hyvinkäällä* ja *Turussa*. *Kajaanissa* hyväksyttiin osaston ja työnantajain välillä ensi kertaa sopimus, jossa palkka määrättiin 10 mk. tunnille.

Oitin Tiilitehtaalla, jossa jo edellisenä syksynä alennettiin palkkoja 10 %, vaativat työläiset alennusta takaisin. Isännistö ei siihen suostunut, joten osastolla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin julistaa tehiaalla työt lakkotilaan. Lakko alkoi toukok. 28 p:nä ja jatkui kesäk. 8 päivään, jolloin isännistö suostui miltei kokonaan esitettyyn vaatimukseen. Jonkun päivän lakolla saatiin siis tuo palkanalennus takaisin. Tehtaan johto tarjosi työläisille yksityissopimuksia, kieltäytyen tunnustamasta osastoa sopimuskumppanikseen: Tämä härkäpäisyys lauhtui kuitenkin jonkun päivän lakon jälkeen.

Jokelassa Kolsan Tiilitehtaalla esitti osasto noin 15 % palkan korotusvaatimuksen, johon isännistö ei suostunut. Kesäkuun 5 päivänä julisti osasto tehtaan saartotilaan, josta oli seuraus, että palkkoja suostuttiin nostamaan noin 10 %.

Osasto päätti saman kuun 9 päivänä pitämässään kokouksessa tyytyä tarjottuun köroitukseen ja julisti saarron loppuneeksi 10 päivän aamusta alkaen.

Jokelassa sijaitsevalla *Blennertin tehtaalle* jätti osasto myös noin 10—20 % palkankorotusvaatimuksen. Neuvotteluja sopimuksesta käytiin ja saatiinkin sovinto.

Ylistarossa uusittiin tiilitehtaalla sopimus ilman työtaistelua. Palkkojen korotus noin 15 %. *Mukkulassa*, *Ryttylässä* ja *Launossissa* uusittiin sopimukset entisillä ehdoilla.

Helsingin osastojen yhteinen palkkaliike. Helsingissä esitettiin osastojen n:o 2 (kirvesmiesten), n:o 4 (sekatyöläisten), n:o 6 (sekatyöläisten) ja n:o 8 sementti- ja betonityöläisten puolesta esitykset palkkojen koroituksesta liiton toimistoon, sieltä edelleen työnantajaliitolle toimitettavaksi. Toukokuun 5 p:nä jätettiin liiton puolesta esitys Kakennustyönantajaliitolle, jossa esitettiin seuraavat palkkojen koroitukset: Kirvesmiesten alimmaksi tuntipalkaksi kaikille kolme rakennustyövuotta ammatissa olleille 9 mk. Tämä esitys tehtiin työehtosopimuksen muodossa joka olisi ollut voimassa vuoden kerrallaan;

Sementtimiesten osaston puolesta oli vaatimuksena sementtitoissa alimmaksi palkaksi 10 mk. ja betonitoissa 8 mk. tunnilta.

Sekatyöläismiesten palkaksi 7 mk. ja naisten palkaksi laastin kannossa 7 mk. ja muissa töissä 6 mk. tunnilta. M I T

Kaikkiin edelläoleviin esityksiin saatiin työnantajilta vastaus: kirvesmiesten vaatimuksiin toukokuun 15 p:nä, jossa vastauksessa

työnantajaliitto kieltäytyy joukkosopimuksiin suostumasta ja ilmoittaa ryhtyvänsä sensuuntaisiin toimenpiteisiin palkkojen nostamiseksi kuin kirjelmässä esitetään. Sementtimiesten palkkaukseen vastasi työnantajaliitto toukokuun 20 p:nä. Vastauksessa esitettiin aivan samaa kuin kirvesmiestenkin vastauksessa. Sekatyöläisten palkkojen nostamisvaatimukseen vastasi työnantajaliitto 12 p:nä kesäkuuta, ilmoittaen ryhtyvänsä palkkojen korottamiseksi niihin toimenpiteisiin, kuin kirjelmässä esitettiin.

Työnantajaliiton vastaukset olivat jonkunverran myönteisiä, mutta samalla laadittu niin avonaiseen sanamuotoon, että niiden perusteella ei olisi tarvinnut palkkoja nostaa juuri kenellekään, kuten sitten myöhemmin käytännössä todeksi osoittautuikin, sillä palkkoja ei tämän lupauksen perusteella juuri kenellekään nostettu.

Kesäkuun 27 p:nä esitettiin liiton puolesta uudelleen työnantajaliitolle osastojen esittämä vaatimus, että palkkoja on saatava myöskin käytännössä nostettua, sillä lupauksestaan huolimatta maksoivat useammat työnantajat alle sen, mihin olivat lupautuneet. Vastausta liitto vaati viimeistään neljänteen päivään heinäkuuta. Työnantajilta saatiinkin uudelleen myöntävä vastaus palkkojen nostamiseksi, mutta samalla taas kirjelmässä mainittiin, että on kuitenkin paljon sellaisia heikkoja työntekijöitä jokaisessa ryhmässä, joille ei voida maksaa pyydettyä palkkaa, vaan tullaan näitä pitämään edelleen alemmalla palkalla.

Osastot käsitelivät asiaa uudelleen. Arveltiin, voiko noin avonaiseen vastaukseen luottaa. Samalla liiton puolesta kehoitettiin osastoja ratkaisemaan kantansa mahdollisen työtaisteluun lähtemisen varalta. Osastoista saadut vastaukset osoittivat, että ellei muuten saada asiaa myönteisesti selviämään, niin ryhdytään sitä hakemaan lakon avulla.

Samaan aikaan lähetettiin liiton puolesta vielä työnantajille erityinen vaatimuskirje, johon kirjelmään saatiin työnantajilta vastaus, jossa toistivat ennen esittämänsä.

Tämän vastauksen jälkeen käsitteli Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta kysymystä ja katsoi työnantajain myöntyneen jos # siksi pitkälle meneviin myönnytyksiin, että työtaistelua ei siinä tilanteessa enää voitu alkaa. Liittotoimikunta käsitteli asiaa myöskin uudestaan ja yhtyi Ammattijärjestön toimeenpanevan valiokunnan lausuntoon. Osastot kokouksissaan myöskin myöhemmin katsoivat asian suurin piirtein tulleen vaatimusten mukaan ratkaistuksi, joten hyväksyttiin liiton ja Ammattijärjestön päätökset.

Työnantajille esitettiin kuitenkin vaatimus, että sopimuksiin on päästävä ja veloitettiin liitto tässä kysymyksessä ajamaan kysymystä eteenpäin.

Saavutus palkkoihin oli siis vaatimusten mukainen, joskaan ei niitä saatu taatuksi ympäri vuotiseksi.

Jyväskylässä julisti kirvesmiesten osasto keskikesällä erään urakoitsijan työmaan lakkotilaan senvuoksi, että mainittu urakoitsija alensi työmaallaan paikkakunnalla käytännössä olevia kirvesmiesten palkkoja huomattavasti. Lakko kesti ainoastaan vajaan viikon, jonka jälkeen urakoitsija suostui maksamaan käytännössä olleen 9 mk. tuntipalkkaa.

Jalometallityöntekijäin suuret palkkataistelut.

Lakot Helsingissä, Turussa ja Hämeenlinnassa. Syyskuussa 1924 esittivät Jalometallityöntekijäin liiton osastot Helsingissä ja Turussa liikkeenharjoittajille anomuksen, jossa kallistuneisiin elinkustannuksiin ja ennenkaikkea vuokrain huomattavaan nousuun vedoten pyydettiin yleistä palkkain korotusta.

Helsinkiläisten anomus edellytti 20 % korotusta alle 7 markan tuntipalkkoihin, 15 % korotusta alle 9 markan palkkoihin, 10 % korotusta 9 markan ja sitä korkeampiin palkkoihin.

Turkulaiset pyysivät 1 mk. tuntipalkan korotusta miespuolisille ja 50 pennin korotusta naispuolisille ammattilaisille sekä alimmaksi tuntipalkaksi edellisille 6 mk. ja jälkimmäisille 3 mk. Oppilastuntipalkka pyydettiin seuraavaksi: Miespuolisille oppilaille Smk. 1:50 I:ltä vuodelta, toiselta 2:40, kolmannelta 3: 60 ja neljänneltä 4: 50. Naispuolisille oppilaille Smk. 1:20 I:ltä vuodelta ja toiselta 2:25. Hiojaoppilaille Smk. 2:40 I:ltä vuodelta, toiselta 3:60 ja kolmannelta 4:50.

Edellämainittujen lisäksi jättivät lokakuussa Kultakeskus O.Y:n työläiset Hämeenlinnassa isännistölleen anomuksen, jossa pyydettiin 1 markan tuntipalkankorotusta miehille, sekä naispuolisille galvaniseeraajille, 75 pennin korotusta kiillottajille, viikkopalkankorotusta oppilaille 10 mk. ja urakkatyöhön erinäisin järjestelyin 10—15 %.

Liikkeenharjoittajain suhtautuminen mainittuihin anomuksiin oli suurimmaksi osaksi kielteistä yli linjan. Toiset liikkeistä lupasivat pienempiä korotuksia, mutta ainoakaan ei pyyntöjä hyväksynyt. Tämä nostatti jo kauan kyteneen tyytymättömyyden ilmi liekkiin ja työläiset vaativat anomustensa toteuttamista irtisanoutumisen uhalla, ollen helsinkiläisillä lisäyksenä 10 % korotusvaatimus urakkatyöhön. Tällöin 6 helsinkiläistä ja 2 turkulaista liikettä hyväksyi työläisten vaatimukset, Näissä liikkeissä työskenteli noin 70 henkilöä ja kun palkkavaatimus koski kaikkiaan noin 350 työläistä, niin työläiset täten saavuttivat voiton ilman lakkoa ¹/₅ koko taiseturintamasta.

Suurin osa liikkeenharjoittajista kuitenkin edelleen pysyi kielteisellä kannallaan, mutta hajoittaakseen työläisten rintaman korottivat palkkoja joillekuille työläisistään erilaisin määrin, toisten jäädessä aivan ilman. Näissä olosuhteissa syntyi niissä lakko ja alkoi se Helsingissä 11 p:nä lokakuuta, Turussa 18 p:nä lokakuuta ja Kultakeskuksen tehtaalla Hämeenlinnassa 4 p:nä marraskuuta.

Lakkotilaan joutui 19 liikettä. Näistä 15 Helsingissä, 3 Turussa ja .1 Hämeenlinnassa. Lakkoihin otti osaa lähes 250 työläistä.

Päivää ennen lakon alkamista tarjosi liiton puheenjohtaja V. Virtanen, neuvotteluja Helsingissä. Työnantajat olivat niihin kuitenkin peräti haluttomia ja vasta viisipäiväisten ponnistelujen jälkeen 3 sikäläistä liikkeenharjoittajaa saapui alustaviin neuvotteluihin Helsingin osaston edustajien kanssa. Tässä tilaisuudessa liiton puheenjohtaja teki välitysehdotuksen, joka suunnilleen vastasi Turun osaston vaatimusta. Tämän kuitenkin työnantajat seuraavana päivänä pitämässään kokouksessa hylkäsivät.

Hämeenlinnassa tarjosi liiton sihteeri, E. Söderlund, välitystä lakon edellisenä päivänä, ollen tulos kielteinen, sillä Kultakeskus O.Y:n johtaja selitti, ettei hänellä ole valtuuksia neuvotteluihin.

Työnantajisto täten oli ottanut kiinteän taistelukannan ja lakoissa oli jätävä odottamaan tilanteen kehittymistä.

Samanaikaisesti kuin liitto koetti aikaansaada neuvotteluja, ponnistelivat työnantajat työntekijäin rintaman hajoitushommissa. He koettivat sekä lupauksilla että uhkauksilla taivuttaa yksityisiä työntekijöitä rikkureiksi ja sanomalehtikirjoituksilla he selittivät lakkoa pelkäksi kommunistiseksi vehkeilyksi.

11 p:nä marrask. tarjosi Turussa Hj. Autereen liike neuvotteluja. Näitä käytiin useampana päivänä, päättyen neuvottelut siihen, että Autere hyväksyi osaston vaatimuksen sillä edellytyksellä, että lakkojen yleisesti päätyttyä hän saa korotukset yhdenmukaistuttaa toisten liikkeiden myönnytysten kanssa. Osasto hyväksyi tämän ja lakko Autereen liikkeessä lopetettiin 18 p:nä marraskuuta.

14 p:nä marrask. päivätyllä kirjelmällä kääntyi liitto S. Kultaseppien liiton puoleen, pyytäen tältä myötävaikutusta neuvottelujen aikaansaamiseksi. Vastauksessaan 22 p:nä marrask. ilmoitti S. Kultaseppien liitto, etteivät työnantajat katsoneet välimiehen kautta tapahtuvia neuvotteluja tarpeellisiksi syystä, etteivät voi tehdä enää mitään lisäkorotuksia. Samalla työnantajat kehoittivat työläisiä kääntymään yksityisesti heidän puoleensa,

21 p:nä marrask. tarjosi liiton puheenjohtaja Turussa neuvotteluja V. Petterssonin liikkeessä. Esimerkkinä työnantajiston vihamielisyydestä työväen järjestöjä kohtaan liitämme tähän Petterssonin jyrkkäsanaisen vastauksen: "Minä en milloinkaan tule minikäänlaisiin tekemisiin ammattiyhdistysten kanssa. Teidän ei tarvitse kantaa pienintä toivonkipinääkään kantani muuttumisesta. Sen uskon kanssa minä painun hautaan. Te tiesitte tämän jo ennestään ja siitä huolimatta lähetitte taaskin minulle kirjeen ja minä p:leen onneton menin ja avasin sen, kun en tiennyt keneltä se oli. Mutta heti kun näin sen olevan ammattiyhdistykseltä, heitin sen suoraa päätä paperikoriin, enkä lainkaan tiedä mitä se sisälsi. Mutta jos te vieläkin ette minua usko ja jos te vieläkin minulle kirjeen ammattiyhdistyksestä lähetätte, niin minä pyytäisin nöyrimmästi,

että te olisitte niin ystävällisiä ja laittaisitte kirjekuoreen sellaisen merkin, että siitä käy selville sen olevan ammattiyhdistykseltä ja että minä voin antaa sen posteljoonille heti takaisin.¹⁷

24 p:nä marrask. tarjosi Sosialiitfinisteriö välitystä helsinkiläisiin liikkeisiin. Työnantajat siirsivät asian 6 päiväksi eteenpäin, sillä perusteella, että he tahtovat ennen neuvotteluihin ryhtymistä nähdä, kuinka paljon lakkolaisista tulee työhön maanantaina 1 p:nä joulukuuta.

Tänä väliaikana työnantajisto käytti viimeiset keinonsa työläisten rintaman murtamiseksi ja niin ihmeelliseltä kuin se tuntuukin, onnistuivat. Kultaseppä Lindroos lähetti työläisistään kullekin erikseen kirjeen, jossa hän ilmoitti, että elleivät he tule työhön aamulla 1 p:nä jouluk., hän ei tule heitä milloinkaan työhönsä ottamaan. Suurin osa kirjeen saajista säikähti niin perinpohjaisesti, että toveriensa pyynnöistä ja selittelyistä huolimatta menivät työhön isäntänsä määräämänä aikana ja niin murtui helsinkiläisten rintama muutamaa tuntia ennen kuin olisi pitänyt alottaa neuvottelut.

Tämä vaikutti toisiin lakkolaisiin kuin salama kirkkaalta taivaalta. Kaikki joutuivat mitä suurimpaan hämminkiin, keskinäinen luottamus katosi ja Helsingin osasto päätti lopettaa lakon ilman neuvotteluja 1 p:nä jouluk. pitämässään kokouksessa.

Tämä kurjaan toveripetokseen sortunut lakko surkeine seurauksineen on räikeä näyte siitä, millä tavoin lakkoja *ei saa* lopettaa, ei vielä sittenkään, vaikka ne olisi lopetettava täydellisellä häviöllä. Varoitukseksi nykyiselle ja jos mahdollista vielä jälkimaailmallekin, julkaisemme lakon murtaneet petturit. Ne olivat: Ilmari Heino, K. Juutilainen, Otto Holopainen, E. Niklander, Hj. Johansson, Elli Luoma, Regiina Fils, Aili Hartikainen ja Tilda Taxell.

Katastrofimainen tappio Helsingissä vahvisti huomattavasti työnantajien rintamaa ja oli itsestään selvää, ettei näin ollen toisillakaan paikkakunnilla tarvinnut odottaa työnantajistolta lähiaikaista myödenantoa. Siitä huolimatta työläiset Hämeenlinnassa ja Turussa päättivät jatkaa taistelua, tyynesti odottaen isännistön taipumista.

Työnantajat hylkäsivät sosialiministeriön joulukuun alkupäivinä tarjoaman välityksen ja kului useita viikkoja kaikessa hiljaisuudessa, ellei oteta lukuun työnantajien harjoittamaa voimaperäistä provokatsionia joukkojemme horjuttamiseksi.

3 p:nä tammik. tarjosi Ammattijärjestön puheenjohtaja, E. Huttunen, neuvotteluja turkulaisille liikkeille. Liikkeenharjoittajat suhtautuivat kielteisesti, S. Kultaseppä O.Y:n tehtaan johtajan, F. Lehtisen, ilmoittaessa asian riippuvan ratkaisusta Hämeenlinnassa.

Alkoi lähes kuukauden kestänyt hiljaisuuskausi, jonka kuluessa kumpikaan riitapuolista ei tehnyt lähentely-yrityksiä. Tänä aikana Kultakeskus, joka ulkopuolelta ammattikunnan oli saanut huomattavan määrän rikkureita, koetti lukuisilla suurta kokoa olevilla ilmoi-

tuksilla useissa maamme sanomalehdissä saada rikkureiksi myös ammattitaitoisia. Kun tämä ei tuottanut tuloksia, lähetti Kultakeskus kaikille lakossa olleille työläisilleen kirjeen, jossa kutsuttiin saapumaan Kultakeskuksen tehtaalle 30 p:nä tammik. kello 12 päivällä. Työläiset noudattivat kutsua ja menivät kaikki yhdessä. Tällöin isännistö ilmoitti, että Kultakeskus sitoutuu ottamaan kaikki entiset työläisensä työhön, kuitenkin siten, että kiillottajat toistaiseksi työskentelisivät joka toinen viikko. Työläiset ehdottivat, että tilaisuudesta muodostettaisiin kokous, jossa kukin saisi vapaasti lausua mielipiteensä. Isännistö suostui tähän ja kokouksen aikana käydyssä vilkkaassa keskustelussa työläiset innokkaasti puolustivat vaatimuksiaan, joihin alkuperäisten lisäksi oli tullut vaatimus rikkurien erotamisesta. Kultakeskuksen johtajat, huomattuaan työläiset täysin taipumattomiksi, lupasivat kutsua liikkeen hallintoneuvoston asiasta päättämään.

Noin viikkoa myöhemmin lähetti Kultakeskus lakkojohdolle kirjallisen ilmoituksen, joka sisälsi yksityiskohtaisen selostuksen siitä, miten paljon mainitun liikkeen taholta suostuttaisiin kullekin työläisistä palkkaa korottamaan. Hämeenlinnan osasto ehdotti asiasta neuvotteluja tämän johtassa siihen, että yksi-iltaisen neuvottelun jälkeen lakko sovitettiin lopetettavaksi 11 p:nä helmikuuta allekirjoitetulla sopimuksella ja työt aloitettiin 13 p:nä helmikuuta.

Sopimuksen mukaan korotettiin tuntipalkkoja kaikille, vaihdellen korotukset ennen lakon alkamista myönnettyjen kanssa 50 pennistä 1 markkaan tunnilta. Urakkatyössä taattiin tuntipalkka. Mahdolliset epätasaisuudet urakkahinnassa luvattiin tasoittaa lähitulevaisuudessa, sekä uusista urakkahinnoista sopia työläisten kanssa. Kaikki entiset työläiset suostuttiin ottamaan työhön kahden viikon ajalla, kiilloittajain ensi alussa työskennellessä 6 tuntia päivässä. Työläisten taatessa työrauhan lakon aikana työssä olleille isännistö lupasi puolueetonta suhtautumista kaikkiin työläisiinsä nähden.

Tapahtumat Hämeenlinnassa vaikuttivat tilanteen muuttumiseen myös Turussa. 1 p:nä helmik. kutsutti S. Kultaseppä O.Y:n johtaja, F. Lehtinen, työläisten edustajat luoksensa ja tiedusteli, josko lakossa olevat jo olisivat taipuisia palaamaan työhön entisillä ehdoilla. Vastaus oli kielteinen, eikä tilaisuus johtanut varsinaisiin neuvotteluihin sillä erää.

23 p:nä helmik. kutsumissaan neuvotteluissa johtaja Lehtinen tarjosi seuraavia korotuksia: Miespuolisille työläisille harkinnan mukaan 50 pennistä 1 markkaan tunnilta sekä alimmaksi tuntipalkaksi vaadittu 6 mk. Naispuolisille työläisille 40 penniä tunnilta ja alimmaksi palkaksi 3 mk. ehdolla, että oppiaika on kolme vuotta. Kultaja hopeasepän oppilaille 1 vuotena Smk. 1:20, toisena 2:10, kolmantena 3: — ja neljäntenä 4: 50 tunnilta. Hiojaoppilaille 1 vuotena Smk. 1: 50, toisena 2:40, kolmantena 3: 60 ja neljäntenä 4: 80 tunnilta. — Työläisten edustajat pitivät kiinni osaston vaatimuk-

sesta sellaisenaan, mutta lupasivat tiedottaa tehdyt tarjoukset lakkoilaisille.

Neuvotteluja jatkettiin 25 p:nä helmik. Tällöin saavutettiin yksimielisyys kiillottajain palkka-asiassa. Täysinoppineiden palkka kohosi osaston vaatimuksen mukaisesti ja suostui työnantaja korottamaan alimman tuntipalkan Smk. 3:20, työläisedustajain myönteessä 3-vuotisen oppikauteen. Samoin saavutettiin yksimielisyys hiojaoppilaiden palkkauksessa, työläisedustajain ilmoittaessa lakkoilaiden hyväksyneen työnantajan 23 p:nä helmik. tekemän tarjouksen. Kulta- ja hopeaseppäoppilaiden palkkauksessa työläisten edustajat hyväksyivät työnantajan 23 p:nä helmik. tekemän tarjouksen muissa kohdin, paitsi kolmatta oppivuotta koskevassa, jossa vaativat tuntipalkaksi Smk. 3:30, johtaja Lehtisen edelleen tarjotessa aikaisemmin lupaamaansa kolmea markkaa. Miesten palkka-asiassa S. Kultaseppä O.Y. oli lähettänyt miltei kaikille miespuolisille työläisilleen kirjeen, jossa yksityisluontoisesti ilmoitettiin kullekin myönnetty korotus ja johtaja Lehtinen ilmoitti jäävänsä odottamaan kirjeiden tuottamaa vaikutusta. Neuvottelut tämän vuoksi siirrettiin 27 päiväksi helmik.

Neuvottelut 27 p. helmik. eivät sanottavasti muuttaneet tilannetta. Työläisedustajat pitivät tiukasti kiinni järeillä olevista vaatimuksista ja johtaja Lehtinen sanoi jäävänsä odottavalle kannalle. Ainoastaan n.s. aputyöläisten palkkoihin työnantaja teki pienempiä myönnytyksiä.

Neuvotteluja sovittiin jatkettavaksi 3 p:nä maalisk. Tähän mennessä työnantajisto kuitenkin oli palautunut aikaisempaan sovittelu-mattomuuskantaansa. Kun työläisedustajat saapuivat kohtaukselle, lausui johtaja Lehtinen jyrkän torjuvasti: "Me emme neuvottele enää mistään. Tulkoon työhön ne jotka haluaa. Koska liitonkin taholta ollaan tinkimisen kannalla, on liitolta rahat loppu." Aiheen lausuntoonsa oli johtaja Lehtinen saanut osaston 2 p:nä maalisk. pitämästä kokouksesta, jossa liiton puheenjohtaja ehdotti neuvottelijoille annettavaksi valtuudet tehdä erinäisissä kysymyksissä pienempiä myönnytyksiä ja jonka lausunnon työnantajain kätyrit, jotka Turussa koko lakon ajan työskentelivät perin toimeliaina lakkolaisten keskuudessa, hänelle tiedottivat.

Neuvottelut katkesivat tähän ja kun näin syntynyttä tilannetta osasto käsitteli kokouksessaan 4 p:nä maalisk. ilmoitti liiton puheenjohtaja keskusjärjestöjen päättäneen luopua lakon kannattamisesta muihin kysymyksiin nähden, paitsi jatkuvaan työsuhteeseen ja jo luvattujen koroitusten saantiin. Tämä myös tuli osaston päätökseksi.

Näillä perusteilla työläisten edustajat pyrkivät jatkamaan neuvotteluja, mutta johtaja Lehtinen kieltäytyi edelleen niistä. Ammattijärjestön puheenjohtajan, E. Huttusen, välityksellä saatiin neuvottelut kuitenkin uudelleen käyntiin 7 p:nä maaliskuuta. Näitä pidettiin useana päivänä ja asettui työnantajisto niissä anka-

raan vastarintaan. Mutta kun myös työläiset sitkeästi pitivät puoliaan, johti tilanne vihdoinkin monien mutkien ja koukkujen kautta siihen, että lakko S. Kultasepän O.Y:ssä päätettiin lopettaa 17 p:nä maalisk. allekirjoitetulla sopimuksella ja työt aloitettiin 19 p:nä maalisk. Neuvottelujen harvinaista sitkeyttä osoittaa se, että niihin kulutettu tuntimäärä nousi yli 50.

Sopimuksen mukaan kohosivat palkat ammattimiehille 50 pennistä 1 markkaan tunnilta, tullen keskimääräiseksi korotukseksi 80 penniä ja alimmaksi tuntipalkaksi 6 mk. Kiillottajain tuntipalkka kohosi 50 p:ää ja alimmaksi tuntipalkaksi tuli Smk. 3:20. Oppilas-tuntipalkka tuli seuraavaksi: Kulta- ja hopeasepänoppilaille 1 vuotena 20 % miesten alimmasta tuntipalkasta, toisena 35 %, kolmantena 55 % ja neljäntenä 75 %. Hioja- ja galvaniseeraajaoppilaille 1 vuotena 25 %, toisena 40 %, kolmantena 60 % ja neljäntenä 80 %. Kaivertajaoppilaille kolmannen ja neljännen vuoden palkkaus samaksi kuin kulta- ja hopeasepän oppilaille, ensi ja toisen vuoden jäädessä työnantajan vapaaseen harkintaan. Kiillottajaoppilaille 1 vuotena 30 % kiillottajain alimmasta tuntipalkasta, toisena 55 % ja kolmantena 80 %.

Sopimukseen sisältyi myös työsuhteen jatkuvaisuus, 7 päivän kesäloma alkaneelta vuodelta ja kaikkien entisten työläisten takaisinotto ilman vainoa lakon johdosta.

Täten päättyi tämä 5 kuukautta kestänyt vaiherikas ja sitkeä kamppailu työläisille lähes täydellisellä voitolla, Saavutuksista suurimmaksi on merkittävä sopimus oppilaspaikoista, jotka tähän saakka ovat olleet kokonaan järjestämättömiä sekä mitättömän pieniä.

Lakko Petterssonin liikkeessä jatkui tämän jälkeen vielä toista kuukautta, vaikka se suurimmalta osalta katsottiin menetetyksi, kun Pettersson oli onnistunut saamaan kokonaista 7 rikkuria 8 lakossa olevan tilalle ja näin ollen tuli siis vain kysymykseen kumman ryhmän työtaito painaisi enemmän vaakalaudalla. Kun voitto tällaisilla edellytyksillä näytti saavuttamattomalta, lähdettiin hieromaan sovintoa. Pettersson suostui ottamaan 4 entistä työläistään työhön ja korottamaan näiden palkkoja 50 pennistä 1 markkaan tunnilta. Kun enemmistö saavutuksista ei näyttänyt olevan toiveita, päätti Turun osasto lopettaa lakon, kunnes Pettersson olisi ottanut työhön kaikki ne lakossa olleet entiset työläisensä, jotka sitä haluavat. Työt Petterssonin liikkeessä aloitettiin 2 p:nä toukokuuta, joten lakko siellä tuli kestäneeksi noin 6y₂ kuukautta. Saartotila jatkuu edelleen.

Avustustoiminta.

Käytyä palkkataistelua voidaan täydellä syyllä nimittää jalo-metallityöläisten suurlakoksi. Lakkojen laajimmillaan ollessa nousi lakkolaisten lukumäärä varsin lähelle liiton silloista jäsenmäärää.

Sitäpaitsi jatkuivat lakot huomattavan suurina suurimman osan kestämisajastaan, sillä Helsingin lakon päättymisen jälkeen jäi vielä % rintamasta taistelukannalle. Tästä sekä lakkojen pitkäaikaaisuudesta johtuneena muodostui avustustoiminta varoja ja ponnisteluja kysyväksi. Tilannetta vaikeutti kohdaltaan vielä sekin, että lakot sattuivat harvinaisen huonoksi työaikakaudeksi. Vain 5 % lakkolaisista voitiin sijoittaa ansiotyöhön, toisten toimeentulon jäädessä pelkästään lakkoavustuksen varaan tänä muutenkin ylen kalliina aikana.

Jaettujen avustusten kokonaismäärä:

Liiton varoista	Smk. 158,395:50
Osastojen varoista	„ 102,529: 65
	Yht. Smk. 260,925:15

Edelläolevasta käy selvästi ilmi, ettei liitto, enempää kuin osastotkaan, olisi kestänyt kamppailua omilla varoillaan. Niinpä toimikunta sai koko lakkokauden olla jatkuvasti kerjuukannalla. Apua pyydettiin kaikilta ammatillisilta järjestöiltä Suomessa sekä Ruotsin, Norjan, Tanskan, Saksan ja Englannin veljesliitoilta. Jalo-

L a h j o i t t a j a t

	Liitto		Osastot		Yhteensä	
	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.
Metalliteollisuusfeyöväki	5 000	—	5716	85	10716	85
Saha-, kuljetus- ja sekatyöväki	2 000	—	2 830	—	4 810	—
Kivityöntekijät	500	—	725	—	1225	—
Lasiteollisuusfeyöväki	500	—	300	—	800	—
Nahkateollisuusfeyöväki —	500	—	215	—	715	—
Kirjityöntekijät	2 000	—	1081	25	3 081	25
Liike- ja taloustyöntekijät	500	—	550	—	1050	—
S. V. R. Konepajojen työläiset	1040	—	500	—	1500	—
Maalarityöntekijät	500	—	650	—	1 150	—
Muurarit, rapparit ja uunintekijät	1000	—	750	—	1750	—
Paperiteollisuusfeyöväki	500	—	2 308	—	2 808	—
Tie- ja vesirakennusfeyöväki	1062	—	200	—	1262	—
S. Rautatieläisiltä	100	—	—	—	100	—
Rakennusfeyöväki	—	—	3 900	—	3 900	—
Puutyöntekijät	—	—	5 955	—	5 955	—
Elintarvetyöläiset	—	—	1695	60	1695	60
Maatyöväki	—	—	483	60	483	60
Vaatetustyyöläiset	—	—	1 230	—	1 230	—
Kutomateollisuusfeyöväki	—	—	330	—	650	—
Jalometallityöläiset	—	—	6 664	20	6 664	20
Suomen Ammattijärjestö	—	—	—	—	15 000	—
Ammatilliset keskusneuvostot	—	—	—	—	2 420	50
Erinäiset työpaikkajärjestöt ja yksityiset	—	—	—	—	3 561	—
Tukholman kultaseppien yhdistys	—	—	—	—	2 000	—
Norjan jalometallityöväen liitto	—	—	—	—	7 500	—
Tanskan jalometallityöväen liitto	—	—	—	—	6 666	61
	Yhteensä Smk.				88 714	61

metallityöläisten taistelun ankaruus voitti koko järjestyneen työväen myötätunnon ja avustuksen saanti muodostui ilahduttavan runsaaksi. Liitto sai lahjoituksina ottaa vastaan kaikkiaan Smk. 88,714:61, tehden mainittu summa yli 56 % koko liiton jakamasta avustusmäärästä. Lähempi selostus lahjoittajista on edellisellä sivulla olevassa taulukossa.

Lahjoituksista kertyneet varat toimikunta jakoi kokonaisuudessaan ylimääräisinä avustuksina, kun lakkojen pitkäaikaisuus teki lakkolaisten toimeentulon täysin mahdottomaksi sääntömääräisellä avustuksella ja kun lakkojen voittoon vienti katsottiin välttämättömäksi erikoisesti niiden koko maan vastaisiin työehtoihin vaikuttavan laajuuden vuoksi. Avustusta sai kaikkiaan 203 henkeä. Näistä Helsingissä 63, Hämeenlinnassa 68 ja Turussa 72.

Palkkataistelut Puuteollisuustyöväen liitossa.

Liiton toiminta-alueella on kuluneen vuoden aikana ollut verrattain paljon palkkaliikkeitä. Tämä johtuu siitä, että sahakapitalistit ovat pyrkineet polkemaan työläisten palkkoja, jotka jo ennestäänkin ovat olleet huonoja. Samoin on myös puuseppäteollisuuden harjoittajien taholta ollut halua samanlaiseen toimintaan, joskaan ei niin suuressa mitassa, kuin sahakapitalistien taholta.

Vekrotniemen sahalaisten lakko Viipurissa. Liitto sai perinnöksi n.s. Kolmiliitolta *Vekrotniemen sahalaisten lakon*. Lakko oli alkanut jo kesäkuussa 1924. Työnantaja nimittäin alensi työläisten palkkoja 15 % :lla. Osasto vaati palkkoja koroitettavaksi, josta oli seurauksena, että työnantaja eroitti osaston puheenjohtajan, joka oli ollut palkankorotusvaatimusta työnantajalle esittämässä. Palkkoja ei koroitettu. Tästä ei osasto kuitenkaan lannistunut, vaan esitti uudeleen vaatimuksen palkkojen koroittamisesta 25 % :lla toukokuun 15 päivänä. Tähänkin vaatimukseen saivat työläiset kieltävän vastauksen. Tämän lisäksi työnantaja, johtaja Sario selitti, ettei hän halua neuvotella osaston, vaan kunkin työntekijän kanssa persoonallisesti. Kun neuvotteluista ei ollut mitään tulosta, päättivät työläiset kokouksessaan 15 päivänä kesäkuuta 1924, että ellei työnantaja suostu työläisten vaatimuksiin, keskeytetään työt. Seuraus olikin, että lakko sahalla alkoi kesäkuun 18 päivänä 1924.

Työnantaja onnistui hankkimaan rikkureita niin paljon, että saha saatiin käyntiin, aluksi tosin rajoitetussa määrässä, mutta myöhemmin täydellä työvoimalla.

Liiton taholta ryhdyttiin selvittämään syntynyttä tilannetta. Esitettiin lakon lopettamistakin. Lakkotoimikunta asettui jyrkästi lakon lopettamista vastaan. Samoin saapuvilla olleet Viipurin Amatillisen Keskusneuvoston 4 jäsentä, perustellen lakon jatkamista

pääasiallisesti sillä, että kun saha pannaan keväällä käyntiin, voi olla mahdollista, että lakkolaiset saavat apua esim. satamatyöläisiltä. Jos lakko nyt lopetetaan, tai vaikkapa vain lakkoavustuskin, tietäisi se sitä, että Vekrotniemen sahalaisten osasto nukahtaisi, lakkolaiset kun joutuvat poistumaan muille seuduille ja kun sahassa työskentelevät Karjalan pakolaiset y.m. samanlaiset olivat eivät tule osastoa ylläpitämään. Lopputulot neuvotteluista oli, että asian lopullinen ratkaisu jätettiin liittotoimikunnan tehtäväksi.

Liittotoimikunta käsitteli asiaa sekä päätti, huomioon ottaen Viipurin Ammatillisen keskusneuvoston ja lakkokomitean mielipiteen lakon jatkamisesta, ettei lakkoa toistaiseksi lopeteta, vaan seurataan asiain kehitystä, sekä että lakkoavustusta myös suoritetaan toistaiseksi. Avustettavia oli vuoden alkuvuorokalla 6—7 lakkolaista.

Lakko jatkui entiseen tapaan aina kevätkesään, jolloin se lopetettiin, kun saatiin työnantaja sopimukseen, jossa m.m. tunnustettiin työväen ammatilliset järjestöt.

Helmikuun 24 p:nä lopettivat *Oy. A. Collinin lautatarhassa, Kotkassa*, työskentelevät työmiehet, luvultaan 24, työnsä sen vuoksi, kun työnantajan taholta tarjottiin käytäntöön otettavaksi uutta työpalkkahinnoittelua, jossa erinäisistä tavaralajeista maksettava palkka-asteikko oli huomattavasti alennettu, joskin toisista lajeista oli osittain korotettu. Työntekijäin taholta vastattiin esittämällä oma hinnoittelu, joka rakentui pääasiallisesti siihen asti käytännössä olleeseen hinnoitteluun, eräissä lajeissa sisältäen pienempiä korotuksia. Kun isännistö kieltäytyi asiasta neuvottelemasta ja vaati kiinteästi omaa hinnoitteluaan noudatettavaksi, lopettivat työläiset työnsä.

Saman kuun 27 päivänä tarjottiin liiton taholta neuvotteluja lakon selvittämiseksi. Työnantaja ilmoitti olevansa suostuvainen neuvottelemaan ainoastaan sillä ehdolla, että pari niineltä mainitsemaansa työläistä eivät saisi palata työhön lakon loputtua. Neuvottelut saatiin kuitenkin käyntiin ja suostuttiin työnantajan puolesta korottamaan työläisten palkkoja eri tavaralajien purkauksesta 3—10 %, toisista vähän ylikin. Toisissa suhteissa suostuivat työntekijät alentamaan vaatimuksiaan. Lopulta työnantaja luopui boikottausyrhuksestään ja neuvottelut päättyivät verrattain tuloksellisesti työntekijöihin nähden. Työmiehet hyväksyivät yksimielisesti työnantajan tekemän lopullisen tarjouksen ja työt aloitettiin lauantaina, helmikuun 28 päivänä.

Työselkkaus suksitehtaalla Porvoon Kerkkoossa. Helmikuun 28 päivänä ilmoitettiin yllämainitun suksitehtaan työväestölle, että tehtaalla otetaan käytäntöön uusi työjärjestys ja työhinnoittelu, jonka mukaan suksiparin valmistaminen tulee kahden miehen tehtäväksi sen sijaan, että siihen asti oli yksi mies valmistanut suksiparin yksinään ja että palkkahinnoittelu järjestetään siten, että pohjahöylä^jälle

maksetaan 5 mk. parilta ja valmistajalle 13 mk., siis yhteensä suksiparin valmistuksesta 18 mk. Tähän asti oli korvaus ollut 23: 75.

Tehtaan työväestö, luvultaan 16 miestä, kieltäytyi ryhtymästä tällä palkalla työhön, ja kun sovintoa ei saatu syntymään, lopettivat miehet työnsä maaliskuun 2 päivänä.

Riidan selvittämiseksi sovittiin, että tehtaan työväestö ryhtyy työhön uuden palkkatariffin pohjalla ja työnantajan lupaamalla ehdolla, että paikkakunnan käytännössä oleva tuntipalkka kaikessa tapauksessa taataan, ja että jatketaan aluksi palkanmaksun välinen aika, jonka jälkeen voidaan määritellä, takaako uusi plkkatariffi työntekijöille riittävän palkan.

Työt aloitettiin maaliskuun 7 päivän aamulla.

Maaliskuun 3 päivänä ilmoitettiin *Kemi Oy:n taholta, yhtiön omistaman Laitakarin sahan työläisille*, että siihen asti käytännössä olleita palkkoja tultaisiin alentamaan.

Työntekijät koettivat työskennellä toistaiseksi näin alennetuilla palkkoilla, mutta ansiomahdollisuudet osoittautuivat siksi huonoiksi, että työläisten oli pakko ryhtyä toimenpiteisiin entisten palkkojen palauttamiseksi.

Toukokuun 24 p:nä pitämässään kokouksessa päätti osasto vaatia aikaisemmin käytännössä olleita palkkoja. Saatiin kielteinen vastaus. Tähän eivät työläiset tyytyneet. Kesäkuun 1 päivänä pitämässään kokouksessa päätti osasto pysyä aikaisemman vaatimuksensa kannalla, että v. 1924 ja myöhemminkin olleet palkat on pidettävä voimassa. Tämä vaatimus esitettiin Kemi-yhtiön paikalliselle johtajalle ja vaadittiin vastausta saman kuun 6 päivään mennessä.

Työnantaja vastasi tähän sanomalla työläiset irti työstä kesäkuun 2 p:nä sakan seinään kiinnitetyllä julistuksella. Lopullinen tulos kuitenkin oli, että selkkaus sovittiin molemminpuolisiin myönnytyksiin, joten lakkoa ei syntynyt.

Aunuksen Puuliike Oy:n sahalla Suojärven Kaipaassa lakkasivat lastaajat työstä kesäk. 15 p:n aamulla ja valitsivat lähetystön käymään sahan isännöitsijän luona esittämässä pyynnön urakkahintojen korottamisesta. Isännöitsijä ei suvainnut ottaa asiaa edes harkittavakseen, esiintyen sen sijaan työläisten valtuutettuja kohtaan sangen ala-arvoisella tavalla. Hän huomautti työläisille ryöhkästi, että "ei nyt ollakaan Etelä-Suomessa, vaan Suojärvellä ja jos ette heti mene matkoihinne, niin toimitan kaikille hilut kinttuihin". Huomattuaan neuvottelut mahdottomiksi, oli työläisten lähetystön poistuttava niine hyvineen. Seurauksena tästä oli, että kaikki ammattitaitoiset lastaajat ja justeeraajat poistuivat työstä, jätettyä jälle vain naisia ja poikasia.

Selkkaus päättyi molemminpuolisiin myönnytyksiin.

Kaipaan sahan työläiset olivat silloin kaikki järjestymättömiä.

Lamposaaren sakalla Lappeenrannassa, esittivät taaplaajat, luvultaan 16, toukokuun 7 p:nä vaatimuksen, että heidän päiväpalkkansa, joka oli ollut 47:50, koroitettaisiin 55 markkaan. Työnantaja kieltäytyi vaatimukseen suostumasta, jolloin taaplaajat lopettivat työnsä. Vastatoimenpiteeksi pantiin saha seisomaan isännistön toimesta.

Asiasta ryhdyttiin neuvotteluihin työnantajan kanssa tuloksella, että työläisten palkat nousivat 5 % muidenkin, eikä ainoastaan taaplaajien, ollen ne neuvottelujen tuloksena taaplaajilla 50 mk., sahu-reilla 40 mk. ja kanttarien sekä lastaajien 40 mk. Työläisten varhaisemmat luontaisedut säilytettiin ja työläiset kaikki aloittivat työskentelyn entisillä työpaikoilla, eikä heitä työselkkauksen johdosta saada boikoteerata.

Lakko ja sulkua Pietarsaareissa V. Schaumanin sahallä. Työselkkäus alkoi sen vuoksi, kun työnantaja supisti lautatarhatyöläisten työehtoja, poistaen m.m. niin sanotuilta odotustunneilta palkanmaksun, joten työläisten palkat näiden rajoitusten takia vähenivät noin 25 %. Tämän johdosta, sekä lisääntyneen työn takia esittivät työläiset vastavaatimuksensa sahan isännistölle palkankorotuksen, jossa taaplaajille, lastaajilla ja justeeraajille esitettiin 30 %. Kun isännistön taholta annettiin kielteinen vastaus, sanoivat taaplaajat, lastaajat y.m. lautatarhalla työskentelevät työläiset itsensä irti työstä 14 vuorokauden kuluttua irtisanomisajasta lukien. Irtisanominen päättyi maanantaina toukokuun 25 päivän iltana. Aikaisemmin, ennen irtisanomista, tarjottiin työläisten puolelta neuvotteluja, mutta isännistön puolesta kieltäydyttiin tästä, vaan sanottiin työläiset, jotka asuvat sahan huoneissa, irti asunnoistaan.

Liiton puheenjohtaja tarjosi sitten maanantaina, toukok. 25 p:nä neuvotteluja työnantajalle, sitä ennen neuvoteltuaan työntekijäin kanssa ja näyttikin sovinnon aikaansaanti varmalta. Mutta myöhemmin ilmoittikin sahan isännöitsijä, että sanottu työnantajaliiton asiamies oli kieltäytynyt neuvottelemasta liiton enempää kuin minkään muunkaan järjestön edustajan kanssa, vaan ainoastaan työntekijäin tai heidän valitsemiensa edustajien kanssa, joiden tulee olla sahan työläisiä.

Työläiset päättivät yksimielisesti, että työnantajan vaatimukseen ei voida suostua, sillä työntekijät vaativat, että heidän ammatilliset järjestönsä on tunnustettava. Tästä eivät työläiset voi luopua, kaikista muista vaatimuksista voidaan sovitella ja tinkiä, mutta tästä ei. Tällainen kanta työnantajaliiton asiamiehen esittämänä pidettiin sitäkin käsittämättömämpänä, kun juuri hän itse oli saapunut työnantajien liiton puolesta asiaa järjestämään. Lopuksi päätti sahan koko työväestö sanoutua irti työstä 14 vuorokauden kuluttua. Päätöksestä annettiin isännistölle tieto ja tapahtui irtisanoutuminen samana iltana. Työnantaja puolestaan pysäytti sahan ilmoittaen, ettei sitä panna käyntiin niin kauan kun taaplaajat ovat

lakossa, joten tilanne muodostui sellaiseksi, että osa liikkeen työväestöä oli lakossa, toisen osan, jotka sanoutuivat irti työstä, joutuessa sulkuun.

Tämän jälkeen ryhtyi Schauman hankkimaan Pihkalan avulla rikkureita, Sahaa koetettiin sitten käyttää muutama viikko rikkurityövoimalla, kunnes se lopulta pantiin kokonaan seisoamaan. Ainoastaan tukkien nostoa koetettiin ylläpitää rikkurien avulla. Lakoon ja sulkuun joutui näinollen noin 500 sanotun sahan työläistä. Työntekijäin rintama pysyi täysin yksimielisenä loppuun asti, siitäkkin huolimatta, että niihin työläisiin nähden, jotka olivat asuneet liikkeen omistamissa asunnoissa, kävi asuntokysymys osittain hyvinkin kiusalliseksi. Useiden työselkkauksessa osallisina olevien työläisten kun oli vaikea, toisille suorastaan mahdoton saada asuntoja, etenkin suuriperheisten. Liiton ja Ammattijärjestön puolesta tarjottiin useamman kerran neuvotteluja työnantajalle, mutta tuloksetta. Vasta 9 viikon kuluttua alkoi työnantajassa ilmetä osittaista sovinnonhalua, mutta kieltäytyi hän neuvottelemasta liiton puheenjohtajan kanssa, perustellen kantaansa sillä, että työnantajaliitolla on olemassa päätös, joka kieltää kommunistien kanssa neuvottelemasta (!).

Neuvottelut saatiinkin sitten aikaan heinäkuun puolivälissä, mutta työnantajan taipumattomuuden vuoksi ne katkesivat alkuunsa. Neuvotteluissa oli osaston valitsemien neuvottelijain mukana Ammattijärjestön puheenjohtaja E. Huttunen. Sovinnonsaantiyrityksen päättyessä täten päätti Liittotoimikunta koroittaa lakossa olevien avustusmääriä ja järjestettiin myös järjestymättömien avustaminen. Ammattijärjestön puolesta niinikään päätettiin rahallisesti tukea sanottua työtaistelua. Työtaistelu jatkui sitten muuttumattomana aina syyskuun 3 päivään asti, jolloin Saha-teollisuuden Työnantajain liiton asiamies, ins. Jansson ilmoitti työnantajan olevan halukkaan neuvotteluihin, pyysi Ammattijärjestön puheenjohtajaa sovittelijaksi saman kuun 5 päiväksi. Ammattijärjestön puheenjohtaja sekä liittomme puheenjohtaja matkustivatkin Pietarsaareen, jossa aloitettiin neuvottelut, sillä tuloksella, että lakko päätettiin lopettaa saman kuun 7 päivänä ja työt aloittaa 8 päivän aamulla. Lakko oli alkanut toukokuun 26 päivänä.

Kaikki työläiset pääsevät takaisin työhönsä. Kummaltakaan puolelta ei saada harjoittaa minkäänlaista vainoa lakossa olleita kohtaan.

Työnantaja suostui lähettämään muualta hankitut rikkurit pois, paitsi viittä tehtaalla jo pitemmän ajan työskennellyttä vanhempaa työntekijää, jotka olivat lakon aikana menneet rikkureiksi, ja jotka saivat jäädä työhönsä.

Kaikki työläiset, jotka olivat asuneet sahan huoneissa, pääsivät takaisin entisiin asuntoihinsa, paitsi paria työläistä, joiden asuntoi-

hin oli sijoitettu tehtaan työnjohtajia, mutta näillekin lupautui työnantaja hankkimaan asunnon tehtaan huoneisiin.

Työsuhde katsottiin jatkuvaksi niin, että ensi kesänä saavat työläiset täydellisen kesälomansa vähentämättömänä.

Niille työläisille, joilla ei ollut mahdollisuutta työnsaantiin sillä ajalla, kun heidän irtisanomisaikansa kesti, lupautui työnantaja suorittamaan irtisanomisajalta 14 vuorokauden palkan ilman oikeudenkäyntiä siinä tapauksessa, että hän on lain mukaan velvollinen sen suorittamaan. Vielä mainitsi työnantaja siitä mahdollisuudesta, että erinäisten työläisryhmien palkkoja voitaisiin ehkä tarkistaa, antamatta tästä tosin mitään sitovaa lupautua. Työläiset voivat viikon ajalla ilmoittautua työhön ja 2 viikon ajalla palata entisiinkin toimiinsa.

Yksimielisesti hyväksyi lakkolaisten kokous syyskuun 6 päivänä ylläluetellut sovinnon ehdot ja, kuten sanottu, päätettiin työt alottaa tiistaina 8 p:nä syyskuuta tavallisena työhönmeno-aikana.

Avustusta jaettiin työtaistelussa olleille liiton puolesta vähän yli 162,000 mk., josta summasta oli Ammattijärjestöltä saatua avustusta Smk. 47,000:—.

Vaasan puuseppäin osasto n:o 14 sanoi heinäkuun 14 päivänä irti työsopimuksensa ehdottaen neuvotteluja uuden työehtosopimuksen aikaansaamiseksi. Ellei neuvotteluja aikaansaataisi, tulisivat puusepät lopettamaan työnsä 28 päivänä heinäkuuta.

Tämä irtisanominen johtui siitä, että työnantajat, joille puusepät olivat kesäk. 20 p:nä jättäneet palkankorotusvaatimuksensa, vaatiensa vastausta heinäk. 1 p:ään mennessä, olivat vastanneet kielteisesti tähän palkankorotusvaatimukseen.

Liittotoimikunta myönsi osastolle lakkoluvan siinä tapauksessa, elleivät työnantajat suostuisi työntekijäinsä palkankorotusvaatimukseen. Lakko alkoi 28 p:nä heinäkuuta, kun työnantajat eivät suostuneet edes neuvottelemaan palkankorotusvaatimuksesta.

Pari pienempää liikkeenharjoittajaa hyväksyivät osaston esittämän työehtosopimuksen, tosin hieman muutettuna kuin minä se alkuperäisesti oli esitetty.

Neuvottelut saatiin käyntiin seurauksella, että työselkkaus saatiin soviteltua. Työt päätettiin alottaa 28 p:nä elokuuta aamulla.

Helmikuun loppupäivinä ilmoitettiin *Sörnäs Ab. laotikkotehtaan lautatarhassa* työskenteleville työläisille, että sanotuissa töissä aiotaan ottaa käytäntöön uusi palkkahinnoittelu. Työntekijät ilmoittivat monivuotisen kokemuksensa perusteella, että tarjotulla hinnoittelulla on heidän mahdoton työskennellä. Työläisten taholta esitettiin isännistölle, että urakkapalkkoja on korotettava 30 %:lla ja että tuntipalkkoja 1 markalla tunnilta. Sovinto saatiin syntymään siten, että isännistö lupautui korottamaan urakkapalkkoja, tavaran laa-

dun mukaan, 10—20 % :lla ja niiden miesten tuntipalkkoja, jotka tähän asti ovat saaneet 6 mk., 75 pennillä tunnilta.

Helmikuulla alennettiin työläisten palkkoja myös *Säynätsalon faneeritehtaan liimausosastolla*. Työläiset olivat tyytymättömiä tällaiseen mielivaltaiseen palkkojen alentamiseen ja tämä tyytymättömyys johti työlakkoon helmik. 20 p:nä. Lakko päättyi samana päivänä työläisten tappiolla.

Lakkoon otti osaa noin 100 työläistä. Heistä oli vain pieni osa järjestyneitä.

Maaliskuun alussa jättivät *Verkkosaaren sahan* työläiset työhuonekunnan välityksellä sahan isännistölle kirjelmän, jossa ilmoitettiin, että Verkkosaaren työläisille tarkoitettu sahausta koskeva palkkatariffi on liian alhainen, sekä esitettiin, että palkat maksettaisiin edellisenä sahaus kautena olleen palkkatariffin mukaan. Kirjelmään antoi isännistö kielteisen vastauksen. Kun tarjous tiesi 20 % alennusta entisiin palkkoihin, jätettiin isännistölle maalisk. 17 p:nä uudestaan kirjelmä, jossa niinikään vaadittiin entisiä palkkoja. Samalla sanoutui sahan työväestö irti työstä 14 vuorokauden kuluksua. Tämän tapahduttua sanoi isännistö sahan asunnoissa asuvat työläiset irti asunnoistaan sekä koko sahan ja lautatarhan työväestön irti työstä.

Näin syntynyt lakko kesti kuitenkin vain kaksi päivää. Lakolla ei voitu toteuttaa työläisten vaatimuksia, kun aika oli työläisille sangen epäedullinen.

Pyhäjärven saha, Etelä-Pirkkalassa, joutui korjausten takia marraskuun alussa joksikin aikaa seisomaan ja kun se pantiin uudelleen käyntiin, alennettiin palkkoja huomattavasti. Työväki ei tähän suostunut, vaan päätti se marrask. 22 p:nä pitämässään kokouksessa ryhtyä lakon avulla puolustamaan entisiä työehtojaan. Liiton ja Ammattijärjestön suostumuksella alkoi lakko marrask. 25 p:n aamuna.

Neuvotteluja on työntekijäin taholta tarjottu, mutta kun sanottu sahayhtiö kuuluu sahateollisuustyönantajain liittoon ja liiton asiamies, insinööri Jansson on ilmoittanut, etteivät he halua neuvotella Puuteollisuustyöväen liiton toimitsijain kanssa, ne kun ovat "kommunisteja", jatkuu lakko edelleenkin ja on lakkolaisten rintama eheä. Lakkoa ovat avustaneet liitto ja Ammattijärjestö.

Rauma Wood Oy:n sahall alennettiin marraskuun puolivälissä tapuloitsijain ja kimpisahurien palkkoja noin 15—20 % :lla. Marraskuun 23 päivänä pidetyssä kokouksessa, jossa oli 126 osanottajaa, päätettiin 84 äänellä 24 ääntä vastaan ryhtyä lakon avulla, jos liitto antaa suostumuksensa, puoltamaan entisiä palkkaetuja. Samassa ja sen yhteydessä olevilla työmailla työskentelee noin 1,000 työläistä.

Harkinnan jälkeen tuli liittotoimikunta yksimieliseksi siitä, ettei tällä kertaa ole lakkoon lähdeävä. Liittotoimikunnan kielteinen päätös johtui siitä syystä, että lakosta päättäneessä kokouksessa oli

verrattain vähän osanottajia ja että marrask. 29 p:nä pidettyyn osastoon ylimääräiseen kokoukseen, jossa lakkoasiasta lopullisesti päätettiin, oli saapunut vain 31 jäsentä.

Edellä esitettyjen palkkaliikkeiden lisäksi on liitolla ollut suuri joukko muita palkkaliikkeitä, jotka eivät ole johtaneet työnsisähdksiin. Lähempi selostus niistä on liiton toimintakertomuksessa.

Elinkustannukset ja elintarpeiden hinnat.

Elinkustannusten kohoaminen alkoi Suomessakin varsinaisesti vasta maailmansodan aikana. Huomattavimmin nousivat elinkustannukset vuoden 1918 aikana ja sen jälkeen.

Valtiovallan taholta on suoritettu jatkuvasti laskelmia elinkustannusten hintain kohoamisesta ja vaihteluista n.s. elinkustannusindeksin muodossa. Laskelmien lähtökohdaksi on otettu sellaisen työläisperheen menot, jonka vuositulot ennen sotaa olivat 1,600—2,000 mk. Tällaista talousbudjettiä on porvariston taholta sanottu normaaliseksi työläisperheen talousbudjetiksi, jota se ei ollut, sillä vain pieni määrä palkkatyöväestä pääsi mainittuihin vuosituloihin, joten laskelmat tällä pohjalla eivät ole koko palkkatyöväestöön nähden ehdottomasti paikkansa pitäviä. Laskelmat suoritettiin niiden taloustilikirjojen perusteella, joihin useat sadat parhaiten palkatut työläisperheet olivat vieneet talousmenonsa sekä merkinneet kuluttamiensa ruokatavarain määrät, lämpö- ja valomaksunsa, vaatteiden ostomenonsa j. n. e. Jos tällaisen talouden kuukautiset menot vuoden 1914 alussa, jolloin normaalihintasuhde vielä vallitsi, asetetaan 100:ksi, oli elinkustannusten indeksiluku joulukuussa 1925 1,196.5. Elinkustannukset olivat siis jo sodan puhkeamisesta lähtien kohoaneet lähes 13-kertaisiksi.

Eri menolajit ovat aivan eri tavalla vaikuttaneet elinkustannusten kallistumiseen. Ruokatavarain hinnat, jotka muodostavat menojen suurimman erän, ovat myöhemminä vuosina olleet jonkun verran alhaisemmat kuin kaikkien elinkustannusten keskimäärä. Sama oli aikaisemmin vuokrien laita, joka koko vuokrasäännöstelyn ajan huomattavasti alensi elinkustannusten koko määrää. Nytemmin ovat vuokrat kuitenkin huomattavasti kohoaneet, ja ovat ne erittäinkin viime vuosina kohottaneet yleisindeksiä. Polttoaineiden hinnat ovat koko sodan jälkeisen ajan olleet huomattavan korkeat, viime vuosina 14—15 kertaa korkeammat kuin v. 1914. Suurimman menojen kohoamisen ovat kuitenkin aikaansaaneet valtion, kunnan ja kirkon verot. On laskettu, että ne v. 1925 olivat suunnilleen 23 kertaa korkeammat kuin ennen sotaa.

Elinkustannusindeksin vaihtelua viime vuosilta valaisee seuraava taulukko.

Virallinen elinkustannusindeksi vuodesta 1921 alkaen.

	1921	1922	1923	1924	1925
Tammikuu	1 13b,i	1 124,4	1 149,7	1 154,8	1 198,7
Helmikuu	1 085,9	1 119,9	1 148,5	1 142,7	1 191,3
Maaliskuu	1 100,6	1 106,7	1 146,7	1 140,7	1 210,2
Huhtikuu	1 085,2	1 109,i	1 116,4	1 120,9	1 200,9
Toukokuu	1 09i,3	1 111,4	1 096,4	1 120,8	1 175,5
Kesäkuu	1 128,2	1 137,4	1 108,5	1 147,i	1 190,8
Heinäkuu	1 214,4	1 142,4	1 110,7	1 153,7	1 217,7
Elokuu	1 248,e	1 159,2	1 162,9	1 198,4	1 265,8
Syyskuu	1 277,i	1 159,5	1 171,8	1 198,7	1 242,2
Lokakuu	1 279,4	1 176,0	1 193,»	1 219,0	1 227,7
Marraskuu	1 231,3	1 167,9	1 19<,i	1 221,9	1 227,2
Joulukuu	1 171,8	1 156,7	1 170,0	1 217,4	1 19b,s
Kokon, indeksi	1 170,9	1 139,2	1 147,i	1 169,7	1 212,i

Kuten ylläolevasta käy ilmi, on elinkustannusindeksi vuonna 1925 keskimäärin ollut 3.6 % korkeampi kuin vuonna 1924.

Palkkaussuhteet.

Elinkustannusten poikkeuksellisen nopea kohoaminen synnytti luonnostaan myös toimenpiteitä palkkojen koroittamiseksi. Palkkaus-suhteiden järjesteleminen kohonneiden elinkustannusten pohjalta alkoi Suomessa varsinaisesti v. 1917 aikana. Vuoden 1918 tapausten, seurauksena oli, että vasta v. 1920 aikana kykeni työväestö käyttämään järjestettyä joukkotoimintaa tärkeästi kaivattavien palkankorotusesitystensä lävitse viemiseksi.

Huolimatta jatkuvista ponnistuksistaan ei Suomen työväestö ole saanut työpalkkoihinsa läheskään sellaisia koroituksia kuin kohonneet elinkustannukset olisivat vaatineet. Suuren joukon uhrauksia on ammatillisesti järjestäytynyt työväestö saanut tehdä viime vuosina palkankorotusyriksiensä lävitse viemisessä. Ja ilahduttavaa on merkitä monia saavutuksia tässä toiminnassa. Suurimmat työläisryhmät ovat niissä kuitenkin jääneet osattomiksi, sillä määräävimmissä teollisuuksissa, kuten metalli-, puu-, paperi- ja kutomateollisuuksissa olivat palkat vielä kertomusvuonna huomattavasti alle virallisen elinkustannusindeksin, kohoten v. 1914 palkasta keskimäärin 8-kertaisesti, poikkeustapauksissa 9- ja 10-kertaisesti, elinkustannusten ollessa noin 13-kertaiset vuoden 1914 hinnoista.

Siedettävimmät ovat palkkaussuhteet olleet niissä teollisuuksissa, joissa työn suoritus on vielä huomattavasti käsityötä ja vaatii ammattitaitoa. Rakennusteollisuudessa ovat useat ammatit onnistuneet tarmokkaalla toiminnalla ja hyvällä järjestäytymisellään hankkimaan lähes saman suuruiset ansiomahdollisuudet kuin mitä heillä oli ennen maailmansotaa. Nahka-, vaatetus-, ravinto- ja nautintoaine-

teollisuuksissa on moniaita käsityöammattiryhmiä, jotka ovat saaneet palkkoihinsa huomattavia korotuksia. Kirjatyöntekijäin palkat ovat myöskin elinkustannusten kohotessa kasvaneet, sillä voimassaolevan sopimuksen määräysten mukaan ovat palkat kertomusvuonna kohonneet 12 % :lla. Vaikka ehdottoman varmoja tilastoja ei olekaan, niin siitä huolimatta voitane sanoa, että Suomessa ei liene tällä kertaa kuin mitättömän pienellä palkkatyöläisten ryhmällä sellaiset palkat, jotka vastaavat sitä elinkustannusten nousua, joka on tapahtunut sitten maailmansodan alkamisen.

Tarkastamalla Ammattijärjestön jäsenten palkkasuhteita liitoitain, huomaa siinä erään selvän rajan parempipalkkaisten ja huommin palkattujen ryhmien välillä. Niissä liitoissa, joissa on työehtosopimuksia suosittu ja niiden avulla järjestelty työnantajain kanssa palkka- ja työsuhteita, ovat palkat yleisesti korkeammat kuin niissä teollisuuksissa, joissa on vieroksuttu työehtosopimuksia ja vältetty niitä tekemästä. Parempipalkkaisten ryhmään ovat edelleen kuuluneet ne ammatit ja työryhmät, joissa on ollut n.s. liukuva-palkka-asteikko, sopimuksissa määräys siitä, että palkat nousevat ja laskevat virallisten elinkustannusindeksien vaihteluiden mukaan. Ammattijärjestö on tekemillään päätöksillään asettanut työehtosopimuksiin nähden varovaiselle kannalle. Varoittanut m.m. pitkäaikaisista sopimuksista. Mutta jos palkkasuhteista vedetään johtopäätös viime vuosien toiminnasta, niin ei näytä edulliselta ainakaan jyrkentää tässä suhteessa Ammattijärjestön kantaa, vaan ehkäpä siinä olisi jollaistakin lievennystä aikaan saatava. Kertomusvuoden toimintaa tarkastellessa huomaa lisäksi seikan, että siellä, missä työehtosopimuksilla on palkkoja liiton puolesta säännöstelty, siellä on myöskin järjestäytyminen parempaa kuin sellaisilla aloilla, joissa työehtosopimuksia ei ole olemassa. Vastaisen toiminnan järjestelyissä sietänee näihin seikkoihin kiinnittää huomiota.

Ehdottoman tarkkoja palkkatilastoja on yleisesti työväen järjestöjen vaikea hankkia. Suomen Ammattijärjestön alaisista liitoista vain pari saattaa siinä suhteessa antaa lähimain varmoja tietoja, muiden liittojen tietojen ollessa paljon epävarmempia. Julkaisemme kuitenkin alempana eräitä palkkatietoja, jotka liitot ovat perusjärjestöiltään saaneet vuosikertomusten yhteydessä.

Lasiteollisuudessa olivat miesten palkat keskimäärin 6 mk. tunnissa, alimmat 3:50 ja korkeimmat 12 mk. Naisten palkat keskimäärin 3 mk. tunnissa.

Ravinto- ja Nautintoaineteollisuudessa miesten palkat keskimäärin 6:42 tunnissa, alimmat 4: 50 ja korkeimmat 9 : 95 tunnissa. Parhaiten palkattuja ovat makkatyöntekijät ja leipurit.

Metalliteollisuudessa miesten tuntipalkka: alin 2 mk., korkein 11 mk. Naisten alin 1 mk. ja korkein 5 mk. tunnissa.

Muurarien-, Rapparien- ja Uunintekijäin liitossa: alin tuntipalkka 7: 50 ja korkein 14 mk.

Valtion rautateiden konepajoissa: miesten alin tuntipalkka 4 mk. ja korkein 7 mk.

Vaatetusteollisuudessa: miesten alintuntipalkka 6 mk. ja korkein 10 mk.; naisilla alin 1:50 ja korkein 8: 80.

Paperiteollisuudessa: miesten alin tuntipalkka 2:25 ja korkein 6: 50. Naisilla alin 1: 35 ja korkein 4: 25.

Kuljetustyöntekijäin liittoon kuuluvien työläisten palkat olivat kertomusvuonna: satamatyöläisten: miesten 4—7 mk. tunnissa ja urakkatyössä keskimäärin 9: 45 tunnissa. Naisten tuntipalkka 2: 50—5 mk., urakkatyössä keskimäärin 5:38 tunnissa. Lautatarhatyöläisten keskipalkka urakkatyössä 8 mk. tunnissa.

Yksityiskohtaisempi palkkatilasto julkaistaan myöhemmin ilmentyvässä toimintakertomuksen tilastoosastossa, jota varten ei ole ehditty ennen tämän ilmestymistä saada tietoja kaikilta liitoilta.

Työttömyys ja toimenpiteet sen johdosta.

Jo edellisen toimintavuoden päättyessä oli työttömyyskysymys tullut sellaiseksi, että se vaati koko järjestyneen työväestön kaiken huomion osakseen. Puolivirallisten tietojen mukaan kohosi työttömyäin lukumäärä vuoden 1925 alussa noin 10,000. Tiedettävästi ei Suomessa ole aikaisemmin niin suurta työttömyyttä vallinnut, mistä johtuikin, että Ammattijärjestön taholta jouduttiin käyttämään kaikkia mahdollisia keinoja ja menettelytapoja hädän ja puutteen lieventämiseksi työttömyyden keskuudessa.

Vallassaolevan luokan toimenpiteet eivät vielä toimintakauden alussa päässeet edes alkuunsa, vaikka jo aikaisin edellisenä syksynä Oll Ammattijärjestön taholta tehty esityksiä työttömyyshädän torjumiseksi, niin valtioneuvostolle kuin monille muille Valtion virastoille. Tammikuun 15 p:nä jätettiin valtioneuvostolle uusi kirjelmä, jossa tilastollisin tiedoin osoitettiin työttömyyden laajuus ja kehoitettiin valtioneuvostoa ryhtymään kiireellisiin toimenpiteisiin työtilaisuuksien varaamiseen työttömille ja avustuksen jakamiseen suurimmassa hädässä oleville. Tämä esitys olikin valtioneuvostossa käsiteltävänä, mutta valtiolta riitti määrärahoja vain muutamiin vähäpätöisiin töihin, toimenpiteiksi työttömyyden torjumiseksi ei niitä voi nimittää. Helmikuun 16 p:nä tiedoitti Ammattijärjestö alaisilleen perusjärjestöille työttömyystilanteesta ja kehoitti niitä painostamaan kuntain hallintoja töiden järjestämiseksi työttömille ja kaikkiin tavoin avustamaan hädässä olevia.

Kun työttömyystilanne kevättälvella ei näyttänyt mitenkään lieventyvän ja monista lähetystöistä ja kirjelmistä viranomaisille ei ollut sanottavaakaan apua, päätti Ammattijärjestön^ toimikunta antaa yhdessä eduskunnan työläisedustajien kanssa julistuksen työ-

väestölle ja siinä kehoittaa yhteisten mielenosoituskokousten pitämiseen. Julistus laadittiinkin, mutta kun sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei katsonut voivansa sitä allekirjoittaa annettiin julistus yksinomaan Ammattijärjestön allekirjoittamana. Julistus päättyi kehoitukseen, jonka mukaan kaikkialla maassa tuli maaliskuun 22 p:nä järjestää mielenosoituskouksia, joissa työväki suurin joukoin lausuisi tuomionsa vallassaolevien kelvottomasta työttömyyspolitiikasta. Mainittuja kokouksia pidettiin, mutta vain muutamilla paikkakunnilla niiden onnistui täyttää niille asetettu tehtävä. Osanotto kokouksiin oli vähälukuista, eivätkä ne siis tuoneet työväenluokan joukkotahtoa esille siten kuin oli toivottu.

Edellisen talven työttömyystilanne ei vielä kesän kuluessakaan näyttänyt läheskään täydellisesti selvitettyä. Tästä seikasta johtui, että Ammattijärjestön taholta jo aikaisin syyskesällä kiinnitettiin asiaan erikoista huomiota, sillä tuleva talvi näytti entistäänkin synkemmältä. Syyskuun 5 p:nä lähetti toimikunta kaikille alaisilleen perusjärjestöille kiertokirjeen, jossa se selosti tilannetta ja kehoitti järjestöjä ryhtymään toimenpiteisiin uhkaavan työttömyyden torjumiseksi. Kun tästä kirjelmästä on käyty pitkiä jälkikeskusteluja, julkaisemme sen kokonaisuudessaan.

"Työttömyyden kirous painoi aivan poikkeuksellisen raskaasti Suonien työväenluokkaa viime talven aikana. Vallassaolevan luokan taholta ei ryhdytty ajoissa sen lieventämiseksi riittäviin toimenpiteisiin, joten tilanne työmarkkinoilla kehittyi siihen, että tuhannet työläiset saivat kuukausimääriä elää olosuhteissa, joissa eivät saaneet edes alkeellisimpiakaan elämisen vaatimuksia täytetyksi. Puutteellinen ravinto, riittämätön vaatetus ja kurjat asunto-olot toivat tuhansiin työläiskoteihin sanoin kuvaamatonta kurjuutta, kurjuutta, jonka jälkeen eivät kuluvan kesän ansiot ole voineet korjata. Työnsaantimahdollisuudetkin ovat olleet kesän aikana niin huonot, että suuret joukot työläisiä eivät edes silloin saaneet riittävästi työhöntarjoutumismahdollisuuksia, vaan joutuivat olemaan työttöminä. Mitä tämä merkitsee työläisperheen elämässä, sen tietää jokainen työläinen omakohtaisesti.

Kaikki tie'dot työmarkkinoilta viittaavat epäamättömästi siihen, että ensi talvi tulee olemaan työnsaantiin nähden entistä uhkaavampi. Työttömyyttä on yli maan, ja useimmilta teollisuusaloilta saadut ennakkotiedot osoittivat, että tuotantoa tullaan huomattavasti supistamaan useimmissa teollisuuksissa, mutta ennen kaikkia vientiteollisuuden määrävillä tuotantoaloilla. Tämän seurauksena taas on, että työnsaantimahdollisuudet tulevat vähenemään yleisesti koko maassa.

Suuret yrittäjäyhtymät eivät näihin uhkaaviin seikkoihin kiinnitä huomiotaan. Pääomanomistajille on samantekevää miten palkkatyöväki selviää elämiensä vaikeuksistaan, heille on tärkeintä, että yksityisomistusoikeus säilyy loukkamattomana, ja että kapitalistit saavat korkeita voitto-osinkoja tullien ja valtiiovallan suojeluksen turvissa. Vallassaolevan luokan edustajat valtiokoneiston ja kunnallisten hallintoelinten johdossa eivät myöskään omin aloittein tee paljoakaan työväenluokan hyväksi, ei ainakaan silloin kun kysymykseen tulevat yhteiskunnan varojen käyttö kansan pohjakerrosten puutteen ja kurjuuden lieventämiseksi. Työväestön on siis itse tartuttava asiaan, ei siinä mielessä, että työttömyyskysymys voitaisiin nyt ratkaista, — siihen ei työväestöllä ole nykyisen järjestelmän vallitessa varoja eikä valtaa, — vaan toimiin, jolla porvarillinen hallituskoneisto saadaan mahdollisuuksien mukaan tehokkaasti toimimaan

uhkaavan työttömyyden torjumiseksi heti kun työttömyyttä ilmenee. Järjestyneen työväestön toiminnan taas täytyy lähteä ammatillisen liikkeemme perusjärjestöistä.

Ensimmäinen tehtävä on nyt: saada suuret työläisjoukot käsittämään miten vakava tilanne on uhkaamassa työmarkkinoilla. Kysymys on otettava käsiteltäväksi perusjärjestöjen kokouksissa ja tämän jälkeen on käytävä yhteistointintaan toisten samalla paikkakunnalla olevien perusjärjestöjen kanssa ja yhteisvoimin työskenneltävä asian hyväksi. Ammatillisesti järjestyneen työväestön voimat on jokaisella paikkakunnalla ja sittemmin koko maassa koottava painostamaan kuntien ja valtion hallinnoissa olevia, omistavan luokan edustajia ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joilla työttömyyden tuomaa kurjuutta voidaan mahdollisimman paljon lieventää.

Työskentely edellä viitattuun suuntaan työttömyyden lieventämiseksi voitaisiin järjestää seuraavaan tapaan:

1) Paikkakunnalla, jossa on ammatillinen keskusneuvosto, muualla perusjärjestöt, valitsevat keskuudestaan toimikunnan, joka kerää niin täydellisen luettelon kuin mahdollista kaikista niistä valtion töistä, joita paikkakunnalla tai sen lähimmässä ympäristössä voitaisiin nyt tai lähitulevaisuudessa suorittaa työttömyyden torjumiseksi. Huomioon on otettava ensiksi jo mahdollisesti aloitetut, mutta kesken jääneet työt sekä sen jälkeen aikaisemmin suunnitellut työt ja viimeksi järjestön tarpeelliseksi katsomat valtion työt. Luettelo näistä töistä on kiireellisenä lähetettävä S. Ammattijärjestön toimikunnalle, jotta tämä voisi esittää sen valtion virastoille ja painostaa töiden teettämistä.

2) Edelleen on laadittava luettelo asianomaisen kunnan alueella mahdollisesti teetetävistä kunnan töistä. Tällöin on kiinnitettävä huomiota ensi sijassa sellaisiin töihin, joiden valmistaminen ennen kaikkea koituisi vähempivaraisten väestön hyväksi, sellaisiin, joista jo on kunnanvaltuustoissa päätetty, sekä sittemmin niihin, joihin työväestö katsoo tarpeelliseksi ryhtyä. Alulle pannut työt on loppuunsaorittava ja on kuntien varattava näihin tarkoituksiin riittävästi varoja, ettei töitä puuttuvien määrärahojen vuoksi tarvitse keskeyttää. Laaditusta luettelosta on annettava ote työväen edustajille kunnanvaltuustoissa ja vaadittava näitä esittämään siinä mainittuja töitä teetetäväksi työttömyyden torjumiseksi. Paikkakunnalle leviävän työväenlehden toimitukselle on annettava siitä kappale ja kehoitettava sitä seuraamaan työttömyystilanteen kehitystä paikkakunnalla ja kirjoituksillaan pitämään viranomaisia hereillä töiden järjestämiseksi työttömille. Ammattijärjestölle lähetetään myös ote samasta luettelosta.

3) Paikallisten järjestöjen koko voimalla on painostettava yksityisiä työnantajia, etteivät nämä töiden vähentyessä, vähentäisi työläisiä, vaan jos työvoimaa on liikaa, lyhentäisivät työläisten viikottaista työaikaa jollakin määrällä.

4) Työttömyystilastoa on koottava ja lähetettävä tiedot Ammattijärjestölle, tarkoitukseen varattujen lomakkeiden avulla. Näitä lomakkeita saa tilata asianomaisilta liitoilta.

5) Ryhdyttävä tarmokkaaseen toimintaan varojen keräämiseksi työttömien tilapäiseksi avustamiseksi, silloin kun työttömyyden aiheuttama kurjuus työläisiä pahimmin ahdistaa. Varojen kokoaminen voi tapahtua lahjoittamalla järjestöjen varoja yhteiseen työttömien avustusrahoon, pitämällä juhlia ja iltamia varojen keräämiseksi, tai muulla järjestöjen parhaaksi katsomalla tavalla. Tärkeintä on, että jokaisella paikkakunnalla on olemassa varoja, joilla tarpeen tullen voidaan kipeimmässä hädässä olevia tovereita avustaa.

6) Käännyttävä kirjelmällä paikallisten, työväestön hallussa olevien, osuuskauppojen tai muiden liikelaitosten puoleen ja pyydettyä näitä myöntämään varoja paikallisten työväenjärjestöjen työttömyysrahoon työttömyyden lieventämiseksi.

Rohkenemme toivoa, että kaikki järjestömme ottavat edellä esittämämme kysymykset kiireellisesti kokouksissaan käsiteltäväksi ja toimivat mahdollisuuksien mukaan siinä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi.¹⁷

Monia muitakin toimenpiteitä suoritettiin vuoden loppupuolella työttömyysasiassa. Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan jäsenille lähetettiin kirjelmät ja kiinnitettiin heidän huomiotaan uhkaavaan työttömyyteen ja pyydettiin varaamaan valtion tulo- ja menoarviossa riittäviä määrärahoja suoritettavia valtion töitä varten. Kuntien hallinnoille annettiin viittauksia erinäisten kunnallisten töiden suorittamiseksi. Varojen keräämiseksi työttömyyden tähden hätään joutuneiden avustamiseksi jätettiin valtioneuvostolle anomus 2 mk. maksavan työttömyyskukan myyntiluvan saamiseksi. Anomukseen suostuttiin ja asetettiin erikoinen työttömyyskomitea niiden määräysten mukaan, jotka valtioneuvosto oli myyntiehtoihin liittänyt. Varsinainen kukan levittäminen siirtyi kuitenkin suurimmaksi osaksi seuraavalle vuodelle.

Työttömyystilaston keräämiseksi ryhdyttiin syksyllä toimenpiteisiin. Yhteistoiminnassa liittojen kanssa painatettiin erikoisia työttömyyslomakkeita perusjärjestöjä varten. Tilaston keruuta ei ehditty vuoden lopulla sanottavammin saada alulle, vaan siirtyi sekin seuraavalle vuodelle.

Ammattijärjestöllä, paremmin kuin sen alaisilla liitoillakaan, ei ole sanottavampia numerotietoja työttömyyden laajuudesta. Tilastojen kokoamisessa ovat järjestömme perin alkeellisella tasolla.

Toimenpiteet työläisvaltuuskunnan lähettämiseksi Venäjälle.

Kun kesäaikana herätettiin kysymys ammatillisesti järjestyneen työväestön valtuuskunnan lähettämisestä Venäjälle tutustumaan työläis-Venäjän oloihin ja elämään, otti toimeenpaneva valiokunta asian käsiteltäväkseen ja yhtyi kannattamaan herätettyä ajatusta. Asian vaiheita selvittää parhaiten se kiertokirje, jonka valiokunta antoi elokuun 10 p:nä, joten julkaisemme sen kertomuksen yhtydessä. Kiertokirje oli seuraavan sisältöinen:

"Kuluneen touko, ja kesäkuun aikana ovat muutamat yksityiset henkilöt sekä useat perusjärjestöt esittäneet, että Suomen ammatillisesti järjestyneen työväen edustajia lähetettäisiin Neuvosto-Venäjälle, tutustumaan Venäjän työväen oloihin. Toimeenpaneva valiokunta käsiteltään asiaa toukokuun 27 p:nä päätti, että on otettava mahdollisimman pian selko, paljonko Venäjälle matkustaminen ja siellä olo ja matkailu tulevat maksamaan. Siitähän saattoi riippua kuinka suurta retkikuntaa voitiin suunnitella. Valiokunta asetti pienen jaoston tekemään kustannusarviota ja ottamaan selkoa muista matkaa koskevista seikoista. Jaosto kävi Helsingissä olevassa Venäjän Neuvostovaltojen lähetystössä tiedustamassa niitä mahdollisuuksia, mikäli ne koskivat Venäjälle pääsyä ja siellä oloa. Lähetystölle annettiin neuvo, että oli käännyttävä Venäjän Ammattijärjestön puoleen. Toimeenpaneva Valiokunta päätti kesäkuun 26 päivänä, että asiasta on kirjoitettava sille. Tämä tiedustelukirje jätettiin Helsingin postitoimistoon kesäkuun 30 päivänä. Asian käsittely oli heinäkuulla näin keskeneräisenä. Kun Valiokunta niin ollen ei voinut tehdä mitään varmaa pudotusta ja kun asia koski mainittuja ulkomaalaisia elimiä, ei Valiokunta pitä-

nyt sopivana asian esittämistä siinä vaiheessa järjestöille. Asian viipyminen Venäjän ammattijärjestössä oli hyvin käsitettävä. Siltä saapui vasta elokuun 5 päivänä vastauskirje, joka oli päivätty Moskovassa heinäkuun 30 päivänä. Tässä kirjeessä selostetaan, että Venäjän amatillisten järjestöjen yleinen Keskusneuvosto oli käsitellyt lähettämäämme kirjettä heinäkuun 29 päivänä ja päättänyt kutsua ehdotetun työväen edustuksen Venäjälle sekä lausunut samalla toivomuksen, että tämän edustajiston määrä rajoitettaisiin korkeintaan kymmeneksi. Keskusneuvosto ilmoittaa pitävänsä nämä edustajat vieraina ja tulevana ilomielin avustamaan heitä Venäjän työväenluokan työn ja elämän ehtoihin tutustumisessa.

Elokuun 7 päivänä pitämässään kokouksessa päätti Suomen Ammattijärjestön Toimeenpaneva Valiokunta:

1) Venäjälle lähetettävään retkikuntaan oikeutetaan Pohjolan Ammatillinen Piirijärjestö, Vaasan, Tampereen, Turun, Kuopion, Viipurin ja Helsingin ammatilliset Keskusneuvostot valitsemaan yhden edustajan kukin ja Ammattijärjestön Toimikunta valitsee siihen 2 edustajaa ja yhden tulkin.

2) Suomen Ammattijärjestö kustantaa itse valitsemansa edustajat ja tulkin ja maksaa muiden edustajain matkat Suomessa heidän lähtöpaikaltaan rajalle ja sieltä takaisin sekä takaa heille Venäjän Ammattijärjestön kanssa tekemänsä sopimuksen mukaan vapaat matkat Venäjän rautateillä sekä asunnon ja ravinnon Venäjällä oleskelun aikana.

3) Edustajan asettavan piirijärjestön tai keskusneuvoston on tehtävä sopimus päivärahasta hänen kanssaan ja maksettava hänelle päivarahat sen mukaan koko matkan ajalta.

Edustajan valinnasta on määrätty tehtäväksi ilmoitus viimeistään 18 päivänä t.k. Ammattijärjestön toimistoon. Elokuun 19 päivänä kokoontuva Toimikunta tekee lopulliset päätökset. Retken valmistuksia koetetaan jouduttaa niin, että retkikunta voisi lähteä syyskuun puolivälissä matkalle.

Arvoisat järjestöt! Vaikka Keskusneuvostot kustantavatkin itse valitsemainsa edustajain päivarahat, tulee myös Ammattijärjestölle retkikunnan lähettämisestä melkoisesti menoja. Pyydämme kaikkia tätä lähettämistä suosivia järjestöjämme mahdollisimman pian myöntämään varoja tähän tarkoitukseen ja lähettämään ne toimistoomme, Sirkuskatu 5, Helsinkiin.*'

Kiertokirjeessä tehty esitys sai perusjärjestöissä lähes yksimielisen kannatuksen ja määräaikaan mennessä tekivätkin keskusneuvostot ehdokkaansa valtuuskuntaa varten. Toimikunnan kokouksessa elokuun 19 päivänä määrättiin valtuuskunnan kokoonpano seuraavaksi:

Ammattijärjestön edustajiksi valittiin Rakennustyöntekijäin liiton puheenjohtaja Uno Nurminen ja kansanedustaja Mikko Ampuja, varalle Metalliteollisuustyöntekijäin liiton sihteeri Yrjö Lehtinen.

Ammatillisten Keskusneuvostojen ehdokkaista seuraavat henkilöt:

Helsingistä: metallityömies Y. Uurtamo, varalle Yaadetustyöntekijäin liiton luottamusmies Antti Luostarinen.

Turusta: kirvesmies M. Mäkinen, varalle N. Ståhlberg.

Tampereelta: sähkötyömies Lauri Myllymäki.

Vaasasta: kirvesmies J. Palo, varalle Aho.

Viipurista: kirvesmies M. Tiainen, varalle toimittaja Ernst Lähde.

Kuopiosta: Otto Tissari.

Pohjolan Ammatillisesta Piirijärjestöstä toimitsija Iisakki Heikka, varalle toimittaja Paul Bränder.

Nuorten työläisten edustajaksi toimittaja Emil Virtanen Kuopiossa.

Tuliksi valittiin metallityöläinen Aleksander Haapanen. Valtuuskunnan sihteerin y.m. tarvittavien virkailijain valinta jätettiin valtuuskunnan itsensä tehtäväksi.

Ammattijärjestön toimiston välityksellä ryhdyttiin nyt hankkimaan Uudenmaan läänin maaherralta yhteispassia valtuuskuntaa varten. Maaherra hylkäsi yhteispassianomuksen ilman minkäänlaisia perusteluja, jonka johdosta asiasta valitettiin sisäasiainministeristöön, saamatta sieltäkään lain mukaista oikeutta, sillä sisäasiainministeri hyväksyi maaherran menettelyn.

Yhteispassijärjestelyissä oli aika kulunut niin pitkälle, että matkallelähtö, vaikka lupa siihen olisikin saatu, ei voinut enään saman vuoden aikana tapahtua, joten asia siirrettiin kevääseen ja kehoitettiin kaikkia valtuuskuntaan valittuja hankkimaan itselleen yksityispassi Venäjälle tehtävää matkaa varten. Mikäli vuoden loppuun mennessä on tietoja saatu, ovat maaherrat evänneet kaikilta valtuuskunnan jäseniltä yksityisenkin matkaluvan Venäjälle.

Työväestön keskuudessa herätti tämä viranomaisten laitton menettely työläisvaltuuskuntaa kohtaan syvää ja oikeutettua suuttumusta, joka on käynyt ilmi lukuisten perusjärjestöjen kokousten päätöksistä. Vieläpä ulkomaillakin on lausuttu ankaria tuomioita Suomen hallituksen menettelyn johdosta, estää työläisiltä pääsy naapurimaahan tutustumis- ja opiskelutarkoituksessa, jollaisia esteitä ei minkään n.s. sivistysvaltion hallitus ole asettanut järjestyneelle työväestölle.

Vaatus ylimääräisen edustajakokouksen pitämisestä.

Toimivuoden alkupuolella esitettiin eräissä järjestöissä vaatimuksia ylimääräisen edustajakokouksen pitämisestä. Aiheina tähän katsottiin olevan sen päätöksen, jonka toimikunta oli tehnyt yhtyessään liittotoimikuntien enemmistön päätökseen edustajan lähettämistä Geneven työkonferenssiin, sekä Ammattijärjestön kansainvälisten suhteiden tarkistaminen kuin myöskin osittain Ammattijärjestön sihteerin vaalin, jossa ei oltu muka onnistuttu ja siis asioista olisi kutsuttava edustajakokous päättämään.

Toimikunnan kantaa ja toimenpiteitä tämän vaatimuksen johdosta selvittää se kiertokirje, joka toimikunnan päätöksen perusteella lähetettiin perusjärjestöille toukokuun 9 p:nä, joten julkaisemme sen alempana. Kiertokirje oli seuraava sisältöinen:

•
"Suomen Ammattijärjestön eräät osastot ovat lähettäneet Ammattijärjestön Toimikunnalle vaatimuksia, että Ammattijärjestön ylimääräinen edustaja-

kokous pidettäisiin tänä vuonna. Nämä vaatimukset esitettiin Toimikunnan kokouksessa toukokuun 4 p:nä. Samalla selostettiin, että sanomalehdissä on ollut selostuksia lukuisien kokouksien päätöksistä, joissa on myös vaadittu mainittua ylimääräistä kokousta.

Ylimääräisen kokouksen vaatimisen aiheeksi on ylipäänsä esitetty se, että Ammattijärjestön toimikunta päätti kokouksessaan maaliskuun 28 p:nä esittää lähetettäväksi työväen edustajan kansainväliseen työkonferenssiin, joka alkaa kuluvan toukokuun 19 p:nä Genevessä. Vaadittua ylimääräistä kokousta ei voida pitää ennen tuota päivää. Se ei siis voisi määrätä mitään tuosta päätetystä edustajan lähettämisestä. Ammattijärjestön sääntöjen mukaisesti valmisteltu ylimääräinen edustajakokous voitaisiin toimikunnan päätöksellä pitää vasta tämän vuoden lopulla. Jos asia päätettäisiin ratkaista jäsen äänestyksellä veisi se niin paljon aikaa, että sitä ei tämän vuoden aikana voitaisi ollenkaan pitää. Työväen edustajan lähettäminen vuonna 1926 pidettävään työkonferenssiin voidaan käsitellä paljon myöhemmin.

Ammattijärjestöjen internationaalien välinen selvittely on isoissa maissa vielä tänään keskeneräinen. Ei ole tietoa, kehittykö se tämän vuoden kuluessa niin pitkälle, että Suomen Ammattijärjestölle tulisi toivottu tilaisuus päättää mieleiseensä internationaaleen liittymisestä. Ehkä tämänkin asian lopullinen päättäminen siirtynee tuonne.

Muut ylimääräiseen kokoukseen aiotut asiat ovat niin pieniä, että ei niiden takia kannata pitää sellaista.

Ylimääräisen kokouksen pitäminen voisi tehdä mahdolliseksi vakinaisen kokouksen siirtämisen vähän tuonne, mutta ei tekisi vakinaista tarpeettomaksi. Täten tulisi suoritettavaksi kahden edustajakokouksen kustannukset verrattain vähässä ajassa. Useat liittotoimikunnat ovat tätä asiaa käsitellessään tulleet tulokseen, että se aiheuttaisi lisäverotusta jäsenille ja voisi tästä syystä karkoittaa jäseniä yhdestä tai toisesta liitosta.

Nämä ja muut syyt huomioon ottaen on Ammattijärjestön toimikunta tullut käsitykseen, että kahden edustajakokouksen pitämistä verrattain lyhyen ajanjakson sisällä olisi vältettävä. Tämä on mahdollista siten, että ylimääräisen edustajakokouksen pitämisaikasta luovutaan, koska se olisi voitu pitää korkeintaan 5 kuukautta ennen nyt päätettyä aikaa. Vakinaisen edustajakokouksen ajasta keskusteltaessa on esitetty ehdotus, että se pidettäisiin ensi vuoden maaliskuulla. Tätä vastaan on kuitenkin huomautettu, että ei saataisi riittävän aikaisin vuoden 1925 tilastoja eikä toimintaselostuksia valmiiksi.

Kaiken edellä esitetyn huomioon ottaen on toimikunta päättänyt,

että Suomen Ammattijärjestön vakinainen edustajakokous pidetään vuoden 1926 huhti- tai toukokuulla myöhemmin määrättävinä päivinä, ja

että erinäisistä siinä kokouksessa käsiteltäviksi tulevista asioista on valmistettava hyvissä ajoin alustuksia ja lähetettävä niitä osastojen käsiteltäviksi.

Toimikunta toivoo, että tähän päätökseen tyydyttäisiin hyväntahtoisesti ja että kokousta valmistettaisiin yhteisin voimin, niin että se tulisi tuottamaan Suomen ammatilliselle työväenliikkeelle mahdollisimman hyvät tulokset.¹

Kun toimikunnan kiertokirje sittemmin oli perusjärjestöjen käsiteltävänä, saavutettiin yleisesti tyyneyttä ja järjestöelämässä palattiin rauhallisempaan tilanteeseen ja ryhdyttiin tositeoin edustajakokousvalmisteluja alulle laittamaan. Vähäisempää vastusta ilmeni kylläkin pitkin vuotta, mutta ei sillä ollut suurempaa kantavuutta.

Perustamistoimenpiteet poliittisten vankien kirjastoa varten.

Toukokuun 9 p:nä päivätyllä kiertokirjeellä kääntyi toimeenpanevavaliokunta Ammattijärjestön alaisten perusjärjestöjen puoleen seuraavalla tiedonannolla ja kehotuksella:

"Suomen tyrmissä on vielä paljon poliittisia vankeja. Heidän taholtaan on tehty useita valituksia, etteivät he saa vankiloiden kirjastoista luettavakseen sellaisia teoksia kuin haluaisivat. Useat tahtoisivat opetella siellä vieraita kieliä ja tutustua ulkomaalaiseen kirjallisuuteen. Vieraskielisiä kunnollisia kirjoja ei vankiloiden kirjastoissa ole juuri ollenkaan. Jotkut vangit ovat saaneet hankituksi haluamiansa teoksia tuttaviltaan ja joistakin kirjastoista. Lukuivat vangit ovat kuitenkin saaneet tehdä turhaan tiedusteluja. Eihän olekaan mitään kirjastoa, johon olisi hankittu kirjoja erikoisesti tuota tarvetta silmällä pitäen. Suomen Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta on sitä mieltä, että sellainen kirjasto olisi saatava. Kun kirjojen hinnat, varsinkin ruotsinkielisten, saksankielisten ja englanninkielisten, ovat nykyään kovin korkeat, ei valiokunta katso voitavan myöntää tuohon tarkoitukseen riittävästi Ammattijärjestön varoja. Valiokunta on päättänyt esittää Ammattijärjestöön kuuluville järjestöille:

- 1) että jokainen järjestö antaisi Ammattijärjestölle varoja, joilla perustettaisiin Ammattijärjestön toimistoon kirjasto, josta lainattaisiin teoksia poliittisten vankien luettavaksi;
- 2) että tähän kirjastoon otettaisiin myös sopivia kirjoja, joita järjestöt tai yksityiset lahjoittavat siihen;
- 3) että tämä kirjasto tulisi jäämään Suomen Ammattijärjestön omaksi.

Pyydämme, että hyväksytte tämän ehdotuksen ja myönnätte jonkun summan sen täytäntöönpanemiseksi.

Rahat pyydämme lähettämään Ammattijärjestön toimistoon osoitteella: Sirkuskatu 5, Helsinki."

Valiokunnan esitys sai perusjärjestöissä kannatusta. Lukuista joukko ammatillisia järjestöjä lahjoitti, mikä suuremman mikä pienemmän summan tähän rahastoon. Antoivatpa jotkut suoranaisia kirjalahjoituksiakin. Vuoden loppuun mennessä oli poliittisten vankien kirjastorahastoon kertynyt yhteensä 11,521 mk.

Saaduilla varoilla on hankittu kirjastoon pääasiallisesti ulkomaa-laista kirjallisuutta ja oppikirjoja vieraiden kielten opiskelua varten ja niihin liittyviä sanakirjoja. Lisäksi on hankittu suomalaista kirjallisuutta, pääasiassa sellaista, jota ei ole vankilain kirjastoissa tai jos onkin, niin ovat paljon kysytyjä. Kirjaston lopullinen järjestely ei ole vielä loppuun suoritettu, sillä tilattujen kirjojen saanti ei ole voinut tapahtua niin nopeasti kuin olisi ollut toivottavaa.

Kirjain välitystä on harjoitettu aina kesästä lähtien vankilassa oleville tovereille, sikäli kun sellaisista on ilmoituksia Ammattijärjestön toimistoon tehty.

Kirjaston merkitys tulee varmasti kasvamaan sikäli kun se saadaan lopulliseen kuntoon ja sitä voidaan jatkuvasti täydentää uusilla

ilmestyneillä teoksilla ja toverit vankilamuurien sisäpuolella tulevat entistä enemmän sitä käyttämään.

Itseopiskelun avustamiseksi on Tammisaaren pakkotyölaitoksessa oleville tovereille lahjoitettu "Toimitsija oppaita" ja kirjanpitovihkoja muutamia kymmeniä kappaleita.

Ämmatillisten keskusneuvostojen suhde Ammattijärjestöön.

Kahden edvllisen edustajakokouksen päätökset järjestömuodoista, mikäli ne koskevat ammatillisten keskusneuvostojen suhdetta Ammattijärjestöön, ovat olleet siinä määrin epätarkat, että vuosien kuluessa on syntynyt monenlaista ristiriitaa ja asioiden selvittelyä siitä, mikä on ammatillisten keskusneuvostojen merkitys ja tehtävä järjestökoneistossamme. Ammattijärjestön toimesta valmistetuissa mallisäännöissä ja tiedonannoissa on tästä asiasta" annettu selvityksiä, mutta siitä huolimatta puhkesi esim. vuoden 1925 ajalla useita hankauksia keskusneuvostojen ja Ammattijärjestön kesken. Eräät keskusneuvostot omaksuivat tehtäviinsä kuuluvaksi monia sellaisia asioita ja ky3ymyksiä, joista päättämisvalta keskitetyssä ammattiyhdistysliikkeessä täytyi jo sääntöjenkin mukaan kuulua Ammattijärjestön toimikunnalle.

Varsinainen vakavampi hankaus keskusneuvostojen ja Ammattijärjestön kanssa syntyi joulukuulla. Helsingin ammatillinen keskusneuvosto oli päättänyt kutsua kaikkien keskusneuvostojen edustajakokouksen Helsinkiin ja tässä tarkoituksessa kääntynyt kiertokirjeellä toisten keskusneuvostojen puoleen esittämällä kokouksessa esille tulevat asiat ja pyytämällä valitsemaan edustajan tähän kokoukseen. Saatuaan tiedon mainitusta kokouksesta kokoontui Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta ja antoi heti julistuksen, jossa katsoi mainitun kokouksen tarpeettomaksi. Koska mainittu julistus selvittää valiokunnan kantaa julkaisemme sen kokonaan:

"Helsingin Ammatillinen Keskusneuvosto on joulukuun 13 päivänä saapuneella kirjeellä ilmoittanut Ammattijärjestön toimeenpanevalla valiokunnalle, että mainitun neuvoston kutsusta pidetään koko maata käsittävä keskusneuvostojen edustajakokous Helsingissä ensi tammikuun 1—3 päivinä. Esilletulevista asioista mainittiin työttömyyskysymys ja siitä aiheutuvat toimenpiteet, kansainvälisen eheyden aikaansaaminen ammattiyhdistysliikkeessä, keskusneuvostojen valistustyö ja työväen järjestöihin kohdistuneen sortopoliitikan torjuminen. Sanomalehtitietojen mukaan tulisi esille myöskin Ammattijärjestön edustajakokouksen valmistelu.

Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta toteaa, että esitetyt ja käsiteltäväksi aijutut kysymykset ovat tärkeitä ja vaativat työväestöltä erikoista huomiota. Ottaen kuitenkin huomioon sen, että Ammattijärjestön toimikunta on edellämainituissa kysymyksissä tehnyt sen, mitä nykyoloissa on voitu tehdä, ja tulee edelleenkin niin tekemään, ei toimeenpaneva valiokunta katso kyseessä olevan kokouksen pitoa tällä kertaa tarpeelliseksi. Tähän tulokseen on toimeenpaneva valiokunta tullut sitäkin suuremmalla syyllä, kun kokouksen kokoonkut-

suja ei ole kokouksen valmistelusta ja sen aiotusta kokoonkutsumisesta Ammattijärjestölle aikaisemmin mitään ilmoittanut, vaikka keskusneuvostojen säännöt ja Ammattijärjestön edustajakokouksessa hyväksytyt toimintaperiaatteet edellyttävät, että keskusneuvostojen on tämänluontoisissa asioissa toimittava läheisessä vuorovaikutuksessa Ammattijärjestön toimikunnan kanssa.

Ammattijärjestön edustajakokous alkaa ensi toukokuun 3 päivänä Helsingissä. Voimassaolevien sääntöjen mukaan valitsevat Ammattijärjestöön kuuluvat perusjärjestöt liittojensa välityksellä siihen edustajat sekä tekevät ehdotuksia edustajakokoukselle, käsittelevät niitä ja antavat valituille edustajille evästyksiä. Olisi ammatillisten järjestöjen varojen tarkoituksetonta tuhlausta juuri nyt Ammattijärjestön edustajakokouksen edellä pitää toinen koko maata käsittävä edustajakokous, joka käsittelee samoja asioita, mutta jonka päätöksillä ei kuitenkaan olisi sitä merkitystä kuin Ammattijärjestön edustajakokouksen tekemillä päätöksillä.

Ammatillisesti järjestyneet työläiset.

Kun Ammattijärjestöä valtaamaan pyrkivät ja sitä hajoittavat voimat taas esiintyvät tavallista uhkaavammin ja kun lisäksi vallassaolevan porvariston kuristustoimenpiteet niinikään asettavat suuria vaikeuksia työväestön järjestötoiminnalle, kehoittaa Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta kaikkia Ammattijärjestön eheyttä ja itsenäisyyttä harrastavia työläisiä entistä kiinteämmin ryhtymään Ammattijärjestön ympärille sen puolustamiseksi ja toiminnan tukemiseksi. Ammattijärjestön on annettava vapaasti toimia ja kehittyä itsenäisenä ja vapaana kaikesta keskenään taistelevien puolueiden määräämisvallasta. Vain siten voidaan nykyoloissa toimia, niin että ammatillinen liike tulee yhä vahvemmaksi ja sen saavutukset entistä suuremmiksi.

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 1925.

Suomen Ammattijärjestön Toimeenpaneva ValtioMmta.

Julistuksen tultua perusjärjestöjen tietoon, sai valiokunnan käsityskanta yleistä kannatusta ja Helsingin ammatillinen keskusneuvosto peruutti sittemmin antamansa kokouskutsun ja asia siirtyi sillä kertaa pois päiväjärjestyksestä.

Edustajakokousvalmisteluissa on valiokunta kääntynyt keskusneuvostojen puoleen ja pyytänyt niiltä lausuntoja erinäisistä asioista, joita olisi huomioonotettava keskusneuvostojen vastaista suhdetta Ammattijärjestöön järjestettäessä.

Toimenpiteet 8 tunnin työpäivän turvaamiseksi.

Kaikissa maissa ovat työnantajat porvarillisen valtiovallan tukeamana pyrkineet tuhoamaan 8-tunnin työpäivää. Suomessakin ovat työnantajat jatkuvasti kaikilla mahdollisilla keinoilla yrittäneet entistä laajempia poikkeuksia voimassaolevaan työaikalakiin. Samanaikaisesti ovat he erilaisilla houkutteluilla pyrkineet saamaan vähemmän ajattelevia työläisiä rikkomaan ylityöllä ja muilla keinoilla 8 tunnin työaikalakia. Vuoden puolivälissä kehittyi tilanne tässä suhteessa jo niin uhkaavaksi, että Ammattijärjestön toimikunnan täytyi antaa erikoinen julistus, jossa teroitettiin työläisten mieliin 8-tunnin työpäivän suurta merkitystä. Julistus oli seuraavan sisältöinen :

Kaikki ne parannukset, joita palkkatyöväen luokka on järjestetyn joukko-toimintansa kautta saavuttanut, ovat vuosikymmenien sitkeiden taistelujen tuloksia, taistelujen, joissa on saatu kokea katkeria menetyksiä, mutta myös voittoja. Vallassaoleva luokka ei ole mitään antanut työväenluokan aseman parantamiseksi ilman sitkeitä taisteluja ja tehokasta järjestäytymistä.

Vaatimus, jonka ammatillisesti järjestynyt työväki kirjoitti lippuihin jo lähes neljäkymmentä vuotta sitten — kuului: lyhyempi työpäivä työväenluokan hengen ja terveyden turvaksi. Vaatimus keskittyi jo silloin 8-tunnin normaali-työpäivään ja tätä vaatimusta on työväki kaikissa maanosissa jatkuvasti ylläpitänyt. Taisteluja on käyty, voittoja ja tappioita koettu, mutta jatkuvasti on ammatillisesti järjestynyt työväestö tätä vaatimusta toistanut, hellittämättä otettaan, jonka kerran on ottanut.

Suomen työväenluokka sai lopullisesti 8-tunnin työpäivän Venäjän vallankumouksen luoman tilanteen kautta keväällä 1917. Omakohtainen työ tämän saavutuksen hyväksi oli suuriarvoinen, mutta sen lisäksi olivat edellytykset tässä lopullisessa taistelussa suotuisimmat, kuin mitä ne yleensä voivat olla. Viime-mainitusta seikasta johtuneekin, että osa työväestöä ei meillä osaa antaa täyttä arvoa tälle saavutukselle. Kaikkialta Suomesta saapuu tietoja, joissa valittaan kerrotaan, että osa työväestöä ja — mikä ihmeellistä — osa järjestynyttäkin työväestöä rikkoo 8-tunnin työaikalakia tekemällä ylityötä, välittämättä työaikalain määräyksistä. On valitettavaa, että nykyisenä aikana täytyy työväestölle tehostaa 8-tunnin työpäivän merkitystä — aikana, jolloin kapitalistit kaikissa maissa tekevät häikäilemättömiä hyökkäyksiä 8-tunnin työpäivän riistämiseksi palkkatyöväeltä. 8-tunnin työajan pitäisi olla siksi kallis työläisille, että sitä ei voida noin suoralta kädeltä antaa pois, eikä huonontaa sen merkitystä turmiollisella ylityöllä. On aina muistettava, että minkä työväestö menettää ennen saavuttamistaan oikeuksista, sen takaisin valloittaminen on entistä moninkertaisemman työn takana, minkävuoksi työväestö ei saa hellittää pienintä piirtoakaan nykyisistä saavutuksistaan. Päinvastoin voimiemme mukaan on niitä lujitettava.

Toverit! Säilyttäkää 8-tunnin työpäivä loukkaamattomana, kieltäytykää laittomasta ylityöstä, vaikka työnantajat miten siihen houkuttelevatkin. Muistakaa, että luokkatoverimme viruvat työttömyyden kiroissa osaksi siitä syystä, että toiset raatavat liian pitkiä työpäiviä omaksi ja luokkansa turmioksi. Häpeä niille, jotka eivät osaa antaa oikeata arvoa palkkatyöläisten kalleimmalle saavutukselle, 8-tuntiselle työpäivälle.

Kehoitamme kaikkia järjestöjämme kiinnittämään aivan erikoista huomiota 8-tunnin työpäivän ehdottomaan noudattamiseen. Työaikalain rikkomukset on paljastettava ja työpaikoilla selostettava ylityön turmiollisuutta. Vain kaikkien ammatillisten järjestöjemme yhteisvoimin voimme torjua vaaran, joka uhkaa koko palkkatyöväen luokkaa pidennetyn työajan muodossa.

Ammatillisissa järjestöissämme on kaikkien entisten saavutuksiemme tuki ja turva. Vain niiden avulla saavutetaan nykyisissä oloissa uusia parannuksia työ- ja palkkaehtoihin. Tämän tietäen on siis entistä tehokkaammin toimittava ammatillisten järjestöjemme vahvistamiseksi. Tässä työssä on taas tärkeintä, että kaikki palkkatyöläiset liittyvät oman alansa ammatillisiin järjestöihin ja niissä tarmolla toimivat. Näin työskennellen varmistamme asemaamme taistelussa pääoman mahtia vastaan.

Helsingissä, elokuun 19 päivänä 1925."

Samoin kuin aikaisempinakin vuosina kääntyi toimeenpaneva valiokunta valtioneuvoston puoleen kirje/lmällä, jossa esitettiin, että poikkeuksia ei enään myönnettäisi 8-tunnin työpäivälakiin. Kirjelmä oli kokonaisuudessaan seuraava:

⁹Valtioneuvostolle.

Viime kuluneina vuosina on Valtioneuvosto, käyttäen hyväkseen marraskuun 27 p:nä 1917 8-tunnin työajasta annetun lain 12 pykälän 2 momentin ja saman lain muutoksista elokuun 14 p:nä 1918 annetun lain määräysten tukea, myöntänyt lukuisia poikkeuksia 8-tunnin työpäivään. Lain noudattamisesta vapautettujen työryhmien luku on aina kasvanut, joten nykyisin ei ole olemassa mitään varmuutta siitä, eikä tällä tiellä, jolle Valtioneuvosto on lähtenyt, lopulta jouduta siihen, että 8-tunnin työajasta ei ole muuta kuin heikko varjo jäljellä.

Lain alkuperäinen henki ei voi olla sen mukainen, kuin mille Valtioneuvosto on meillä poikkeuksia myöntämällä siirtynyt. Vaikka lainsäätäjä onkin poikkeuksen myöntämisessä varannut Valtioneuvostolle oikeuden tähän, niin on se silloin edellyttänyt, että poikkeuksia myönnetään vain välttämättömän ja aivan pakottavan teknillisen tarpeen vaatimana. Voimassaolevaan 8-tunnin työaikalain alaisuudesta on m.m. viime vuosina vapautettu seuraavat yritykset, laitokset ja työt:

- 1) yksityisten asuin- ja talousrakennuksien rakentaminen maalla sekä rakennusten, satamain, ratain, siltain, teiden ja -muiden kulkulaitosten korjaus ja kunnossapito;
- 2) välittömästi metsänhoidon yhteydessä suoritettavat raivaus-, perkaus- ja kaivaustyöt;
- 3) metsän- ja halonhakkuu;
- 4) puutavaran ajo sekä puutavaran lauttaus ja uitto, paitsi lauttausväyläin varsinaisilla lajittelupaikoilla;
- 5) rautatieliikenne, mikäli siinä käytetään vuosi- ja kuukausipalkalla olevaa palveluskuntaa; sekä
- 6) posti-, lennätin- ja tullilaitos, kanavat ja kääntösillat ynnä sairaalat ja vankilat.

Mainitut työalat, kuten yksityisten asuin- ja talousrakennusten rakentaminen maalla, rakennusten, satamain, ratain y.m. kulkulaitosten korjaus- ja kunnossapitotyöt, metsän- ja halonhakkuu sekä välittömästi metsänhoidon yhteydessä suoritettavat raivaus-, perkaus- ja kaivaustyöt, puutavaran ajo sekä puutavaran lauttaus ja uitto, eivät ole sellaisia, että työn teknillisen laadun, vuoden ajan tai muiden pakottavien syiden vuoksi olisi 8 t. noudattamiseen nähden tarpeellista myöntää vapautuksia, sillä 8-tunnin työpäivä on näissä töissä työn valmistumiseen nähden täysin riittävä. Mitään syytä ei myöskään voida esittää, mikä olisi 8-tunnin työaikalain noudattamisen esteenä rautateillä, samoin kuin muissakaan työaikalain alaisissa yleisissä laitoksissa. Työvoiman puute ei lainkaan ole kannustamassa mainittujen vapautuksien myöntämiseen, sillä työvoimaa on nykyisin riittävästi saatavissa kaikilla työaloilla.

Erikoisemmin haluamme kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että rakennusten korjaustyöt ovat myös myönnetyn poikkeuksen alaisia, mikä saattaisi johtaa siihen, että esim. Helsingissä, jossa puolet kaikista rakennustöistä on n.s. korjaustöitä, alettaisiin säännöllisesti teettämään pitempiä kuin 8-tunnin työpäiviä.

Edelleen on Valtioneuvosto päätöksellään antanut työnantajille oikeuden kyseessäolevan lain toisen pykälän kolmannessa momentissa mainituissa tehtaissa tai niiden osissa esiintyvissä töissä pitää työntekijää työssä säännöllisesti 168 tuntia kolmessa viikossa, vaikka laki edellyttää säännölliseksi työksi 192 tuntia neljän viikon aikana.

Kohtuullisena emme myöskään pidä, että työntekijäin sunnuntailepo, josta puhutaan lain viidennessä pykälässä, on Valtioneuvoston päätöksellä erinäisissä töissä lyhennetty 30 tunnista 24 tuntiin.

Mielestämme ei ole mitään perusteltua syytä jatkuvasti huonontaa tätä työväestölle niin tärkeätä lakia työnantajain yksipuoliseksi eduksi. Poikkeuksien myöntämisestä olisi nyt jo kerta kaikkiaan luovuttava.

Edellä esitetyn perusteella saamme kunnioittaen Valtioneuvostolle esittää,

että vuoden 1926 ajaksi ei voimassa olevaan 8 tunnin työaikalakiin myönnettäisi mitään poikkeuksia.

Helsingissä, 2 p:nä joulukuuta 1925.¹⁷

Osanotto kansainväliseen työkonferenssiin.

Ammattijärjestön edustajakokous oli vuonna 1920 tehnyt osanotosta sellaisiin kansainvälisiin konferensseihin, joissa on sekä työnantajien että työntekijäin edustajia, jyrkästi kielteisen päätöksen. Tehty päätös kielsi myös Ammattijärjestön osanoton Kansainvälisen työtoimiston vuosittain pidettäviin työkonferensseihin. Mutta kun tilanne jo vuonna 1923 oli siinä määrässä muuttunut vuoden 1920 tilanteesta, että työväen järjestötoimintaa uhkasi täydellinen tuho taantumuksellisen porvariston taholta, päätti Ammattijärjestön toimikunta pyytää liittojen toimikuntien lausuntoa, siitä lähetetäänkö edustajaa työkonferenssiin, jos hallituksen taholta sellaista pyydetään.

Liittojen vastauksista olivat myönteisiä: S. Merimiesten ja Lämmittäjien Unionilta, S. Puutyöntekijäin, S. Muurarien, Rapparien ja Uunintekijäin, S. Vaatetustyöntekijäin, S. Lasiteollisuustyöväen, S. Kutomateoliisuustyöväen, S. V. R. Konepajojen t.t., S. Kirjatyöntekijäin ja S. Tie- ja Vesirakennustyöläisten liitolta.

Kielteisiä: S. Metalliteollisuustyöntekijäin, S. Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväen, S. Kivityöntekijäin, S. Jalometallityöntekijäin, S. Ajuvien ja S. Maalarintyöntekijäin liitolta.

Saapuneiden vastausten perusteella otettiin asia ratkaistavaksi elokuun 14 päivänä pidetyssä toimikunnan kokouksessa, jolloin äänestyksen kautta päätettiin edustaja kansainväliseen työkonferenssiin lähettää. Edustajaehdokkaaksi valittiin Ammattijärjestön puheenjohtaja Edv. Huttunen.

Kun toimikunta ei ollut asettanut varaedustajaehdokasta, joutui asia toimeenpanevan valiokunnan käsiteltäväksi syyskuun 10 p:nä. Tällöin valittiin varaedustajaehdokkaaksi tohtori Johan Helo.

Edustajaksi kansainväliseen työkonferenssiin määräsi tasavallan presidentti tohtori Johan Helon.

Edustajan lähettäminen työkonferenssiin ja luopuminen aikaisemmasta vuoden 1920 kannasta ymmärrettiin jo silloin yleisesti amatillisesti järjestyneen työväestön keskuudessa turvallisuustoimenpiteeksi, eikä siitä ollut silloin sen enempää keskustelua.

Seuraavana vuonna joutui asia taas päiväjärjestykseen, sillä sosialiministeriö pyysi Ammattijärjestön nimeämään kolme henkilöä työntekijäin edustaja-ehdokkaiksi kansainväliseen työkonferenssiin. Enemmittä toimenpiteittä asetti Ammattijärjestön toimikunta 16 äänellä 5 vastaan ehdokkaansa. Eri äänestyksellä päätti toimikunta esittää seuraavat ehdokkaat: Edv. Huttusen, Aatu Halmeen ja Artturi Virran. Edustajaksi nimitti tasavallan presidentti sittemmin Ammattijärjestön taloudenhoitajan Aatu Halmeen.

Vaikka päätös edustajan lähettämisestä oli tehty yksinomaan toimikunnassa, ei sen johdosta käyty jälkeensä erikoisempaa keskustelua, vaan katsottiin edustajan lähettämisestä olleen ainakin se hyöty, että Suomen Ammattijärjestön ja sen alaisten perusjärjestöjen toiminta oli siten tunnustettu porvarillisen hallituksen taholta, aikana, jolloinka työväen järjestötoimintaa yleisesti saman hallituksen taholta kaikin tavoin vainottiin ja jopa uhattiinkin lopettamistoimenpiteillä.

Kolmannen kerran joutui edustajan lähettäminen työkonferenssiin Ammattijärjestön toimeenpanevan valiokunnan ja toimikunnan käsiteltäväksi maaliskuulla 1925. Hallituksen taholta oli taaskin tehty tavanmukainen esitys kolmen ehdokkaan asettamisesta työläisedustajain valitsemista varten. Valiokunnan enemmistö päätti periaatteessa esittää toimikunnalle ehdokkaiden asettamisen, mutta kun esitys oli toimikunnan kokouksen ratkaistavana päätti se siirtää lopullisen päätöksen teon ja pyytää sitä ennen kaikilta liittotoimikunnilta lausuntoa siitä, tehdäänkö Ammattijärjestön puolesta ehdokkaita tai eikö. Maaliskuun 28 p:nä pidetyssä toimikunnan kokouksessa asia lopullisesti päätettiin. Kokoukselle ilmoitettiin, että ehdokkaiden asettamista olivat puoltaneet — siis kannattaneet edustajan lähettämistä — seuraavat liittotoimikunnat: Lasiteollisuustyöväen liitto yhden ehdokkaan asettamista, Puuteollisuustyöväen liitto yksimielisesti myös yhden asettamista, Kirjatyöntekijäin liitto kahden ehdokkaan asettamista, Muurarien, Rapparien ja Uunintekijäin liitto kahden ehdokkaan asettamista, S. V. E. Konepajojentyöntekijäin liitto yhden ehdokkaan ja yhden varamiehen asettamista, Paperiteollisuustyöntekijäin liitto, Kutomateollisuustyöntekijäin liitto, Liiketyöntekijäin liitto, Jalometallityöntekijäin liitto ehdokkaiden asettamista ehdoitta, Metalliteollisuustyöntekijäin liitto sfflä ehdolla, että vain yksi ehdokas asetetaan ja ruotsalaisen työväestön edustaja ilmoitti ruotsalaisten kannattavan ehdokkaan asettamista. Ehdokkaiden asettamista ja siis edustajan lähettämistä olivat vastustaneet: Tie- ja Vesirakennustyöntekijäin liitto, Kuljetustyöntekijäin liitto, Vaatetustyöntekijäin liitto, Rakennustyöväen liitto ja Nahkateollisuustyöntekijäin liitto ja Sukeltajain liitto. Ammattijärjestön silloisen jäsenluvun mukaan puolusti edustaja-ehdokkaan asettamista sellainen määrä liittotoimikuntia, jotka edustivat kahtakolmasosaa Ammattijärjestön jäsenluvusta vastustavien edustaessa vain yhtä kolmannesta.

Koska liittotoimikuntien enemmistön kannatus oli siis määrävänä edustajan lähettämisessä, päättikin toimikunta 15 äänellä 8 ääntä vastaan asettaa yhden tai useamman ehdokkaan työläisedustajaksi työkonferenssiin. Sittemmin päätettiin 11 äänellä 6 vastaan asettaa vain yksi ehdokas ja asetetuista ehdokkaista äänestettäessä sai Edv. Huttunen 10, A. Virta 7 ääntä, jonka lisäksi jätettiin 3 tyh-

jää lippua. Edelleen päätettiin vaatia, että valtion on palkattava edustajalle hänen hyväksymänsä tulkki.

Vuoden 1925 edustaja valittiin siis kaikkia niitä järjestörakenteellisia muodollisuuksia silmälläpitäen, joiden katsottiin antavan valinnalle sen varmuuden, joka takaa Ammattijärjestölle jatkuvasti ehjän ja yhtenäisen toiminnan, jota liikkeen menestyksellinen toiminta kaipasi. Kahden kolmasosan enemmistöllä tehty päätös asiasta, jossa perusteena oli tuo jo kaksi kertaa aikaisemmin tunnustettu tosiasia turvata« edustajan lähettämällä ammatillisen liikkeen olemassaolo maassa, jossa työväen järjestötoiminta oli jatkuvasti ollut porvarillisen hallituksen mitä törkeimmän mielivallan alaista ja sen järjestötoimintaa kaikin tavoin pyritty tuhoamaan, olisi luullut tulevan vähemmistöön jääneittenkin puolelta hyväksytyksi ja asia siirretty pois päiväjärjestyksestä, kuten oli edellisinäkin vuosina tapahtunut. Niin ei nyt kuitenkaan käynyt, vaan heräsi asiasta sen jälkeen kun tasavallan presidentti oli työläisedustajaksi nimittänyt Ammattijärjestön toimikunnan asettaman ehdokkaan, silloisen puheenjohtajan Edv. Huttusen, tavattoman ikävä ja hajaannusta aikaan saanut sanomalehtiväittely ja asian käsitteleminen perusjärjestöjen kokouksissa. Hyökkäykset kohdistuivat pääasiassa henkilökohtaisesti valittuun edustajaan, vaikka niiden luonnollisesti olisi tarvinnut tähdätä niihin, jotka edustajan olivat päättäneet periaatteessa lähettää ja nimenomaisesti siihen Huttusen valinneet.

Konferenssista palattuaan antoi Huttunen valiokunnalle ja toimikunnalle selostuksen konferenssista ja siellä tehdyistä tärkeimmistä päätöksistä. Selostukset julkaistiin sittemmin Ammattijärjestö-lehdessä eikä niitä vastaan esitetty silloin mitään muistuttamista. Vastaisuuteen nähden, jotta välttyttäisiin sellaisista valitettavista jälkiselvittelyistä, joita viimeinen Geneven-matka aiheutti, täytyy edustajakokouksen päättää asiasta, jotta toimikunnalla on selvät, menettelytapaohteet vastaista suhtautumistaan järjestellessä osanottoa työtoimiston vuotuisiin konferensseihin.

Ammattiyhdistysliikkeen kansainvälinen eheyttäminen ja Suomen Ammattijärjestön suhde siihen.

Vuoden alkupuolella herätettiin eräiden perusjärjestöjen taholta kysymys Ammattijärjestön suhteesta siihen yhteistoimintaan, jonka Englannin ja Vénäjän ammattijärjestöt olivat alulle laittaneet ammatillisen liikkeen kansainvälisen eheyttämisen aikaansaamiseksi. Samanaikaisesti heräsi keskusteltavaksi niin perusjärjestöissä kuin sanomalehdissäkin kysymys myös Suomen Ammattijärjestön kansainvälisten suhteiden uudelleen järjestämisestä.

Asia tuli sittemmin esille toimeenpanevan valiokunnan kokouksessa maaliskuun 11 p:nä ja esitettiin valiokunnan puolesta toimikunnan kokoukselle saman kuun 16 p:nä, lähetettäväksi seuraava

kirjelmä Amsterdamin Ammattiyhdistysinternatsionaalelle, Punaiselle Ammattiyhdistysinternatsionaalelle sekä Englannin ja Venäjän ammattijärjestöille:

"Teille lienee tunnettua, että Suomen Ammattijärjestö ei tällä kertaa kuulu kumpaankaan, s.o. Amsterdamin eikä Punaiseen ammatilliseen internationaleen. Tämä riippumattomuuden tila ei suinkaan johdu siitä, että emme tunnustaisi kansainvälisen järjestäytymisen merkitystä. Päinvastoin olemme kansainvälisestä järjestäytymisen tärkeydestä täysin tietoisia. Suomen Ammattijärjestö ei kuitenkaan ole voinut liittyä kansainväliseen järjestöön, sillä liittyminen kumpaankin järjestöön tahansa olisi merkinnyt meidän järjestömme hajaantumista.

Me olemme mielenkiinnolla seuranneet pyrkimyksiä sellaisen kansainvälisen järjestön luomiseksi, joka voisi koota kaikkien maiden järjestyneet työläiset yhteisen taistelulipun ympärille, sekä olemme omalta vaatimattomalta osaltamme sitä ajatusta koettaneet edistää. Kun Norjan Ammattijärjestön kutsusta joulukuun 2 p:nä 1924 pidettiin Skandinavian maiden ammattijärjestöjen neuvotelukokous Köpenhaminassa, esittivät siellä Suomen Ammattijärjestön edustajat kansainvälisen järjestäytymisen aikaansaamista seuraavilla perusteilla:

1) että skandinavialainen konferenssi ryhtyy aloitteen tekemiseen yhteisen ammatillisen internationalen aikaansaamiseksi;

2) että yhteisen konferenssin koolle kutsuminen ja valmistaminen jätetään Amsterdamin ja Punaisen Ammatillisen Internationalen sihteeristöjen tehtäväksi, että he suhteellisesti jäsenmääräänsä nähden valitsevat valmistavan toimikunnan jäsenet;

3) että yhteisen internationalen perustavaan kokoukseen kutsutaan kummankin jo mainitun internationalen edustajat suhteellisesti jäsenluvun perusteella, ja ne ammatilliset järjestöt, — kuten Suomi — jotka eivät kuulu kumpaankaan internationaleen.

Suomen ammatillisesti järjestynyt työväki on myöskin lukuisissa joukkokokouksissa ilmoittanut kannattavansa yhteisen ammatillisen Internationalen aikaansaamista.

Kun käsityksemme mukaan kansainvälisen ammatillisen yhtenäisyyden aikaansaaminen on tärkeätä ei yksinomaan Suomen, vaan koko maailman työväestölle, olemme rohjenneet edelläolevan tiedoksenne saattaa siinä toivomuksessa, että Te toiminnallanne edistäisitte yhteisen kansainvälisen internationalen syntymistä. *

Samalla tiedotamme, että olemme tämän lähettäneet, paitsi Teille, myöskin Punaiselle Ammatti-internatsionaalelle sekä Venäjän ja Englannin Ammattijärjestöille."

Toimikunta hyväksyi esityksen ja kirjelmä lähetettiin kaikille ylempänä mainituille järjestöille.

Näihin kirjelmiin ei saatu yhdeltäkään järjestöltä vastausta.

Syyspuolella vuotta heräsi kysymys uudestaan toimeenpanevassa valiokunnassa. Perusteellisen käsittelyn jälkeen päätti valiokunta yksimielisesti kääntyä kirjelmillä niiden yksityisten englantilaisten ja venäläisten toverien puoleen, jotka ammattijärjestöjensä valitsemina muodostivat englantilais-venäläisen ammatillisen liikkeen ehyttämiskomitean. Laadittiin kirjelmät, jotka sen jälkeen kun ne oli hyväksytty, lähetettiin mainitun komitean jäsenille puheenjohtaja Huttusen ja sihteerin Louhikon allekirjoittamina. Komitean englantilaisille jäsenille ja toveri Edo Fimmenille lähetettiin seuraava kirjelmä:

Arvoisa toveri!

"Suomen Ammattijärjestö, johon kuuluvat kaikki Suomessa toimivat ammatilliset työväen järjestöt, ei ole voinut jälkeen vuoden 1914 kuulua mihinkään kansainväliseen ammattiyhdistysinternationaaleen, sillä yhtyminen joko Amsterdamin Ammattiyhdistysinternationaaleen tai Punaiseen ammattiyhdistysinternationaaleen olisi merkinnyt Ammattijärjestöllemme kohtalokkaita seurauksia. Yksityisistä liitoistamme useimmat kuuluvat erinäisiin ammatti- ja teollisuustyöläisten kansainvälisiin liittoihin, joten kansainvälisyys ei ole Suomen ammatillisesti järjestyneelle työväestölle mikään vähäarvoinen kysymys. Ja tilanne maassamme on tätä nykyä tavattoman huolestuttava, sillä Suomen työväenluokka elää taantumuksellisen porvariston mielivallan alaisena, olematta koskaan varma siitä voiko se ylläpitää ammatillisten järjestöjensä toimintaa, jossa olemassaolonsa taistelussa se syvästi kaipaa kansainvälistä yhteistoimintaa.

Ammatilliset järjestömme ovat lausuneet yhteisesti sen toivomuksen, että kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä olisi saatava aikaan perinpohjainen eheytyminen. Tieto englantilais-venäläisistä neuvotteluista, yhteistyöstä Venäjän ja Länsi-Euroopan maiden kesken on otettu Suomessa työväestön keskuudessa vastaan suurella ilolla. Toivossa, että maailman kaikki ammatilliset järjestöt pian kohtaisivat toisensa yhteisessä järjestössä, odottaa Ammattijärjestömme saavansa tilaisuuden edustaa Suomen ammatillisia järjestöjä sellaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa, jossa kaikkien maiden työläiset muodostaisivat yhteisen mahtavan liiton.

Edelläolevan perusteella rohkenemme teiltä pyytää hyväntahtoista vastaus-tanne seuraaviin kysymyksiin:

1) Millä asteella on nykyisin yhteistyöskentely Ison-Britannian Ammattijärjestön ja Venäjän Ammattijärjestön kesken eheyden aikaansaamiseksi kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä?

Onko olemassa mahdollisuuksia Suomen Ammattijärjestön liittymisestä tähän yhteistyöskentelyyn?

3) Jos yhtyminen on mahdollista, niin millaisilla ehdoilla tämä yhtyminen voitaisiin järjestää?

Me tiedämme, että ylläesitetyllä olemme kääntynet Teidän puoleenne asia-sa, joka ei ole Teidän yksityisesti ratkaistavissanne, mutta koska Te olette tie-tojemme mukaan ollut mukana Englantilais-Venäläisissä neuvotteluissa, rohke-nemme odottaa, että antaisitte meille pyytämämme selityksen asiasta, joka on Suomen ammatillisesti järjestyneelle työväestölle elinkysymys."

Komitean venäläisille jäsenille lähetetty kirjelmä oli mnilta koh-diltaan sananmukaisesti edellisen kaltainen, paitsi kirjelmän ensim-mäinen kappale oli siinä muutettu seuraavan sisältöiseksi:

"Teille lienee tunnettua mitenkä Suomen Ammattijärjestö, joka edustaa kaikkia Suomen ammatillisia keskusjärjestöjä, on joutunut sitten jälkeen vuo-den 1914 toimimaan ilman minkäänlaista kiinteää yhteistoimintaa muiden mai-den ammatillisten järjestöjen kanssa. Kansainvälisyyttä ei Suomen järjesty-nyt työväestö missään suhteessa halveksi, vaan on vakavasti tietoinen siitä, että vain kansainvälisesti yhteenliittyneenä voi työväenluokka taistella kansainvä-listä järjestynyttä pääomanmahtia vastaan, mutta ottaen huomioon, että yhty-minen joko Punaiseen Ammattiyhdistys-internationaleen tai Amsterdamin Ain-mattiyhdistys-internationaleen olisi viime kuluneina vuosina merkinnyt Ammat-tijärjestöllemme kohtalokkaita seurauksia, emme ole voineet tehdä mitään kiin-teitä yhteistoimintasopimuksia kansainvälisten ammatillisten järjestöjen kanssa. Yksityisistä liitoistamme useimmat ovat viime vuosina liittyneet erinäisiin kan-sainvälisiin ammatti- ja teollisuustyöläisten yhtymiin, sitä tietä ollen kosketuk-sissa muiden maiden ammattitovereidensä kanssa."

Näihin kirjelmiin sai Ammattijärjestö vastaukset marraskuun alkupäivinä. Brittiläisten ja venäläisten puolesta vastasivat asianomaiset ammattijärjestöt, joille sen yksityiset jäsenet olivat kirjelmänsä vastauksen laatimista varten jättäneet. Edo Fimme vahtasi erillisesti omasta puolestaan.

Kirjelmien sisällöstä päätti toimikunta heti antaa selostuksen jäsenille. Kun näiden sanomalehdissä julkaistujen selostusten johdosta on käyty pitkä jälkikeskustelu, julkaisemme kaikki kolme kirjettä alempana kokonaisuudessaan. Suomennettuna sisälsi

Venäjän Ammattijärjestön kirje

seuraavaa:

' *Suomen Ammattijärjestö.*

Rakkaat toverit.

Suurella tyydytyksellä tutustuimme kirjeenne sisältöön.

Ammattiliittomme seuraten kiinnolla kansainvälisen ammattiliikkeen kulkua, ovat samalla erityisellä mielenkiinnolla seuranneet työväen elämää ja ammatillista liikettä Suomessa. Neuvostotasavaltaliittojen ammattijärjestöt ovat veljellisen solidaarisuuden lujilla siteillä yhteenliitetyt Suomen ammattiliikkeeseen; me emme ole unohtaneet mainehikasta historiaa entisistä yhteisistä taisteluitamme ja esiintymisistämme kapitaalia, tsarismia ja porvaristoa vastaan.

Niistä vähäisistä lähteistä, jotka ovat käytettävissämme olleet, olemme tiedonneet teidän vaikeuksistanne. Tiesimme myöskin sen, että te yhä edelleen pidätte ylevästi käsissänne luokkataistelun lippua. Teidän mielenkiintonne ja suhtautumisenne kansainvälisen ammatillisen liikkeen yhteisrintamakysymyksiin ilahuttaa meitä erikoisesti. Kuten itsekin kirjeessänne huomautatte, emme me yksin tein voi ratkaista tekemiänne kysymyksiä, josta syystä tulemme asettamaan kysymyksenne lähitulevan Venäläis-englantilaisen neuvottelukomitean pohdittavaksi. Me lähetämme teidän kirjeenne vastausehdotuksellanimen varustettuna englantilais-venäläiselle neuvottelukomitealle.

Voimatta näin ollen virallisesti vastata teidän meille tehtyihin kysymyksiinne, koetamme siitä huolimatta vaikkapa vaan lyhyesti valaista teille asian tilannetta ja selvittää kantamme tehtyjen kysymysten suhteen.

Kuten tietänne julkaistuista asiakirjoista, on Englannin Ammattijärjestön kongressi, joka pidettiin Scarboroughssa, yksimielisesti hyväksynyt Kongressin Pääneuvoston ehdottamat menettelytavat ja toimenpiteet kansainvälisen yhteisrintaman aikaansaamiseksi, hyväksyen samalla venäläis-englantilaisen komitean muodostumisen ja sen julkaiseman julistuksen.

Kongressin päätöslauselma määritteli täten entistä suuremmalla selvyydellä yhteisrintamakysymyksen luonteen, selittäen sen muodostuvan taisteluksi: "Kaikki-käsittävän ammattiliittojen Internationalen puolesta." Vasta Kongressin jälkeen pidettiin englantilais-venäläisen komitean, ensimmäinen kokous, jossa muodostettiin Komitea, valittiin sihteeri — Britannian Ammattijärjestön kongressin Pääneuvoston kenraalisihteeri ja samalla määrättiin komitean pysyvä osoite, joksi tuli Britannian Ammattijärjestön kongressin Pääneuvoston toimisto. Ensimmäisessä kokouksessa tuli niinkään hyväksytyksi myös se julistus, jonka te varmaan jo tunnettekin. Seuraava kokous on määrätty pidettäväksi joulukuun alkuvaiheilla tänä vuonna Berliinissä.

Paitsi näitä yllälueteltuja seikkoja on olemassa koko joukko tiedoituksia eri maista mielialan huomattavasta noususta työväestön keskuudessa yhteisrintaman puolesta, samoin myös myötätunnon ilmaisuja englantilais-venäläiselle Neuvottelukomitealle ja sen aloitteelle.

Olemme kuitenkin sitä mieltä, että kysymysten ollessa nykyisessä vaiheessa järjestöllinen yhteenliittymisen työhön ja näin ollen englantilais-venäläisen komitean järjestöpuutteiden laajentamiseksi saattaisi kenties käydä päämäärillemme vahingolliseksi, sillä sen kautta voitaisiin antaa vastustajillemme aseet käteen meitä vastaan ja samalla valmistaa heille mahdollisuus tulkita kyseelistä yhteistyötä mitä pahimmalla tavalla.

Yhteistoiminnan muodot kansainvälisen yhteisrintaman aikaansaamiseksi hahmoittuvat ja selvenevät vasta silloin, kun tapahtuu Ammattiliittojen kohtaaminen Amsterdamin kanssa englantilais-venäläisen konferenssin päätöksessä edellytetyillä perusteilla. Emme kuitenkaan ole tässä suhteessa optimisteja, vaikka olemmekin valmiit tekemään kaiken, mitä meistä riippuu, helpottaakseen kansainväliselle ammattiliittojen Federationille ensi askeleen ottamista tähän suuntaan. Silti uskomme, että kansainvälisen ammattiliittojen Federationin johtajat oivaltavat kaikkien työläisten ja rehellisten ammattiliikkeen toimitsijain todellisen pyrkimyksen saada nähdä yhtenäisen tosikansainvälisen ammattiliittojen järjestön ja että tätä pyrkimystä vastaan ei saa asettua. Tästä huolimatta emme voi teiltä salata epäilystämme, että Kansainvälisen Ammattiliittojen Federationiin järjestöelimen ja sen johtohenkilöiden säädytön ja uhkaava ilmoitus, joka on kohdistettu englannin ammatillista liikettä vastaan, ei tällä ajan kohdalla lupaa taas mitään hyvää. Kuitenkin tulemme kärsivällisesti odottamaan tehtyjen askelettamme kehitystä ja siitä seuraavia tuloksia. Teidän työkumppanuutenne ja kannatuksenne on kieltämättä toivottavaa ja hyödyllistä, varsinkin kun Ammattijärjestönne ei kuulu kumpaankaan toimivista internationaaleista.¹⁷

Te voisitte jo nyt toimia työväenluokan voimien yhteenliittämisen eteen yhteisrintaman saavuttamiseksi. Se voisi ilmetä keskinäisen tiedoittamisen (informationin) muodossa, kansainvälisen yhteisrintaman käsitettä valaisevan valistustyön ja propagandan muodossa jäsenenne keskuudessa, saattamalla aatteellisen vaikutuksen alaiseksi naapurimaanne, kiinnittämällä niiden huomion kansainväliseen yhteisrintamakysymykseen ja tekemällä tunnetuksi kantanne tässä tärkeässä kysymyksessä eri kansallisten ammattiliittojen ja internationaalien kesken.

Tällainen menettely teidän taholtanne näin alkuaikoina helpottaisi suuresti taistelua yhteisrintaman aikaansaamisen puolesta, lujittaisi yhteisen taistelun rintamaa ja jouduttaisi kansainvälisen ammatillisen yhteisrintama-aatteen käytännöllistä toteuttamista.

Toveritervehdyksellä:

W. C. S. P. S. Venäjän Ammattijärjestö,
Sihteeri: R. Melnijzhansij."

Iso-Britannian Ammattijärjestön kirje.

Englannin Ammattijärjestön (The Trades Union Congress General Council) vastauksessa sanottiin:

"Herra E. K. Louhikko, sihteeri. Suomen Ammattijärjestö.

Hyvät toverit.

Pääneuvostomme jäsen hra George Hicks on toimittanut meille kirjeen, jonka osoititte hänelle

Olemme hyvin pahoillamme, kun kuulemme vaikeuksista, joita teillä on vastassa yhdistysvapauden tiellä, ja uskomme, että myöhemmin, kun ammatillinen liikkeen voimat ovat joka maassa tulleet vahvemmiksi ja yhtenäisimmiksi, on hallitsevien luokkien valta eri maissa tuleva murretuksi ja työläisten oikeudet tuleva tunnustetuiksi ja yllä pidetyiksi.

Kuten epäilemättä tiedätte, on sen jälkeen kuin ammattijärjestöjen internationalen pääneuvosto oli Amsterdamissa viime helmikuulla pitämässään kokouksessa hyväksynyt päätöslauselman, pidetty Lontoon neuvottelu- ja ammatillisten järjestöjen yleisvenäläisen keskusneuvoston ja Suurbritannian ammatillisten järjestöjen kongressin pääneuvoston edustajien kesken, joiden neuvottelujen tuloksena muodostettiin englantilais-venäläinen neuvotteleva komitea. Tähän asti on ollut mahdollista pitää vain yksi tämän neuvottelukomitean istunto. Siinä päätettiin julistus, josta liitän otteen tämän mukaan. On ryhdytty valmisteluihin toisen istunnon pitämiseksi ennen tämän vuoden loppua. Haluan sen jälkeen keskustella kanssanne taas.

Mitä tulee ehdotukseenne, että ottaisitte osaa englantilais-venäläisen neuvottelevan komitean työhön, niin tervehdimme sydämellisesti sitä mieltä, joka on synnyttänyt ehdotuksenne, mutta komitealla ei ole vielä ollut tilaisuutta keskustella tavasta, miten se käyttäisi hyväkseen tarjoustanne, eikä sen tähden ole tällä hetkellä mahdollista antaa teille tästä kohdasta lopullista vastausta.

Antaakseni tietoja teille lähetän siis teille otteet kahdesta asiakirjasta, jotka on julkaistu ja ovat yhteydessä kansainvälisen yhtenäisyyden kanssa. Myöhemmin on minulla ilo lähettää selostus Scarborough'issa äskettäin pidetystä ammatillisten järjestöjemme kongressista. Siitä raportista saatte lukea puheet, joita toveri Tomski ja muut pitivät ja siellä koolla olleiden edustajien päätökset.

Toivomme Suomen ammatillisille järjestöille menestystä työväenluokan järjestämisessä. Lähetämme veljelliset tervehdykset.

W. J. Bolton, Englannin Ammattijärjestön sihteeri."

Edo Fimmen kirje.

Amsterdamin ammattiyhdistys-internationalin sihteeristön jäsen Edo Fimmen kirjoi-tti vastauskirjeessään:

"Suomen Ammattijärjestö r. y.

Hyvät Toverit.

Olen saanut niinkuin pitikin lokakuun 19 päivänä kirjoittamanne kirjeen 332/729, jonka olen lukenut suurella mielenkiinnolla. Se tosiasia, että Suomen ammatillinen liike on ammatillisen liikkeen täydellisen kansainvälisen yhteyden ja yhdistämisen puolella, oli jo tunnettu minulle, mutta olen hyvin iloinen saadessani teiltä itseitänne siitä suoranaisen vakuutuksen.

"Mitä tulee niihin kysymyksiin, jotka on nostettu kirjeessänne, voin sanoa, että Britannian ja Venäjän järjestöjen välinen yhteistoiminta on edistymistä tavalla, joka voi näyttää hitaalta, mutta ei ole vähemmän varma. Molemmat liikkeet toimivat askel askeleelta yhdessä. Olette varmaankin lukeneet viimeisen selityksen, jonka ne julkaisivat Scarborough'issa pidetyn ammatillisten järjestöjen edustajakokouksen jälkeen. Niiden suhteiden ja yhteistoiminnan edelleen kehittyminen on suuresti riippuva päätöksestä, minkä ammattijärjestöjen internationalen pääneuvosto tulee tekemään kokouksessaan, joka on ensi joulukuun alussa. Jos tuo päätös olisi oleva epäsuotuisa, niin olen varma, että Britannian ja Venäjän ammatilliset järjestöt tulevat menemään yhdessä askeleen edemmäksi.

Mitä tulee toiseen kysymykseen, niin pelkään, että Suomen Ammattijärjestön tulee tuskin olemaan mahdollista liittyä englantilais-venäläiseen komiteaan. En ole koskaan puhunut tästä kysymyksestä brittiläisten enkä venäläisten ystävieni kanssa, mutta siitä vastauksesta päättäen, mikä annettiin Norjan ammatilliselle liikkeelle, kun se oli tehnyt liittymisanomuksen, tunnen olevani vakuutettu, että Suomen ammatillinen liike tulisi, jos se tekisi anomuksen tähän komiteaan liittymisestä, saamaan samanlaisen kiellon."

Mitä minä pidän mahdollisena ja toivottavana, se on se, että ne eri maissa olevat ammatilliset järjestöt, jotka suosivat yleensä ammatillisen liikkeen kan-

sainvälistä yhteyttä ja erikoisesti englantilais-venäläisen komitean toimintaa, liittyvät englantilais-venäläisen komitean ulkopuolella mahdollisimman läheiseen yhteistoimintaan. Minun mielestäni olisi hyvä asia, jos te ja Norjan ammattijärjestö voisitte päästä kosketuksiin toistenne kanssa ja julkaista vetoomuksen kaikille ammatillisille unioille ja erittäin niille, jotka eivät kuulu Moskovan eikä Amsterdamin internationaleen, kehoittaen niitä liittämään voimansa yhteen kannattaakseen englantilais-venäläistä komiteaa sen toiminnassa, ja kun se edistää maailman kaikkia työläisiä käsittävän ammatillisen internationalen aikaansaamista.

Teidän kolmannen kysymyksenne tarkoitus ei ole aivan selvä minulle. Ehkä siitä on jätetty joitakin sanoja pois koneella kirjoitettaessa. Jos teette sen vähän selvemmäksi, niin vastaan siihen mielelläni.

Haluaisin teiltä suostumuksen julkaistakseni osan kirjeestänne kansainvälisessä lehdessämme "Trade Union Unityssä". Sen osan, minkä tahdon julkaista, olen kirjoittanut tämän kirjeen alle. En tahdo tehdä sitä suostumuksestanne, johonka vastauksen lähetätte niin pian kuin teille suinkin soveltuu. Lähetän teille erikoislähetyksessä nipun "Trade Union Unity"-lehteä, jotta voitte nähdä, minkälaisia lehtiä ne ovat.

Toivoen, että pysymme kosketuksissa toistemme kanssa ja odottaen teiltä pikaista vastausta kirjoitan; veljellisesti:

Edo Fimmen.

Julkaistavaksi haluttu osa:

"Tätä nykyä Suomen työväenluokka elää taantumuksellisen porvariston mielivallan alaisena, olematta koskaan varma siitä, voiko se ylläpitää ammatillisten järjestöjensä toimintaa, jossa olemassaolonsa taistelussa se syvästi kaipaava kansainvälistä yhteistoimintaa.

Ammatilliset järjestömme ovat lausuneet yleisesti sen toivomuksen, että kansainvälisessä ammattiyhdistysliikkeessä olisi saatava aikaan perinpohjainen eheytyminen. Tieto englantilais-venäläisistä neuvotteluista, yhteistyöstä Venäjän ja Länsi-Euroopan maiden kesken on otettu Suomessa työväestön keskuudessa vastaan suurella ilolla. Toivossa, että maailman kaikki ammatilliset järjestöt pian kohtaaisivat toisensa yhteisessä järjestössä, odottaa Ammattijärjestömme saavansa tilaisuuden edustaa Suomen ammatillisia järjestöjä sellaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa, jossa kaikkien maiden työläiset muodostaisivat yhteisen mahtavan liiton."

Edellämäinnittujen kirjelmien johdosta toimikunta päätti:

a) että kaikkiin nyt saapuneisiin kirjelmiin vastataan ja kiitollisuudella mainitaan saaduista tiedoista;

b) että ensi tilassa lähetetään Venäjän ja Englannin Ammattijärjestöille laajempi selonteko Suomen Ammattijärjestön toiminnasta ja niistä asioista, joilla katsotaan olevan merkitystä veljesjärjestöille mainituissa maissa;

c) että pyydetään Venäjän ja Englannin Ammattijärjestöä vaihtamaan Suomen Ammattijärjestön kanssa tiedonantoja ja muita asiakirjoja, lähettämään lehtiään ja muita julkaisujaan. Samanlaista-asiakirjan vaihtoa esitettiin venäläis-englantilaiselle ammatillisen liikkeen eheyttämiskomitealle;

d) että Norjan Ammattijärjestölle tehdään esitys keskinäisestä yhteistoiminnasta yhteyden aikaansaamiseksi niiden maiden ammattijärjestöjen kanssa, jotka eivät kuulu kumpaankaan nyt toiminnassa oleviin kansainvälisiin järjestöihin.

Sen lisäksi valtuutti toimikunta toimeenpanevan valiokunnan edelleenkin tarkoin seuraamaan kansainvälisyyskysymyksen kehitystä ja selostamaan sitä Suomen työväestölle ja toimimaan parhaansa mukaan eheyttämiskysymyksen kehittämisessä."

Myöhemmin saatiin vielä ennen vuoden loppua monia lyhempiä selostavia vastauskirjelmia kaikilta niiltä, jotka aikaisemminkin olivat vastauksia lähettäneet. Englannin Ammattijärjestön taholta annettiin selostuksia neuvottelukokouksesta Berliinissä ja yhtenäisyyskomitean kokouksesta Lontoosta sekä lähetettiin tehdyt päätökset ja muitakin asiakirjoja, joista osa on julkaistu Ammattijärjestö-lehdessä. Toveri Edo Fimme myöskin antoi jatkuvasti tietoja asian kehittymisestä mannermaalla. Norjan Ammattijärjestön kanssa on myös oltu kirjeenvaihdossa, joskin se pääasiallisemmin siirtyi seuraavalle vuodelle.

Lakkautettujen työväenyhdistysten asiat.

Sosialistisen Työväenpuolueen lakkauttamisen yhteydessä lakkautettiin hallinnollisella määräyksellä myös suuri joukko työväenyhdistyksiä ja niiden toiminta lopetettiin. Näiden yhdistysten säännöissä on yleisesti ollut määräys, että sen jälkeen kun yhdistyksen toiminta lakkaa tai lakkautetaan, lankeaa jälellä oleva omaisuus Suomen Ammattijärjestölle. Vuoden kuluessa on kymmenien lakkautettujen yhdistysten puolesta käännytty Ammattijärjestön puoleen ja pyydetty sen apua yhdistysten omaisuuden turvaamisessa. Toimenpaneva valiokunta on niitä käsitellyt ja järjestellyt parhaan harkintansa mukaan. Kun yhdistysten taloudellinen asema on yleisesti ollut tavattoman huono, ei valiokunnan puolesta ole tehty mitään erikoisia sitoumuksia yhdistysten hoidosta Ammattijärjestössä vaan on niitä soviteltu ja järjestelty käymällä paikkakunnalla ja selvittämällä siellä mitä selvitettävissä on ollut.

Tuomioistuinten lopullisia päätöksiä ei yhdistysten lakkauttamisesta ole vielä annettu, sillä alioikeuksien tuomioista on aina kehoitettu yhdistyksiä vetoamaan ylempiin oikeusasteisiin, joten ei ole olemassa mitään ennakkopäätöksiä siitä, miten yhdistysten omaisuuskysymys lakkauttamisen yhteydessä Ammattijärjestöön nähden tulee lopullisesti ratkaistua.

Oikeudenkäynti- ja valitusasioissa on Ammattijärjestön toimistossa annettu ja sen välityksellä hankittu kaikkea käytettävissä olevaa apua yhdistyksille, jotka sitä näissä asioissa ovat pyytäneet.

Valistus- ja järjestämistyöskentely.

Edustajakokouksen päätöstä vakinaisten järjestäjien pitämisestä ei ole voitu läheskään kirjaimellisesti toteuttaa. Esteinä ovat olleet monet seikat. Järjestäjä J. Packalen ja Pohjolan piirijärjestön sihteeri Aug. Rytönen joutuivat jättämään toimensa ja vietiin vankilaan porvariston luokkatuomioiden päätöksillä. Lisäksi monet muut seikat aiheuttivat sen, että suurin osa valistus- ja järjestämistyöstä on jouduttu suorittamaan tilapäisillä järjestäjillä.

Vuoden ajalla ovat seuraavat henkilöt olleet Ammattijärjestön palveluksessa valistus- ja järjestämistyötä varten:

J. Packalen 1/1—1/6.

K. J. Aalto 1/1—15/9.

Mikko Ampuja tammikuun ajan.

T. Bryggari *ff* *ff*

J. A. Isaksson ” ”

Fiina Pietikäinen 1% kk:n ajan.

J. E. Savenius 15/10 jatkuen seuraavalle vuodelle.

Villiam Tanner 15/10

K. Henriksson 10 kk. ruotsinkielistä valistustyötä varten.

Aug. Rytkönen 1/1—1/6 Pohjolan piirin järjestäjänä ja sihteerinä.

- Iisak Heikka 12/7 Pohjolan piirin järjestäjänä ja sihteerinä, jatkuen seuraavalle vuodelle.

Tilapäismatkoja ovat lisäksi tehneet useat henkilöt, erittäinkin puheenjohtaja Edv. Huttunen. Pääasiallinen valistustyön muoto on ollut puheiden ja esitelmien pitäminen, niin yleisissä kuin yksityisten perusjärjestöjen kokouksissa.

Syyskuulla pitämässään kokouksessa päätti toimikunta vastaisesta valistus- ja järjestämistyöstä ja kohdisti tällöin erikoista huomiota kurssien järjestämiseen eri puolille maata paikallisten toimitsijavoimien kasvattamiseksi. Kurssitoiminta laitettiin kiireellisesti alulle ja marras- ja joulukuun ajalla pidettiin Ammattijärjestön toimesta ja avulla seuraavilla paikkakunnilla luento- ja opastuskursseja: Tampereella, Oulussa, Vaasassa, Raumalla, Inhassa, Ykspilassa ja Salossa. Luennoitsijoina ja opastajina toimivat Ammattijärjestön ja eri liittojen toimitsijat ja järjestäjät. Kurssien ohjelma laadittiin Ammattijärjestössä yhtenäiseksi ja sisälsi se pääasiallisesti luentoja ammattiyhdistysliikkeestä ja sitä. läheisesti koskevista aineista ja työväensuojelulainsäädännöstä sekä opastusta ja neuvontaa käytännöllisistä järjestötehtävistä. Suurempia kolmeviikkoisia päiväkursseja alettiin valmistamaan Helsinkiin seuraavan vuoden helmikuun ajaksi.

Yleisesti onnistui aloitettu kurssitoiminta hyvin. Osanottajiinsa nähden ylitti se useimmilla paikkakunnilla kaikki toiveet. Keskimäärin oli kursseilla säännöllisiä osanottajia 20—70, tilapäisesti saattoi kuulijain lukumäärä kohota aina 400. Vastaisuutta varten saatiin jo tästä parin kuukauden kurssitoiminnasta monia hyviä ohjeita ja kokemuksia.

Perä-Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten järjestämistä varten myönsi toimikunta Puuteollisuustyöväen liitolle 5,000 markan avustuksen.

Ammatillinen valistusviikko.

Kahtena edellisenä vuotena käytännössä ollutta tapaa, viettää marraskuun ensimmäinen viikko ammatillisena valistusviikkona, noudatettiin kertomusvuonnakin. Tällä kertaa ryhdyttiin jo ajoissa valmistamaan viikon onnistumista. Perusjärjestöjä kehoitettiin järjestämään tilapäisiä puhujatilaisuuksia niin monta kuin mahdollista. Puhujia rekisteröitiin Ammattijärjestön toimistossa ja varustauduttiin lähettämään mahdollisimman monelle paikkakunnalle. Ammattijärjestön toimistossa valmistettiin erikoinen 16-sivuinen lentolehtinen valistusviikon ohjelmaan otetuista kysymyksistä, jota lentolehtistä valistusviikon ajalla levitettiin yli 100,000 kpl. suomenkielisenä ja 10,000 kpl. ruotsinkielisenä. Ammattijärjestö-lehden loka-kuun numero ilmestyi erikoisena Valistusviikko II julkaisuna, jota levitettiin useita tuhansia kappaleita. Erikoinen useammalla värillä painettu, suurikokoinen, herättävää myrskykelloa soittava valistusviikkoplakaatti valmistettiin ja levitettiin kaikille perusjärjestöille kiinnittämään työtätekevien huomiota valistusviikkoon. Useammanlaisia ilmoitus-afisseja, värillisiä nekin, levitettiin samoin perusjärjestöille. Monilla tiedonannoilla ja julistuksilla kiinnitettiin järjestöjen jäsenten, mutta erittäinkin toimitsijain huomiota valistusviikon merkitykseen ja annettiin ohjeita siitä, mitä kullakin paikkakunnalla olisi tehtävä valistusviikon onnistumiseksi.

Valistusviikon ohjelmaan oli alkujaan otettu seuraavat asiat ja kysymykset, "joita viikon ajalla selostettiin:

- 1) ammatillisen järjestäytymisen välttämättömyys;
- 2) 8-tunnin työpäivä;
- 3) työttömyyskysymys;
- 4) riittävä kesäloma (työsopimuslain tulkinta kesäloinakysymyksessä).

Myöhemmin lisättiin ohjelmaan:

- 5) ammatillisen liikkeen kansainvälinen'eheyttäminen ja
- 6) taistelu väkijuomatulvaa vastaan.

Näiden kysymysten ympärille kohdistui valistusviikon ajalla niin suullinen kuin kirjallinenkin valistus- ja herätystyö..

Useimpien liittojen taholta tehtiin myöskin aivan poikkeuksellisen tarmokasta työtä viikon onnistumiseksi. Kaikki huomatuimmat liitot kustansivat omip, erityisiä lentolehtiä, joita jakoivat teollisuus-alansa työläisille. Suunnilleen noin puoli miljoonaa lentolehtistä levitettiin yhteensä valistusviikon ajalla.

Valistusviikko onnistuikin yllättävän hyvin. Yleisesti olivat puhetilaisuudet väkirikkaita ja uusia jäseniä liittyi järjestöihin tavalista runsaammin, sillä se yli 4,000 uuden jäsenen lisäys, mikä Ammattijärjestön jäsenluvussa tapahtui viimeisen neljänneksen ajalla, voidaan suurimmaksi osaksi laskea valistusviikon ansioksi.

Yhteensä järjestettiin valistusviikon ajalla yli 300 ammatillista valistustilaisuutta noin 120 eri paikkakunnalla. Ammattijärjestön

ja liittojen toimesta lähetettiin eri puolille maata noin 70 puhujaa ja oli näillä yhteensä lähes 30,000 kuulijaa. (Pohjolan piirijärjestön alueella suoritettu valistusviikko-agitatsiooni ei sisälly näihin lukuihin, vaan on ne löydettävissä piirin toimintakertomuksesta jälempänä.)

Valistusviikon onnistumiseen vaikutti erikoisesti työväen sanomalehdistön tavaton aulius avata lehtiensä palstat ammatillista agitatsiooni varten.

Annettuja lausuntoja erinäisistä asioista ja esityksistä.

Valtion ja kuntain viranomaisten taholta on usein pyydetty Ammattijärjestön lausuntoja erinäisistä asioista. Lähes kaikkiin sellaisiin onkin toimikunnan tai toimeenpanevan valiokunnan puolesta lausunto valmistettu ja jätetty asianomaiseen virastoon. Seuraavassa julkaisemme tärkeimmät toimintavuonna, annetut lausunnot.

Helsingin kaupungin viranomaiset pyysivät Ammattijärjestöltä ehdotusta töiden järjestämiseksi työttömille. Toimeenpaneva valiokunta antoikin seuraavan lausunnon ja ehdotuksen töiden järjestämiseksi :

"Taistelu työttömyyttä vastaan on nykyajan sosialipolitiikan tärkeimpiä tehtäviä. Työttömyyden syyt ovat monet. Niistä mainittakoon seuraavat: Taloudelliset pulakaudet, mitkä johtuvat nyt vallitsevasta kapitalistisesta tuotantotavasta. Suurteollisuus ei voi syntyä eikä kehittyä synnyttämättä samalla suurlukuista palkkatyöväenluokkaa. Se kokoo kaupunkieihin ja teollisuuskeskuksiin suuret joukot työntekijöitä, joille se voi tarjota vain osalle pitempiaikaista, mutta osalle tilapäistä työansiota. Tämän tuotantotavan luonteeseen vielä kuuluu se, että siinä aika-ajoittain vallitsee kova kiire, jolloin työntekijäin lukua lisätään. Mutta kun kiire aika on ohitse, seuraa lamaannus ja osittainen seisaus tuotannossa. Kiireenä aikana työhön otetut työläiset eroitetaan työstä. Mistä toiset joutuvat suureen puutteeseen ja kurjuuteen.

Tuotannossa alituisen tapahtuvat muutokset, uudet keksinnöt ja työtavat aiheuttanut eri teollisuusaloilla työttömyyttä. Katovuosi voi myöskin aiheuttaa työttömyyttä, etenkin jos kato kohtaa teollisuudessa tarvittavien raaka-aineiden viljelmää. Mutta samalla vähentää kato maataviljelevän väestön ostokykyä. Se ei voi enää samassa määrin ostaa teollisuudessa tuotettuja hyödykkeitä. Mutta työttömyys usein johtuu myöskin vuoden aikojen vaihteluista, ns. sesongeista. Kesäaikana on tavallisesti työtä enemmän saatavissa kuin talvella. Talvityöttömyyttä esiintyy etupäässä rakennus- ym. ulkotyöläisten keskuudessa. Työttömyys on suurin onnettomuus, mikä tervettä, työkykyistä, varantonta työläistä saattaa yhteiskunnassa kohdata. Mutta välillisesti työttömyys on suuri onnettomuus koko yhteiskunnalle. Se on kansantaloudellinen tappio yhteiskunnalle, kun työvoima joutuu olemaan toimettomana ja hyödyttämättä yhteiskuntaa.

Koska työttömyys johtuu etupäässä yhteiskunnallisista syistä, niin yhteiskunta, valtio ja kunnat ovat velvolliset ryhtymään toimenpiteisiin työttömyyden torjumiseksi. Tosin työttömyyttä ei voida nykyisen järjestelmän aikana poistaa, poistamatta kapitalistista tuotantotapaa, mutta kun siihen ei haluta mennä, niin on koetettava työttömyyden seurauksia lieventää. Tuotantoa järjestämällä voidaan työttömyyttä vähentää. Työt, joiden suorittaminen kesäaikana ei ole

aivan välttämätöntä, voidaan lykätä talvella suoritettavaksi. Työttömyysaikojen varalle voivat valtio ja kunnat varata yhteiskunnalle hyödyllisiä töitä. Näistä töistä on vain etukäteen laadittava suunnitelmat ja kustannuslaskelmat sekä varattava niiden suorittamiseen tarpeelliset varat. Tämä on periaatteessa jo pitemmän aikaa meilläkin hyväksytty. Vuonna 1908 valtiopäivillä Suomen eduskunta hyväksyi anomuksen, jossa edellään otun tapainen kunnan ja valtion töiden järjestely hyväksyttiin. Mutta käytännössä ei näitä periaatteita ole noudatettu. Suuremman työttömyyden ilmetessä on melkein aina ollut pakko turvautua hätäaputöiden järjestämiseen.

Näin on ollut asian laita myöskin Helsingin kaupungissa. Hätäaputyöt eivät aina ole kunnan edun kannalta hyödyllisiä. Mutta työttömille voidaan varata myöskin sellaisia hyödyllisiä töitä, jotka joka tapauksessa ovat joko ennen tai myöhemmin suoritettavat. Näistä on vain etukäteen laadittava suunnitelmat ja kustannusarviot. Kun Helsingin kaupungin viranomaiset ovat nyt asettaneet komitean työttömyyden varalta töitä suunnittelemaan, niin eihän siitä ole muuta kuin hyvää sanottavaa. Samalla pyydämme komitealle esittämään eräitä toivomuksia töiden järjestämisen suhteen:

1) Asuntojen puute vähävaraisten työläisten keskuudessa on Helsingissä edelleenkin kovin suuri. Asunto-tuotannossa sotavuosina syntyi seisaus. Siitä johtuu, että asuntotuotannossa syntyi vajaus, joka vielä viime vuonna arvioitiin noin 3,000—4,000 huoneeksi. Sanomalehdet ovat kertoneet kunnan asuntotarkastuksen todenneen, että ainakin 50 perhettä asuu kylmissä kellareissa tai kaupungin vierustoilte rakennetuissa lautakojuissa. Ja Suvilahden kasarmi on edelleenkin täynnä asukkaita. Asutopula kaupungistamme ei poistu, ellei kunta suuremmassa määrässä kuin tähän asti ryhdy kunnan laskuun asuntoja rakentamaan. Samalla kun asuntojen rakentaminen on sopiva keino työnpuutteen torjumiseksi, niin sillä samalla poistetaan kunnassamme vallitsevaa hirvittävää asuntojen puutetta. Tällöinen toiminta on yhteiskuntaa hyödyttävää ja siksi suosittelemmekin tätä työtä komitean harkittavaksi.

2) Tuberkuloosi-sairaalan rakentamiskysymys on ollut jo pitemmän aikaa päiväjärjestyksessä. Se on päätetty rakentaa Keskussairaalan läheiseen yhteyteen, lähelle Fredriksbergin asemaa. Kustannukset tästä on laskettu nousevan yli 25 miljoonaa markkaa. Kaupunginvaltuusto tämän vuoden talousarvioon otti tähän tarkoitukseen 12 miljoonaa markkaa. Siitä on tuskin yhtään käytetty. Nämä työt olisi pantava alulle ja niitä ensi talvena tarpeen mukaan laajennettava.

3) Marian sairaalan laajentamisesta on myöskin ollut puhetta. On suunniteltu mainitun sairaalan yhdellä kerroksella korottamista. Sekin voitaisiin toteuttaa.

4) Kunnallisesta lastenkodista on kunnassamme suuri puute. Oulunkylässä sijaitseva lastenkoti on hatara, kylmä ja siihen tarkoitukseen aivan sopimaton. Uusi lastenkoti pitäisi rakennuttaman Kumtähden alueelle. Piirustukset ja kustannuslaskelmat, mikäli olemme kuulleet, ovat kaupungin rakennuskonttorissa tekeillä. Työt olisi saatava alulle jo ensi syksynä. Jos työn puutetta suuremman määrässä paikkakunnalla ilmenee, olisi töitä teetettävä mahdollisimman suurella voimalla.

5) Työväenopisto on koko olemassaolonsa ajan saanut toimia vuokrahuoneustossa. Sen kerhotoimintaa varten on ollut pakko vuokrata huoneita mistä milloinkin on satuttu saamaan. Samalla on Helsingin kaupungissa ilmennyt suuri puute kunnallisista voimistelusalista. Niitä pitäisi tulla ensi tarpeeseen työväen opistorakennuksessa. Piirustukset ja suunnitelmat työväen opintotalon rakentamiseksi ovat luultavasti olleet valmiit jo pitemmän aikaa. Mutta sopivista rakennustonteista ja varoista on ollut puute. Kaupunginvaltuusto on osoittanut Työväenopistolle tontin Kallion kirjastotalon vierestä. Mutta se on katsottu olevan liian ahdas niin suurelle rakennukselle. Myöhemmin on Työväenopistotalolle luvattu tontti Helsingin-, Kristiinan- ja Brahenkatujen kulmasta. Kaupungin talousarviossa kuluvaa vuotta varten on työväen opistotalon

rakentamiseen otettu 1,000,000 markkaa, josta vielä ei ole yhtään käytetty. Asian käsittelyä lopullisten piirustusten ja kustannuslaskelmat laatimiseksi olisi joudutettava, että työt voitaisiin jo ensi syksynä aloittaa.

6) Tyttöjen ammattikoulu, kuten tunnettua, työskentelee vuokrahuoneus, tossa. Sen vuokrasopimus päättyy kolmen vuoden kuluttua. Eikä vuokrasopimusta, mikäli meille on asiantuntijain taholta ilmoitettu, enää tulla talonomistajan taholta uudistamaan. Jo pitemmän aikaa on puhuttu, että kunta ryhtyisi rakentamaan sanotulle koululle oman ajanmukaisen huoneuston, mutta tähän asti ei siitä ole sen valmiimpaa tullut. Nyt jo olisi mielestämme aika ryhtyä toimenpiteisiin tontin varaamiseksi sekä ryhtyä heti laatimaan piirustuksia ja kustannusarviota, jotta työt siinä voitaisiin mahdollisimman pian aloittaa.

7) Pääpaloaseman uudestaan rakentamisesta on myöskin ollut puhetta. Palotoimikunta jo viime syksynä ehdotti tähän tarkoitukseen tämän vuoden talousarvioon otettavaksi 3,700,000 markkaa. Mutta Rahatoimikamari ei sitä hyväksynyt. Samalla on ollut puhetta paloaseman rakentamisesta Töölön kaupunginosaan. Nämäkin työt ovat kiireellisiä. Suosittelemme näitäkin komitean harkittavaksi.

8) Kirjastotalon rakentamisesta joko Hermannin tai Vallilaan on myöskin ollut puhetta. Kaupunkimme on viime vuosina tällä suunnalla tavattomasti kasvanut. Täällä kipeästi kaivataan tarkoitukseen sopivaa huoneustoa, johon voitaisiin sijoittaa kaupungin lainakirjaston haara-osasto, lukusali ja lastenseimäymlaitoksia. Tämäkin rakennus olisi pikaisesti aikaansaattava, sillä puute on nyt jo huomattavan suuri. Suosittelemme tätäkin komitean harkittavaksi.

9) Kaupungintalon rakentamista olisi joudutettava. Kaupungin monet virastot ja lautakunnat työskentelevät ahtaissa ja epämukavissa huoneustoissa. Eräät johto, ja lautakunnat työskentelevät vuokrahuoneustoissa, kuten Köyhäinhoitolautakunta monine jaostoineen. Kunnan Työnvälitystoimiston huoneusto käy liikkeen laajetessa erittäin ahtaaksi ja epämukavaksi. Samaa on sanottava monista muistakin johto- ja lautakunnista. Epäkohtain poistamiseksi on ainoastaan yksi keino, joko kaupungintalon osittainen rakentaminen taikka Kasarminkatu n:o 7 taloon uuden virastotalon rakentaminen. Tätä tarkoitusta varten viime syksynä ehdotettiin kuluvan vuoden talousarvioon otettavaksi varoja 2 II> miljoonaa markkaa, mutta ne sitten evättiin. Kaupungintalon rakentamista varten on varattu jo 2 miljoonaa markkaa. Komitea voipi ottaa harkitakseen, eikä töitä tämän talon aikaansaamiseksi voitaisi jo ensi talvena aloittaa.

10) Katajanokalle kappalelavaramakasiinin ja rautatietöimiston rakennuksen rakentamista on myöskin jo pitemmän aikaa ollut puhetta. Onpa sitä varten jo vuoden 1924 talousarviossa varojakin osoitettu, mutta syystä tai toisesta rakennustyötä ei ole suoritettu.

11) Ajanmukaisen teurastuslaitoksen rakentamista Sörnäisten niemelle on suunniteltu, jopa osittain rakennettukin, mutta sitten työt on siellä keskeytetty. •Kuitenkaan ei Valtuuston tekemää päätöstä teurastuslaitoksen rakentamisesta sanotulle niemelle ole kumottu.

Sen rakentaminen on edelleen ohjelmassa. Komitea voisi ottaa tämänkin harkitakseen, eikä siellä töitä jo ensi syksynä voitaisi aloittaa.

12) Varastopaikkojen kuntoonpanemisesta on kaupunginvaltuusto 18/2—25 hyväksynyt Rahatoimikamarin ehdotuksen, joka sisältää sen, että yleisten töiden hallituksen 27/3—24 asettaman komitean ehdotukseen sisältyvät ehdotukset periaatteessa hyväksytään:

1) että uuden Luterilaisen hautausmaan luoteisrajan,, Hietaniemenkadut järjestellään ja että Hietaniemeen perustetaan öljyvarastojen säilytyspaikka ja satama, johon johdetaan kahdet rautatieraitteet. Tämän työn on arvioitu tulevan maksamaan noin 5 miljoonaa markkaa; 2) että Sörnäisten Keskusvankilan, Hermannin ja Vallilan pohjoispuolella sijaitsevien alueiden vastaisesta käyttämisestä periaatteessa hyväksytään komitean ehdottama suunnitelma.

Mikäli tiedämme ei Hietaniemen öljysatamassa ole töitä suoritettu. Tämä työ mielestämme soveltuisi hyvin varatyöksi ja talvella suoritettavaksi. Sörnäisissä, Hermannissa ja Vanhankaupungin lahden rannalle on ajateltu varatavaksi tilaa puutavarain ja rakennustarpeiden varastopaikoille. Suunnitelmaan kuuluu vielä, että rautatie rakennettaisiin Sörnäisten niemeltä pitkin merenlahden rantaa aina Vanhankaupunkiin, Annebergin ja Viikin Latokartanon alueelle saakka, jossa se tulevaisuudessa yhdistettäisiin rakennettavaksi aiottuun Oulun-
kylän Herttonäisten rautatiehen.

Tätä rautatietä on jo osaksi rakennettu, mutta sitten meille tuntemattomasta syystä työt keskeytetty. Kustannusarvion sanoo mainittu komitea nousevan 14 miljoonaan markkaan ja vuosiksi 1926—29 varten 6,400,000 markkaa.

Kun on kysymys töiden varaamisesta työttömiä varten, niin tällaiset työt soveltuvat hyvin talvitöinä suoritettavaksi. Pyydämme saada kiinnittää komitean huomiota tähän suunnitelmaan.

13) Kaupunginvaltuusto on muistaaksemme v. 1922 tehnyt päätöksen hiilisa-
taman rakentamisesta Katajanokalle, mutta siitä suunnitelmasta on ainoastaan pieni osa toteutettu. Pyydämme komitean kiinnittämään tähänkin suunnitelmaan huomiota.

14) Läntisen Viertotien leventäminen, suoristaminen ja tasoittaminen on päätetty asia. Töitä kaupungin puoleisessa päässä on jo osaksi suoritettu. Mutta menee monta vuotta ennenkuin ne on loppuun suoritettu. Niissä voitaisiin käyttää, jos työttömyyttä ilmenee, suurempi luku työläisiä, niin ne valmistuisivat pikemmin.

15) Itäinen Viertotie olisi levitettävä, suoristettava ja tasoitettava aina Vanhankaupunkiin saakka, jotta raitiotieraitteet voitaisiin siihen laskea. Toukolan ja Vanhankaupungin asukkaat kaipaavat ajanmukaisia kulkuneuvoja. Kuluvan vuoden aikana on tätä työtä varten osoitettu varoja 500,000 markkaa. Töitä onkin jo osaksi suoritettu, mutta tarvittanee lisää varoja työn loppuun suorittamista varten, ainakin 1,200,000 markkaa. Tämä työ soveltuu talvi, työnä suoritettavaksi. Pakaankadun levittämis- ja kuntoonpanemistyöt eivät ole vielä loppuun suoritettut.

16) Tie Alppilasta Käpylään rautatien länsipuolella olisi myöskin laitettava sellaiseen kuntoon, että sillä autoliike olisi mahdollinen.

17) Helsinginkatu olisi yhdistettävä Runeberginkatuun Töölössä ja laitettava sellaiseen kuntoon, että siihen voitaisiin laskea raitiotieraitteet Sörnäisistä. Siten avautuisi liikenneväylä Helsinginkatua, Runeberginkatua, Kirkko maankadun kautta Lapinlahdenkadulle.

Tämän työn suorittamista varten jo tämän vuoden talousarviota laadittaessa ehdotettiin varoja, mutta ne budjettivaliokunnan ehdotuksesta evättiin.

18) Senaatintorin uudestaan järjestelytyöt ovat jo pitemmän aikaa olleet puheena. Mutta siitä ei vielä ole tullut sen valmiimpaa.

Samaten on Kaisaniemen puiston suhteen asian laita. Braahenkadun urheilukenttä ei ole vielääkään valmis. Sen ympäristöt ovat vielä rumat, rosoiset ja kuoppaiset. Mustikkamaan juhlakenttä on kaupungin puolesta kokonaan laittamatta. Hermannissa Kyläsaari, ainoa puisto, jossa on tilaisuutta uimiseen, on sellaisessa kunnossa, että se on häpeäksi Helsingin kaupunkikunnalle. Vallilan urheilukenttää varten on kuluvan vuoden talousarviossa varattu varoja 100,000 markkaa. Tätä työtä ei ole vielä aloitettukaan. Keskuspuisto Fredriksbergissä kaipaa teitten ja kenttien tasoittamista sekä järjestelyä. Se on työ, jota hyvin voitaisiin talvella suorittaa. Töölön puolella Bjälbossa tarvittaisiin uimahuoneita. Pyydämme saada kiinnittää komitean huomiota näihin kansan terveyttä edistäviin puistoihin, urheilukenttien ja uimahuoneitten rakentamiseen ja kuntoonlaittamiseen.

19) Kun ei ole tiedossamme, minkä verran niistä töistä, joita varten kunnan tämän vuoden talousarviossa on varattu varoja, jää tänä vuonna suorittamatta, niin pyydämme komiteaa kiinnittämään huomiotaan tähänkin puoleen asiassa.

20) Miespuolisia työttömiä varten voitaneet hyvällä tahdolla töitä järjestää. Mutta vaikeampi on naispuolisille sopivia töitä riittävästi järjestää. Työtupia olisi perustettava lisää ja koetettava saada sotilasviranomaisten kanssa sopimus aikaan siitä, että ne antaisivat sotilaitten alusvaate- y.m. sopivat työt kunnan työtuvissa suoritettaviksi. Sopimukset niistä olisi jo tänä vuonna elokuussa ensi vuotta varten tehtävät.

21) Kaiken edelläesitetyn lisäksi tahdomme huomauttaa, että Kansakoulutalon rakentaminen Käpylään olisi mitä kipeimmin tarpeen vaatima. Sekin työ voitaisiin panna alulle sellaisena aikana, jolloin muuten on vähemmän työtä.

22) Mutta kun kokemus on osoittanut, ettei kaikille työntarvitsijoille ole helppo järjestää sopivia töitä, niin raha-avustuksen antaminen käy välttämättömäksi. Näin on asianlaita etenkin naistyöntekijäin ja eräitten käsityöammattilaisten. Toivomme, että komitea ottaisi harkitakseen tämänkin seikan.

Tarkemman yksityiskohtaisen työohjelman laatimiseen emme voi ryhtyä. Meillä ei ole siihen tarvittavia tietoja. Sen työn suorittamisen me jätämme komitean asiaksi. Mutta se on mielestämme mahdollista ainoastaan Rahatoimi, kamarille ja kaupungin eri johto- ja lautakunnille ja lopuksi Kaupunginvaltuustolle.

Töistä ei ole puutetta. Mutta vaikeampi on kysymys, mistä ja miten töitten suorittamiseen rahat saadaan. Tästä puolesta tyydyttävä ehdotuksen laatiminen on kaupungin vastuunalaisten viranomaisten asia. Emme halua lausua mielipidettäme siitä. Toivomme, että komitea lopullista ehdotusta laatiessaan ottaisi huomioon esittämämme työt."

Sosiaaliministeriön taholta pyydettiin Ammattijärjestön lausuntoa tekeillä olevasta ehdotuksesta Sairasvakuutuslaiksi. Toimeenpanevan valiokunnan toimesta valmistettiinkin lakiehdotuksesta lausunto, joka sittemmin jätettiin sosiaaliministeriölle. Koska kysymys sairasvakuutuksesta tulee astumaan entistä enemmän päiväjärjestykseen julkaisemme tämän lausunnon kokonaisuudessaan:

"Ammattijärjestön mielestä sairausvakuutus työväen edun kannalta on erittäin tärkeä ja kannatettava toimenpide. Useimmissa sivistysmaissa on tästä asiasta jo kauan ollut lakeja, joissa toisissa laajemmassa toisissa suppeammassa määrässä on pakollinen sairaus-, hautaus- ja äitiysvakuutus toimeenpantu. Työläisten ja muiden vähävaraisten toimeentulon turvaamiseksi sairaus-, hautaus- ja synnytystapausten sattuessa ei nykyisissä oloissa ole muita sopivampia keinoja keksitty. Sairausvakuutus on perusta, jonka täydennykseksi muut sosiaalivakuutukset eli huollon muodot ovat rakennettavat. Mutta missä määrin lainvalmistelukunnan ehdotus täyttää sanotun tarkoituksen, siitä seuraavassa.

Lainvalmistelukunnan laatima lakiehdotus on monessa suhteessa puutteellinen. Siihen ei ensinkään sisälly hautausvakuutusta. Sairausvakuutuskin sen mukaan järjestettynä ei koske edes kaikkia toisen palveluksessa olevia työntekijöitä, puhumattakaan niistä laista vähävaraisista, joita ei lueta palkkatyöläisiin kuuluviksi. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan, pakollinen vakuutus ei koske maatalouden ja sen sivuelinkeinojen palveluksessa olevia työläisiä, eikä metsänhakuussa tai ajossa tai lauttauksessa olevia työläisiä. Ei kotitaloustyöläisiä eikä pienissä käsityö- tai teollisuusliikkeissä olevia työläisiä, jos niissä kussakin säännöllisesti on vähemmän kuin kolme palkattua työntekijää. Lyhytaikaisessa työssä olevia, jotka enintään 6 arkipäivää ovat työnantajalla sellaisessa työssä, joissa työnantaja ei käytä muita vakuutuspakon alaisia työntekijöitä; työntekijöitä, jotka suorittavat työnsä sivutoimina; työntekijöitä, joitten palkka on suurempi kuin 2,500 markkaa kuukaudessa; työnantajan luona asuvia, hänen lapsiansa, lapsenlapsiansa, vanhempiansa tai iso-vanhempiansa.

Nämä rajoitukset kaikki, ovat sitä laatua, että ne supistavat pakollisen vakuutuksen ainoastaan teollisuustyöväestöä koskevaksi ja sittenkin kaikki pien-

liikkeiden työläiset jäävät vakuutuksen tuottamista eduista osattomiksi. Emme tunne ainoatakaan maata, jossa pakollinen sairausvakuutus olisi näin suppeassa muodossa säädetty. Saksassa vastaava vakuutuslaki koskee, ei ainoastaan kaikkia toisen työssä olevia palkattuja työläisiä, vaan myöskin sellaisia pieniä itenäisiä yrittäjiä, joiden palveluksessa on enintään kaksi palkattua apulaista. Sanotun pykälän 7 innessä kohdassa säädetty työansion raja enintään 2,500 markkaa on sitäpaitsi liian alhainen. Se sulkee henkisen työn tekijöistä suuren osan ulkopuolelle tämän vakuutuksen.

Mainittu palkkaraja olisi koroitettava ainakin 4,000 markkaan kuukaudessa. Samalla ehdotamme, että kohdissa 1—8 olevat rajoitukset *poistettaisiin*. Pykälän toisessa momentissa sanotaan: "Valtio ei ole tämän lain mukaan vakuutusvelvollinen, mutta jokaiselle valtion työssä tai toimessa olevalle työntekijälle, joka tämän lain mukaan olisi vakuutettava, ja hänen omaisilleen on tässä laissa säädettyjen perusteiden mukaan ja niinkuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään suoritettava järempänä määrättyjä vakuutusmaksuita vastaavat edut."

Tämä on epäselvästi sanottu. Siitä ei selviä, kannetaanko valtion työssä olevilta vakuutusmaksuja, vai eikö. Suomen Ammattijärjestö voi tätä ehdotusta ainoastaan sillä ehdolla kannattaa, *ettei valtion töissä olevien työläisten palkoista peritä mitään vakuutusmaksua*.

Jos valtion työssä olevat työläiset asetetaan eri asemaan, niin ei ole mitään perusteltua syytä vaatia, että sellaisen *kunnan*, joka työläisilleen sairauden-, synnytyksen- ja hautauksen suhteen takaa ainakin yhtä suuret edut, kuin tämän lain mukaan vakuutetuille työläisille on tuleva, olisi työläisensä pakollisesti vakuutettava. Vakuutuspakko ei myöskään pitäisi koskea niitä työläisiä, jotka kuuluvat sellaisiin vapaaehtoihin sairauskassoihin, jotka jäsenilleen takaavat ainakin yhtäsuuret edut, kuin tämän lain mukaan vakuutetuille työläisille on tuleva. Tämän lain ei pitäisi missään tapauksessa vähentää työläisten nyt jo nauttimia etuja, joita ne työnantajaltaan työsopimuslain taikka vapaan työ-sopimuksen perusteella nauttivat.

Olemme siis sitä mieltä, että ne palkkatyöläiset, joille muulla tavalla on taattu ainakin yhtä suuret edut, kuin tässä laissa on vakuutetuille taattu ja jätettäisiin tässä laissa säädetyn vakuutuspakon ulkopuolelle.

3 Tässä pykälässä säädetty työansion raja 2,500 markkaa kuukaudessa, sulkee suurimman osan henkisen työn tekijöistä ja myöskin sellaiset ammatti-työläiset, jotka jonakin aikana vuodesta tekevät urakka- eli kappalelaskulla työtä, vakuutuspakon ulkopuolella. Olemme sitä mieltä, että mainittu työansion raja koroitettaisiin ainakin 4,000 :ksi markaksi kuukaudessa.

4 §. on tarpeettomana poistettava. Tämän ehdotuksen teemme sillä syyllä, että koska sairauden voi todistaa muukin luotettava henkilö kuin lääkäri, niin ei ole mitään perusteltua syytä myöntää tuollaista poikkeusta. Ja lisäksi pyydämme huomauttaa, että Norjan vastaavassa laissa ei ole sanotun laatuista rajoitusta.

Maantieteelliset olot ovat siellä jotenkin samanlaiset kuin Äieilläkin ellei vaikeammat kuin meillä, ei Norjan sairausavustuslaki tuollaista poikkeussäännöstä sisällä. Kuten sanottu, ehdotamme 4:n §:n poistettavaksi.

5 §. Samat oikeudet kuin tässä pykälässä ehdotetaan annettavaksi yksityiseen teollisuuslaitokseen 8 §:n mukaan perustetulle sairaskassalle, olisi myöskin myönnettävä ammatti- eli teollisuustyöväen liiton yhteyteen perustetulle sairauskassalle, jonka toiminta-alueena on koko maa.

7 §. Tämän pykälän alkuun ehdotamme lisättäväksi sanan "Piirisairauskassaan" jälkeen "*sekä työväenjärjestöjen kansain säännöt*" j.n.e. Jos tämä muutosehdotuksemme otetaan huomioon, niin pykälän loppupuoli olisi myöskin muodostettava sen mukaiseksi.

8 §. 1 m.m. lopussa ja 2 m.m. alussa asetetaan yksityisen teollisuuslaitoksen yhteyteen perustetulle kassalle sellainen ehto, että kassan toiminta on sallittua, jos siinä on vähintään 1,000 vakuutettua työntekijää, ja silloin kassa, jos se

muuten täyttää lain määräämät ehdot saa sosialiministeriön myöntämällä luvalla oikeuden harjoittaa tätä vakuutusta. Ja saman pykälän 2 momentissa säädetään, että jos kassan jäsenluku vähenee alle 1,000 innen, niin siltä peruitetaan oikeus harjoittaa sanottua vakuutusta, huolimatta siitä, vaikka kassa muuten kyllä varojensa puolesta voisi täyttää ne ehdot, mitä laki piirikassoille asettaa. Piirikassat, joissa pienintä sallittua jäsenlukua ei ensinkään ehdoteta määrättäväksi, saisivat jatkaa toimintaansa, vaikka jäsenluku olisi miten pieni tahansa.

Tässä pykälässä ehdotettu jäsenluku olisi alennettava ainakin 500 ja velvoitettava kassa ottamaan jälleenvakuutuslaitoksessa jälleenvakuutus.

Työväenjärjestöjen yhteyteen perustettujen kassojen pitäisi saada oikeus tämän vakuutusliikkeen harjoittamiseen samoilla ehdoilla, kuin myönnetään oikeus yksityisten liikeyritysten yhteyteen perustetuille sairauskassoille.

9 §. olisi laadittava niin, että siinä mainittaisiin myöskin työväenjärjestöjen sairaskassat.

10 §. olisi tehtävä samaa tarkoittava lisäys kuin edelliseenkin pykälään.

12 § olisi lisättävä: Ellei sairauskassa ole työväen ammatillisen järjestön yhteyteen perustettu, jolloin sen jäseneksi pääsee ainoastaan sen liiton tai järjestön jäsenet, jonka yhteyteen kassa on perustettu.

13 §. olisi niin muodostettava, että siihen sisältyisi myöskin sellaisen sairauskassan kokous, jonka toiminta-alue on koko maa eli Suomen Tasavalta. Tällaisen koko maata käsittävän sairaskassan voi muodostaa myöskin osuuskauppajärjestö. Suomen osuuskauppojen keskusosuuskunta on jo sellaisen perustanutkin. Ja edistysmielinen osuuskauppojen muodostama kulutusosuuskuntien liitto K. K. voipi yhteyteensä myöskin sellaisen perustaa, ellei tällä lain-säädännöllä aseteta voittamattomia esteitä kassan perustamiselle.

16 §:n 2 momentissa sanotaan: "että kassan työntekijäjäsenellä ei ole oikeutta asiamiehenään käyttää muuta henkilöä kuin kassan Jäsentä." Tämä rajoitus on tarpeeton. Ja ehdotamme, että se poistettaisiin. Pykälän muut Tajoitukset eivät saisi koskea edustajain äänivaltaa, olipa sitten kysymys paikallisesta tai koko maata käsittävästä kassasta, joissa kassaa koskevista asioista päättäminen on uskottu edustajakokoukselle.

20 §:n olisi tehtävä sellainen lisämomentti, että koko maata käsittävien kassojen ei tarvitsisi joka vuosi pitää edustajakokousta, vaan siinä riittäisi kun tilintarkastajat vuosittain tarkastavat kassan tilit ja hallintoneuvosto vuosittain tilinpäätöksen vahvistaisi. Jäsenet kassan hallitukseen voitaisiin valita edustajakokouksessa enintään 3:ksi vuodeksi kerrallaan. Ja jos jäsen kesken toimikautta toimikunnasta eroaisi, hallintoneuvosto voisi valita uuden jäsenen eronneen tilalle.

23 §:ssä oleva säädös siitä, kuinka monta jäsentä työnantajat ja kuinka monta työntekijät saavat valita piirikassan ja muun sairaskassan hallintoon, ei voi koskea työväenjärjestön yhteyteen perustetun kassan hallintoa. Sellaisen kassan hallinnon puheenjohtaja sekä jäsenet valitaan yksinomaan työntekijöistä, koska siihen ei työnantajia kuulu.

31 §:ssä puhutaan vakuutusmaksujen suuruudesta ja sanotaan, että ne määrätään joulukuussa pidettävässä kunkin kassan kokouksessa seuraavaksi kalenterivuodeksi. Onko tämä tapa oikea vaiko ei, määrätä vakuutusmaksut, on vaikea sanoa. Useimmissa maissa on laissa määrätty korkein prosenttimäärä, jonka yli ne eivät saa nousta. Ne eri maissa vaihtelevat 2—5 % palkasta. Meillä aikaisemmin laadituissa ehdotuksissa nämä vakuutusmaksut ovat ehdotetut 2—3 % palkasta. Mutta niiden suuruuden täytyy riippua niistä eduista, jotka kassa jäsenilleen myöntää.

32 §:ssä ehdotetaan, että vakuutusmaksusta maksaisi työntekijä 2/3 ja työnantaja 1/3. Mielestämme työnantajan maksettavaksi ehdotettu osuus on liian pieni. Sen tulisi olla vähintään 2/3, ellei koko vakuutusmaksu. Tämä senkin vuoksi, kun työnantaja sen joka tapauksessa suorittaa kassalle.

Työnantajan tulee pidättää työntekijän palkasta vakuutusmaksut. Hänen on työntekijän vakuutusmaksukirjaan tai korttiin merkittävä pidätetyt vakuutusmaksut. Jos työnantaja maksaa työntekijänsä puolesta koko vakuutusmaksun, niin asiain järjestely tulee selvemmäksi ja yksinkertaisemmaksi. Selvintä olisi, että tämä vakuutus järjestettäisiin samalla tavalla, kuin uudessa työväen tapaturmavakuutuslaissa on määrätty työväen tapaturmavakuutus järjestettäväksi. Mutta jos työntekijöiltä vakuutusmaksuja kannetaan, niin työnantajan on niistä maksettava vähintään 2/3 ja työntekijän «nintään 1/3.

35 §:ssä sanotaan: ¹Valtion varoista saa sairauskassa apurahaa kutakin siinä vakuutettua työntekijää kohti 20 markkaa vuodessa.

Tässä kohdin on tämä ehdotus huonompi kuin mikään aikaisemmin tästä asiasta laadittu ehdotus, lukuunottamatta työväenvakuutuskomitean vähemmistön ehdotusta v. 1892. Työväenlainsäädännön osia tarkastamaan asetetun komitean mietinnössä v. 1911 ehdotetaan, että valtion ja kunnan olisi maksettava vakuutusvelvollisen maksuista 20 %, saman verran kummankin. Ja siinä eduskunta esityksessä, jonka edustajat: Onni Hallstén, Rudolf Holsti ja Väinö Valkama esittivät eduskunnalle vuoden 1914 valtiopäiville, ehdotettiin tässä kohdin samaa kuin mainittu komitea. Ja eduskunnan työväenasiainvaliokunta kahdessa lukemisessa, edellämainituilla valtiopäivillä käsittelemässään lakiehdotuksessa esitti, että valtion ja kunnan varoista maksettaisiin apurahaa kassoille, ja tulisi sen olla 20 % siitä mitä työntekijät ja työnantajat yhteensä ovat kassoille maksaneet. Ja näihin kaikkiin ehdotuksiin sisältyi myöskin hautausvakuutus. Keskimääräinen vakuutusmaksu olisi ollut 40 penniä viikolta. Pienin vakuutusmaksu olisi ollut 20 penniä ja suurin 60 penniä. Ja valtion ja kunnan apuraha 20 % kaikista vakuutusmaksuista. Saman verran kunta kuin valtiokin. Nyt ehdotetaan, että valtion osuus olisi ainostaan 20 markkaa jokaista vakuutettua kohden ja kunnan osuus supistuisi siihen, että se piirikassalle antaa sopivan huoneuston maksutta ja siihen valaistuksen sekä lämmityksen. Valtion varoista kassalle suoritettavan apurahan tulisi olla ainakin 50 % siitä mitä työntekijät ja työnantajat yhteensä kassalle maksavat. Työväenjärjestöjen yhteyteen perustetulle kassalle, jolle työnantaja työntekijäinsä puolesta ei suorita vakuutusmaksuja, tulisi valtion varoista suorittaa apurahaa, mikä tekee 75 % jäsenten suorittamista vakuutusmaksuista. Koska työnantajat vapautuisivat suorittamasta työntekijäinsä puolesta vakuutusmaksuja työväenjärjestöjen kassalle, olisi heidän suoritettava osuutensa valtion rahastoon. Jos asiat näin järjestettäisiin, niin valtion varoista ei todella suoritettaisi näille sen enempänä kuin piiri- ja muille kassoille.

37 §. Hautausvakuutus ei ensinkään sisälly lainvalmistelukunnan ehdotukseen. Työväenlainsäädännön asiaa tarkastamaan asetetun komitean mietintöön III se sisältyi. Samoin edustajain O. Hallsténin ja Rudolf Holstin eduskuntaesitykseen v. 1914 valtiopäivillä. Samoin myöskin eduskunnan työväenasiainvaliokunnan ehdotukseen. Kun lainvalmistelukunnan ehdotuksessa §:ssä 37 ja 38 mainitaan avustusten laaduista, niin ehdotamme, että mainituissa pykälissä mainittaisiin myöskin hautausavustuksesta.

38 2 momentissa säädetään sairaus- ja synnytysavustuksen antamisesta, että työntekijä säilyttää oikeutensa avustuksiin enintään 6 viikkoa siitä lukien, kuinka hän erosi tai erotettiin vakuutusvelvollisuuden alaisesta työstä ja saman momentin viimeinen lause sisältää sen, että sillä henkilöllä, joka viimeistään 12 kuukauden kuluessa ei ole ollut vähintään 26 viikkoa vakuutettuna, ei ole mitään avunsaantioikeutta.

Tämä on sellainen ehto, jota ei ole säädetty missään maassa pakollista sairausavustusta koskevassa laissa. Tuontapaisia ehtoja tavataan ainoastaan vapaaehtoisten sairauskassojen säännöissä, joissa on se vaara, että niihin liittyvät jäseniksi ainoastaan sairaat ja 45—50 vuotta täyttäneet henkilöt. Mutta pakolliseen vakuutukseen tulee suuren suuri enemmistö nuoria ja terveitä henkilöitä, että tuollaiset aina kuuden (6) kuukauden pituiset karenssiajat ovat

tarpeettomia ja jopa sopimattomiakin. Olemme ehdottomasti sitä mieltä, että sanottu karenssiaika on *ehdottomasti poistettava*.

Mitä sitten tulee siihen seikkaan, että pakollisesti vakuutettu säilyttää avustusoikeutensa ainoastaan 6 viikkoa sen jälkeen kuin hän erosi taikka erotettiin, siitä työstä, jossa hän oli vakuutusvelvollisuuden alainen, niin ehdotettu aika on mielestämme liian *lyhyt*. Olemme sitä mieltä, että se pidennettäisiin *kolmeksi kuukaudeksi*.

40 §. 1 kohdassa sanotaan: "Sairaskassan osottaman lääkärin antama tai määräämä tarpeellinen hoito" j.n.e. Tämä rajoittaa kassan jäsentä, johon hän pakolla on liitetty, valitsemasta itse lääkäriänsä. Ehdotamme, että 1) kohdan alusta sanat: "*sairaskassan osottaman*", poistettaisiin ja kohta muutettaisiin sen mukaiseksi. 2) kohdan alusta sanat: "*kolme neljäsosaa*" j.n.e. ehdotamme poistettavaksi ja saman pykälän 3) kohtaan sanan: "*kassan*" jälkeen ehdotamme lisättäväksi: *hallinnon* (harkinnan). (Kassa on eloton eikä voi mitään harkita.)

4) kohtaan ehdotamme sen muutoksen, että siitä alusta sanat: "*kolme neljäsosaa*", poistettaisiin ja kohtaan tehtäisiin tästä aiheutuvat kielelliset muutokset.

42 §:ssä sanotaan kolmannella ja neljännellä rivillä: "eikä *sairaskassan osoittamaan* lääkäriin ole voitu turvautua, on sairastunut oikeutettu saamaan korvausta *muunkin* lääkärin antamasta hoidosta". Ja edelleen sanotaan, että korvauksen suuruus määrätään 43 §:ssä säädetyllä tavalla.

Jos sairasta on hoitanut muu kuin lääkäri, olkoonpa niinkin, ettei lääkäriä ole lähipaikkakunnalla ollut saatavissa, niin tämän muun henkilön määräämien lääkkeiden sekä tarpeellisten puhdistusaineiden hinnasta suorittaa sairauskassa enintään %. Tämä ei ole kohtuullista olosuhteissa, joissa ammattilääkäriä ei ole ollut saatavissa. Muuten pyydämme viitata edellä 40 §:n kohdalla tekemäämme muutosehdotukseen.

43 §:n ehdotamme tarpeettomana *poistettavaksi*.

44 §:ssä säädetään sairausrahasta päivää kohden ja vaihtelee se a) kohdassa, 9 eri luokassa 5—40 markkaan päivältä vakuutetulle, jolla on omaisia. Keskimääräinen viikottainen työajaisio on 50: —, 60: —, 85: —, 120: —, 165: —, 220: —, 285: —, 360: — ja 450—. Saman pykälän b) kohdassa määritellään yksinäisten henkilöiden, joilla ei ole omaisia huollettavinaan, avustukset, samoin 9 eri palkkaluokassa ja vaihtelevat nämä avustukset 4—30 markkaan päivältä. Jos nämä avustukset, kuten lainvalmistelukunnan ehdotuksessa ehdotetaan perustuvat suureksi osaksi näiden vakuutettujen omiin maksuihin, niin ei tunnu se oikeudenmukaiselta, että toisen suuruiset samansuuruiset vakuutusmaksut oikeutavat saamaan paljon pienemmät avustukset kuin mitä toiset saavat. Jos perheellisyysperiaate tunnustetaan oikeaksi, niin sitten tulisi myöskin työsopimuslaissa määrätä, että työläisille maksetaan palkat sen mukaan, kun heillä kullakin on perhettä. Mutta ei edes valtion työläisille suoriteta palkkoja tämän periaatteen mukaan. Ehdotamme, että b) kohta poistetaan. Ja ellei näin tehdä, niin työntekijät ovat *vapautettavat suorittamasta vakuutusmaksuja*.

Saman pykälän 3 momentissa, joka alkaa sanoilla: "Jos työntekijä, joka on ollut tämän lain mukaan vakuutettu ainakin 12 viikkoa ennen kun hän sairastui j.n.e.". Tässä on taas karenssiaika, ja on se tässä laissa sopimaton. Pyydämme viitata siihen, mitä edellä 38 §:n kohdalla olemme karenssiajasta pakollisessa vakuutuksessa lausuneet. Tämä momentti on pitkä ja vaikeatajuinen, josta lopputulos on, että vähemmän kuin 12 viikkoa vakuutukseen kuuluneen työläisen, vaikka hänen viikkoansionsa ja vakuutusmaksunsa olisivat suoritettut 8—9 luokan mukaan, lasketaan ensimmäisen luokan mukaan, jolloin hänelle maksetaan ehkä 5 tai 4 markkaa sairauspäivältä. Ehdotamme, että *sanottu momentti poistettaisiin*.

45 §:ssä taas säädetään kolmen päivän pituinen karenssiaika. Sairasrahaa maksetaan "kolmannelta päivästä työstä estymisen jälkeen". Tällainen

karenssi aika on vieras pakollisessa vakuutuksessa. Se kyllä kuuluu vapaaehtoiseen sairausvakuutukseen, mutta ei pakolliseen. Ehdotamme, että sairausapurahaa maksettaisiin jo *ensimmäisestä päivästä alkaen työstä estymisen jälkeen*.

46 §:ssä säädetään, että sairausrahaa maksetaan 12 peräkkäin seuraavan kuukauden kuluessa vähentymättömänä 90 päivältä ja jos tarve vaatii, sen lisäksi 90 päivältä puoleen määrään vähennettyä sairausrahaa. Siis yhteensä enintään 180 päivältä.

Useampien- maitten pakollista sairausvakuutusta koskevissa laeissa on se aika, mikä 12 peräkkäin seuraavan kuukauden kuluessa täyttää sairausapurahaa maksetaan 180 päivää ja vähennettyä sairausrahaa toiset 180 päivää. Mutta eräissä maissa maksetaan 12 peräkkäin seuraavan kuukauden aikana 365 päivältä, jos tarve vaatii. Kun pitkä-aikaiset sairaudet ovat harvinaisia, niin ehdotamme, *että täyttää sairausrahcia maksetaan 12 peräkkäin seuraavan kuukauden kuluessa 180 päivältä ja jos sairautta jatkuu enemmän aikaa kuin 180 päivää, 25% :lla vähennettyä sairausrahaa lisäksi 180 päivältä*. Saman pykälän 2 momentissa mainitun ajan, 360 päivää ehdotamme: 24 peräkkäin seuraavan kuukauden aikana maksetaan yhteensä 540 päivältä, josta 180 päivää vähentymättömää sairausrahaa ja 360 päivältä vähennettyä sairausrahaa.. Sama olkoon laki milloin tauti on jatkunut yli 24 kuukautta. Ellei tauti *kolmannen vuoden* kuluessa siitä lukien, kun sitä alettiin maksaa, ole uusiintunut, pidetään myöhemmin uusiintuvaa sairautta uutena sairautena.

Mitä tulee^3 momenttiin, niin mainitut sanat: "*kahden vuoden aikana*" j.n.e. ehdotetaan muutettavaksi: "*yhden vuoden kuluessa*",

47 § on sen luontoinen, että se on poistettava. Tämän lain ei pitäisi vähentää niitä etuja, joita työntekijöillä ennestään on.

49 § olisi *myöskin poistettava*.

50 § on myöskin sen luontoinen, että se olisi *poistettava*. Jos siinä puhutaisiin lääkärin määräämien ohjeiden todistettavasta huomioonottamattomuudesta, niin sen voisi hyväksyä. Mutta siihen on sullottu lisää kaikenlaista, että tulkitsemalla tätä pykälää vakuutetun vahingoksi, voi aina häneltä riistää sairashoidon ja päivärahan.

Uudeksi pykäläksi olisi otettava seuraava: Vakuutetun puolisolle ja kotona oleville 18 vuotta nuoremmille lapsille, jotka eivät käy ansiotyössä taikka ovat työkyvyttömiä, taataan sairashoito, lääkärin apu ja lääkkeet kassan kustannuksella. Tällainen säännös sisältyy m.m. Englannin sairausvakuutuslakiin.

51 § on taas sitä laatua, ettei sitä voi sellaisena hyväksyä. Siinä lääkärin, kätilön tai muun sairashoitoon perehtyneen henkilön määräämistä puhdistusaineista ja sidetarpeista maksettaisiin ainoastaan % niiden hinnasta. Tällaisissa tapauksissa on tavallista, että niiden hinta kokonaan korvataan.

Äitiysvakuutus.

52 Tässä pykälässä määritellään se aika, jolta lapsensynnyttäjälle äitiysrahaa maksettaisiin ja on siitä määritelmä mahdollisimman epäselvä. Siitä sanotaan: Äitiysraha päivää kohti on yhtä suuri kuin sairastuneelle, jolla on omaisia elätettävänä 44 §:n a) kohdan mukaan maksettava sairftusraha.. Sitä suoritetaan 14 päivältä ennen synnytystä sekä synnytyksen jälkeen niin kauan kuin synnyttaja lain (arvatenkin työväensuojelulain mukaan) tai työkyvyttömyyden takia on estetty tavallista työtään tekemästä, jälkimmäisessä tapauksessa enintään 28 päivältä Ja saman pykälän 2 momentissa säädetään: "*Jos lääkäri synnyttäjän tai lapsen takia harkitsee tarpeelliseksi, että synnyttaja kauemmin kuin 28 päivän aikana pidättäytyy tavallisesta työstään, myönnetään äitiysrahaa pidättäytymisen ajalta, kuitenkin enintään vielä 28 päivältä*". Ja kolmannessa momentissa sanotaan: "*Äitiysrahaa ei myönnetä, jos synnytys tapahtuu varemmin kuin 10 kuukauden kuluttua sen jälkeen kuir synnyttaja tuli tämän lain mukaan vakuutetuksi*."

Tämä ehdotus tässä kohdin ei täytä alkeellisimpiakaan vaatimuksia. Monessa maassa, jossa on pakollinen sairausvakuutus ja siihen yhdistetty äitiysvakuutus, on se aika, jolta synnyttäjälle äitiysrahaa maksetaan 8 viikkoa, josta ajasta ainakin 6 viikkoa jälkeen synnytyksen.

Saksassa v. 1919 voimaan tulleen lain mukaan annetaan jokaiselle synnyttäjälle kerta kaikkiaan 50 Rmk. ja "äitiysrahaa 10 viikolta, josta ainakin 6 viikkoa synnytyksen jälkeen sekä lisäksi imettämistä 12 viikolta. Ja tästä avusta tulevat osallisiksi myöskin vakuutettujen miesten vaimot, tyttäret-, «otto- ja kasvatustyttyt. Sen kustannuksista maksaa % sairaskassa ja V2 valtio.

Tässä ehdotuksessa sanotaan:

Äitiysrahaa suoritetaan "14 päivää ennen synnytyksen". Tietääkö nainen aina tarkoin edeltäpäin sen päiväluvun, milloin on 14 päivää synnytykseen? Kokeumus osoittaa ja lääkärit todistavat samaa, ettei nainen useinkaan tiedä sitä aikaa tarkalleen, vaan hän erehtyy usein siinä, jopa kuukaudellakin. Senpä vuoksi onkin muitten maitten vastaavat lait tässä synnyttäjien korvauksissa sillä kannalla, että ne määräävät vissin ajan, joka ainakin äitiysrahaa synnytyksen jälkeen maksetaan. Ellei synnytyksen edellä olevaa aikaa ole synnyttäjällä voinut hyväksyä käyttä, saa hän sen ajan käyttää l^uväkseen synnytyksen jälkeen. Tässäkin kohdin on huomattava suuri ero ulkomaitten lainsäädännön ja lainvalmistelukunnan ehdotuksen välillä. Ja synnytyksen niin kauan kun synnyttäjän lain mukaan (arvatenkin työväensuojelulain mukaan?) tai työkyvyttömyyden takia on estetty tavallista työtään tekemästä, jälkimmäisessä tapauksessa enintään 28 päivää. Kun tämän pykälän selostamiseksi ei seuraa mitään perusteluja, niin täytyy arvailla, mitä lainvalmistelukunta on tarkoittanut. Nämä ovat kaksi eri tapausta ja saman pykälän 2 momentissa on kolmas tapaus. Niin kauan kuin synnyttäjän lain mukaan on estetty työhönsä palaamasta. Suomessa on kaksi lakia, joissa on erilaisia aikamääriä siitä, jonka synnyttäjän on oltava poissa ansiotyöstä. Asetuksessa työstä teollisuus- ynnä eräissä muissa ammateissa 17 §:ssä sanotaan: "naista, joka on synnyttänyt lapsen, älköön pidettävä työssä neljänä ensimmäisenä viikkona synnytyksen jälkeen.

Älköön myöskään kehittyneessä raskauden tilassa olevaa naista pidettävä työssä, joka siinä tilassa voi olla vahingollinen. Ja Kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista 24 p:nä lokakuuta 1919 annetun lain 10 §:ssä säädetään muuten samaa: Mutta se aika, jolloin naista, joka on synnyttänyt lapsen, ei saa pitää työssä, on 6 ensimmäistä viikkoa synnytyksen jälkeen. Siis Suomen voimassaolevan lain mukaan teollisuus- ja siihen verrattavissa ammateissa tuo aika on 4 viikkoa synnytyksen jälkeen ja kauppa-, konttori- ja varastoliikkeissä työssäoleville sanottu aika on 6 viikkoa synnytyksen jälkeen. Ellei lainsäädäntöä pian saateta yhdenmukaiseksi, niin on laissa kahtalaisia määräyksiä vakuutusvelvollisten työntekijäin synnytyksen jälkeen työhön ottamisesta.

Työväenlainsäädännön asia v. 1906 tarkastamaan asetettu komitea v. 1911 sairausvakuutuksesta antamassaan mietinnössä III ehdotti, että naiselle, joka on synnyttänyt lapsen, maksetaan äitiysrahaa 6:lta ensimmäiseltä viikolta synnytyksen jälkeen ja lisäksi maksuton kättilön apu ja tarvittaessa lääkärin apu ja hoito.

Siinä eduskuntaesityksessä, jonka edustajat O. Hallstén, R. Holsti ja V. Valkama esittivät eduskunnalle v. 1914 valtiopäiville, oli se aika, jolta synnyttäjälle äitiysrahaa olisi maksettu, 8 viikkoa. Synnyttäjän sairastuessa olisi säännökset sairashoidosta ja sairasrahasta tulleet noudatettaviksi. Eduskunnan työväenasiain valiokunta v. 1914 valtiopäivillä kahdessa lukemisessa käsittelemässään lakiehdotuksessa ehdotti myöskin, että synnyttäjälle maksettaisiin äitiysrahaa 8 viikolta ja "milloin lääkäri todistaa äidin tai lapsen terveyden olevan vaarassa, jos äiti vakuutusajan päätyttyä palaa ansiotyöhön, pidennettäkään avustusaikaa tarpeen mukaan, ei kuitenkaan enemmällä kuin sadallakahdellakymmenellä (120) päivällä. Milloin avustukseen oikeutettu nainen kuolee lapsivuoteeseen tai sen seurauksiin sen ajan kuluessa, jolta avustusta on suoritettava,

on se osa tästä, joka (8) kahdeksan viikon ajalta vielä on suorittamatta, maksettava naisen vastasyntyneen lapsen edusmiehelle, lapsen hoitoon ja elatukseen käytettäväksi.

Sairaskassan säännöissä voidaan, jos Vakuutushallitus sen katsoo mahdolliseksi, määrätä, että synnytystapauksessa annetaan avustusta muussakin kuin edelläsäädettyssä muodossa ja myöskin vakuutettujen miesten vaimoille, sekä sellaisen järjestelyn perusteet. Synnyttäjän sairastuessa astuvat voimaan määräykset sair^usavustuksesta, jolloin synnytyksen perusteella myönnettävä avustus lakkaa." (18 §.)

Sosiaalivakuutuskomitean mietinnössä, joka valmistui syksyllä v. 1921, pykälissä 52, 53, 54, 55 ja 56 säädetään lapsensynnyttäjän avustuksista. Äitiysraha, 55 §:ssä ja on se aika, jolta äitiysrahaa maksettaisiin 6 viikkoa ennen ja 6 viikkoa jälkeen synnytyksen. Lisäksi synnyttäjälle, joka itse imettää lastansa, imettämisrahaa 6 viikolta, 1 markka päivältä. Jos nainen on samalla kertaan synnyttänyt 2 lasta, annetaan imettämisrahaa 1 mk. molemmilta lapsilta eli yhteensä 2 markkaa päivältä.

Was. Jvingtonin työkonferenssissa 1919 hyväksyttiin kansainvälinen sopimusehdotus, jonka piti jäsenvaltioiden hyväksyä. Siinä ehdotetaan, että kunkin maan kansallisessa laissa toteutettaisiin äitiysvakuutus ja äitiyssuojelus. Se aika on siinä sopimuksessa 6 viikkoa jälkeen synnytyksen ja lääkärin todistuksen nojalla on nainen oikeutettu ottamaan työstä vapaata 6 viikkoa ennen synnytyksen. Ja näissä kummassakin tapauksessa on nainen oikeutettu saamaan korvauksen, joka on riittävä äidin ja lapsen terveyden vaatimuksia vastaavaan ylläpitoon.

Tämän sopimuksen ovat m.m. Suomen hallituksen sekä työnantajain ja työntekijäin edustajat sanotussa konferenssissa yksimielisesti hyväksyneet. Toivomme, että hallitus ryhtyisi käytännössä toteuttamaan mainittua sopimusta. Lainvalmistelukunnan laatima lakiehdotus ei lähes tulkookaan täytä tätä kansainvälistä sopimusta, ei milteään osalta. Eikä se ole edes minkään aikaisemmin meillä valmistetun ehdotuksen tasalla, kuten edellä olemme tässä lausunnossa osoittaneet.

Mitä sitten tulee siihen tavattoman pitkään *karenssiaikdan*, jota tässä lain valmistelukunnan ehdotuksessa ehdotetaan, niin se meitä hämmästytti. 52 §:n 3 momentissa ehdotetaan, että "äitiysrahaa ei myönnetä, jos synnytys tapahtuu varemmin kuin 10 kuukauden kuluttua sen jälkeen kuin synnyttäjä tuli tämän lain mukaan vakuutetuksi". Onko nyt pakollisessa vakuutuksessa tällainen lähes vuoden pituinen karenssiaika tarpeen, sitä me epäilemme. Sille ei ainakaan käytännöstä ole saatu mitään perusteluiksi. Se on olettaamus, mielikuviutus, että nainen, kun tulee vakuutetuksi siitä, että on raskaana, kiiruhtaisi vakuutuspakon alaiseen työhön, päästäkseen osalliseksi niistä tavattoman "suurista" eduista, joita tämä vakuutus tarjoaa. Ja tämän estämiseksi tarvitaan sitten muka tuo 10 kuukauden pituinen karenssiaika. Useampien muitten maitten vastaavissa laeissa se on 6 kuukautta. Venäjän laissa, joka säädettiin jo keisari Nikolai II:n aikana, oli sanottu aika 3 (kolme) kuukautta. Olemme sitä mieltä, että jos jotain karenssiaikaa tässä suhteessa tarvitaan, niin pakollisesti vakuutetuille ei sen pitäisi olla *kolmea kuukautta* pitempi.

53 § 1 momentista toinen lause on poistettava ja samoin 2 momentista ensimmäinen lause.

54 § jälkeen seuraava uusi pykälä:

Vakuutetun kuoltua suorittaa sairauskassa kertakaikkiaan hautausapuna määrärahan, joka vastaa viisikymmenkertaista (50) päivärahan määrää, kuitenkin vähintään viisisataa (500) markkaa.

Kuoleman tapauksen sattuessa vakuutetun perheessä, suoritetaan aviopuolison kuoltua hautausapuna % ja 18 vuotta nuoremman lapsen kuoltua, puolet siitä hautausavusta, mikä vakuutetun itsensä kuoltua olisi maksettu, kuitenkin vähintään 400 markkaa.

Hautausapu suoritetaan vainajan leskelle ja lapsille, jos nämä ovat vainajan hautaamisesta pitäneet huolta, mutta muuten sille tai niille henkilöille, jotka vainajan kunnollisesta hautaamisesta ovat pitäneet huolta.

Ellei sellaisia omaisia tai muita henkilöitä ole, on sairauskassan hallinnon pidettävä jäsenen hautaamisesta huolta.

55 §. *Vapaaehtoinen vahmbtus* on tässä lakiehdotuksessa saanut kovin vähän huomiota osakseen. Ja vapaaehtoiseen vakuutukseen pääsemisen ehtona on se, että henkilö on sitä ennen ainakin vuoden ajan ollut pakollisesti vakuutettuna ja että anomus vapaaehtoiseen vakuutukseen pääsemisestä esitetään sairauskassan hallinnolle ainakin 14 päivän kuluessa, lukien siitä päivästä, jolloin vakuutettu erosi tai erotettiin vakuutusvelvollisuuden alaisesta työstä. Kun pakollinen Vakuutus lainvalmistelukunnan ehdotuksesta on niin suppealle pohjalle rakennettu, se kun koskee ainoastaan teollisuusammateissa työskenteleviä työläisiä eikä niitäkään kaikkia, niin vapaaehtoista vakuutusta olisi silloin toteutettava kaikissa niissä palkkatyöväen ja muitten vähävaraisten kansalaisten ryhmissä, jotka eivät kuulu vakuutusvelvollisuuden alaisuuteen, mutta jotka taloudelliselta asemaltaan ovat tavallisiin palkkatyöläisiin verrattavia. Kun pakollisesti vakuutetut ovat jaetut työnansion perusteella 9 luokkaan, niin vapaaehtoisia vakuutukseen pyrkijöitä voitaisiin työansion tai vuositulojen perusteella kirjoittaa jäseniksi samoihin luokkiin, vaikka näistä pidettäisiinkin eri jäsenluettelota ja eri kirjanpitoa.

Vapaaehtoiseen vakuutukseen pyrkiviltä voitaisiin vaatia lääkärin todistus hyvästä terveydestä sekä kieltää sellaisilta henkilöiltä pääsy vapaaehtoiseen vakuutukseen, jotka ovat täyttäneet 50 vuotta. Vapaaehtoisesti vakuutetuille voidaan myöskin määrätä lyhyt karenssiaika, esim. 2 kuukautta, mikä näiden tulisi olla sairauskassan jäsenenä ennen kuin heillä olisi oikeutta saada avustusta. Mutta sen ajan kuluttua nauttivat samoja oikeuksia kuin pakollisestikin vakuutetut. Sellaiset vapaaehtoiset vakuutetut, jotka ovat esim. kolme kuukautta olleet pakollisesti vakuutettuja, eivätkä ole 50 vuotta vanhempia, ei mitään karenssiaikaa pitäisi säätää siirryttäessä pakollisesta vakuutuksesta vapaaehtoiseen vakuutukseen.

Vapaaehtoisesti vakuutettu nauttii valtiolta ja kunnalta saman avustuksen vakuutusmaksuina kuin suoritetaan pakollisessa vakuutuksessa jäsentä kohden.

Vapaaehtoisesti vakuutetun tulee itse pitää huolta vakuutusmaksujensa suorittamisesta joko viikottain tai neljältä viikolta kerralla etukäteen.

Sairamkassojen jälleenvahvutuslaitos.

58, 59 ja 60 §:t.

Tämä ehdotus eroaa kaikista aikaisemmista ehdotuksista, että tämän muutoksen kantavuutta on lyhyessä ajassa vaikea arvostella.

Aikaisemmissa lakiehdotuksissa on ehdotettu säädettäväksi sairauskassojen keskushallitus. Niissä on sanottu: "Tämän lain säätämää vakuutusliikettä harjoittavat sairauskassat, jotka yhdessä muodostavat Suomen yleisen vakuutuslaitoksen sairausvakuutusosaston.

Yleisen Vakuutuslaitoksen sairausvakuutusosaston toimintaa hoitaa tämän lain säännösten ja senaatin (Valtioneuvoston) antamien määräysten mukaan Vakuutushallitus. Vakuutushallituksen kotipaikka on Helsingin kaupunki.

Vakuutushallituksena on johtaja ja kaksi jäsentä, joista toinen lakimies ja toinen lääkäri. Johtajan nimittää (K. ja S.) Presidentti ja jäsenet Valtioneuvosto, vakuutusneuvoston annettua lausuntonsa. Nimitykset tapahtuvat kolmeksi vuodeksi, mutta ensi kerralla johtaja nimitetään neljäksi vuodeksi. Riitaisuudet, jotka syntyvät tämän lain soveltamisesta, ratkaisee niissä tapauksissa vakuutusneuvosto. Vakuutusneuvoston kotipaikka on Helsingin kaupunki. Vakuutusneuvostossa on esimies, jonka tulee olla tuomarin toimiin perehtynyt sekä kahdeksan jäsentä ja kullakin kaksi varajäsentä. Esimiehen ja kaksi jäsentä, joista yksi olkoon lääkäri ja ainakin yksi *Tiainen* sekä varajäsenet määrää Se-

naatti (Valtioneuvosto) kolmeksi vuodeksi, kuitenkin niin, että ensimmäisellä kerralla esimies määrätään neljäksi vuodeksi.

Kolme jäsentä ja heidän varajäsenensä, valitsevat sairauskassojen työnantaja-jäsenet niiden keskuudesta, jotka työnantajina suorittavat maksuja jollekin sairauskassalle, ja samoin kolme jäsentä ja heidän varajäsenensä vakuutettujen puolesta valitut kassojen jäsenten, sairauskassojen jäsenten keskuudesta. Jäsenet ja varajäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi. Vaalissa on noudatettava vakuutushallituksen määräämää suhteellista menettelytapaa. Valtio *taikaa* yleisen vakuutuslaitoksen sairausvakuutusosaston *sitoumukset* sekä suorittaa kaikki *vakuutushallituksen ja vakuutusneuvoston sairausvakuutuksesta johtuvat kustannukset*".

Kun Lainvalmistelukunnan ehdotusta sairauskassojen jälleenvakuutuslaitoksen perustamista vertaa edelläolevaan, niin ei näistä kahdesta ehdotuksesta voi samana päivänä edes puhuakaan. Lainvalmistelukunnan ehdotus tarkoittaa jälleenvakuutuslaitoksen nimellistä keskuskassaa, jota ylläpidettäisiin sairauskassojen yhteisesti sille suorittamalla jäsenmaksuilla; 10 % sairauskassojen jäsenmaksuista.

Valtion varoista suoritettaisiin sille 59 §:n mukaan, perustamiskustannuksia kertakaikkiaan 2,000,000 markkaa. Se on entistä kultarahaa vain 200,000 markkaa. Tuo ehdotettu summa ei riitä edes laitoksen perustamiskustannuksiin, puhumattakaan siitä, että ennen ehdotettiin perustettavaksi valtion yleinen vakuutuslaitos, vakuutushallitus ja vakuutusneuvosto. Valtion olisi ollut taattava *kaikki* sairauskassojen sitoumukset ja suoritettava *kaikki* sekä vakuutushallituksen sairaus, *vakuutusosaston ja Vakuutusneuvoston kustannukset*. Nyt aiotaan päästä kaikesta sillä, että valtion varoista kertakaikkiaan annetaan jälleenvakuutuslaitoksen perustamiskustannuksiin vaivaiset 2,000,000 *paperimarkkaa*. Entä vakuutusneuvosto. Se on perustettu tapaturmavakuutusta varten. Sillä on siinä kyllä työtä. Sairausvakuutus- ja lapsensynnyttäjäin vakuutus on koko lailla toisenluontoista ja vaatii vakuutusneuvoston jäseniltä toisenlaista asian-
tuntemusta ja *naisjäseniä vakuutusneuvostossa*.

Ehdotamme, että hallitus palaisi sille kannalle, jolle sairausvakuutuksesta v. 1914 eduskunnalle esitetty eduskuntaesitys ja työväenasiainvaliokunnan laatima lakiehdotus samoilla valtiopäivillä tässä kohdin olivat.

64 §:ssä 2 momentissa säädetään, että jos jonkin yksityisen sairauskassan varahastossa olevat varat ovat vähentyneet siinä määrin, etteivät ne enää vastaa keskimääräisiä vuosimenoja kolmena viimeksi kuluneena vuonna, niin siitä on heti ilmoitettava jälleenvakuutuslaitokselle, joka kprvaa vajauksen. Mutta jos varahastoon on ollut pakko turvautua ennenkuin sen varat ovat nousseet 63 §:n 1 momentissa mainittuun määräänsä, taikka on se vähentynyt sanottua määrää pienemmäksi, eikä ole syytä otaksua, että se johtuisi poikkeuksellisista oloista on kassan päätettävä tarpeen mukaan koroittaa vakuutusmaksuja. Ja ellei kassa sitä tee, niin jälleenvakuutuslaitos viran puolesta koroittaa vakuutusmaksua sekä tarpeen tullen muuttaa kassan sääntöjä. Tämä on oikein virkavaltainen järjestelmä. Tässä se nyt ilmenee tämän ja entisten ehdotusten välinen suuri ero. Olemme sitä mieltä, että tällainen vajeus on valtion varoilla täytettävä.

Toivomme, että nämä ehdotuksemme ja huomautuksemme lopullista lakiehdotusta eduskunnalle valmistettaessa tulisivat huomioonotetuiksi."

Sosiaaliministeriön taholta pyydettiin Ammattijärjestön lausuntaa Geneven työkonferenssissa esille tulevista asioista. Tällaisina asioina esitettiin *merimiesten työehtosopimuksen tarkistaminen ja siirtolais-
ten kuljetuksen valvominen*. Edellisestä asiasta valmistettiinkin valiokunnan taholta lausunto, joka jätettiin sittemmin sosiaaliministeriölle, mutta jälkimmäistä varten ei ollut riittävästi ainehistoa saatavissa, joten siitä ei lausuntoa annettu.

Oulun piirin ammattientarkastajan työapulaisten nimittämistä varten pyydettiin Ammattijärjestöltä lausuntoa ja kuultuaan asiasta Oulun ammatillisten järjestöjen mielipidettä suositteli valiokunta toimeen E. Forssia, joka sittemmin nimitettiin sanottuun toimeen.

Edustajakokoukset.

Norjan Ammattijärjestön edustajakokouksessa Oslolla elokuulla edusti Suomen Ammattijärjestöä Edv. Huttunen ja U. Nurminen.

Tanskan Työmiesliiton edustajakokouksessa oli Ammattijärjestöllä yhteinen edustaja Eakennustyöväen, Puuteollisuustyöväen ja Kuljetustyöväisten liittojen kanssa. Kokous pidettiin Köpenhaminassa joulukuulla ja yhteisenä edustajana oli H. Moisio.

Suomen Kutomateollisuustyöntekijäin liiton edustajakokouksessa huhtikuulla Tampereella edusti Ammattijärjestöä E. Huttunen.

Kulutusosuuskuntien keskusliiton (K.K.) edustajakokouksessa Viipurissa oli edustajana N. Aronen.

Suomen Vaatetustyöntekijäin liiton edustajakokouksessa elokuulla Helsingissä oli edustajana E. Härämä.

Suomen Tie- ja Vesirakennustyöläisten liiton edustajakokouksessa 15/6, jossa liiton toiminta päätettiin lopettaa ja yhtyä Eakennustyöväen liittoon, oli Ammattijärjestön edustajana A. Virta.

Suomen Maatyöväen liiton edustajakokouksessa joulukuulla Tampereella edusti Ammattijärjestöä Edv. Huttunen.

S.V.R. Konepajojen työntekijäin liiton edustajakokouksessa joulukuulla Helsingissä edusti Ammattijärjestöä E. K. Louhikko.

Pohjolan Ammatillisen piirijärjestön vuosikokouksessa Oulussa oli Ammattijärjestön edustajana Edv. Huttunen.

Ravinto- ja Nautintoaineteollisuustyöntekijäin liiton edustajakokouksessa huhtikuulla Helsingissä edusti Ammattijärjestöä E. Härämä.

Kustannusliike.

Vuoden kuluessa kustannettiin seuraavat julkaisut: Työnjuhla-julkaisu, jonka 12,000 kpl. painoksesta myytiin 10,868 kpl., Suomen Työväen Joulu, painos 12,000 kpl. ja myyty määrä 9,438 kpl.

Toimitsijaopas-sarjasta ilmestyi vuoden lopulla ensimmäinen kirjanen: Kirjanpito-opas, josta otettiin 3,000 kpl. painos, mutta levittämisen siirtyi seuraavalle vuodelle.

Ammattijärjestö-lehti ilmestyi muuten entisen tapaisena, paitsi lehti oli useimmiten 32 sivuinen. Erikoisnumeroina myytiin: Vappunumeroa, Valistusviikkonumeroa ja Joulunumeroa. Lehdellä oli 1,640 vuositilaa. Vappunumerolla niiden lisäksi 3,442 erikoisti-

laajaa, joten sitä levisi 5,082 kpl., Valistusviikkonumerolla 2,996 erikoistilaajaa, yhteinen menekki 4,636 kpl. Vuositilaajat saivat nämät erikoisnumerot iluüaiseksi.

Aikaisemmin kustannettua kirjallisuutta myytiin vuoden ku-
luessa vähäinen määrä.

Kustannusliikkeen taloudellinen tulos nähdään vuoden tilikerto-
muksesta.

Osanotto valtion lautakuntiin. Jo aikaisemmin omaksuttuja peri-
aatteita noudattaen ovat Ammattijärjestön asettamina jäsenenä val-
tion lautakunnissa olleet:

Vakuutusneuvostossa: Metalliteollisuustyöntekijäin liiton pu-
heenjohtaja Artturi Virta.

Työaikalautakunnassa: Vaatetustyöntekijäin liiton toimitsija
Antti Luostarinen ja Rakennustyöväenliiton taloudenhoitaja Heikki
Moisio.

Erinäisiä toimenpiteitä ja päätöksiä.

Vappumerkkiä myytiin tavalliseen tapaan. Valtioneuvostolta
saatiin lupa 75,000 kpl. valmistamiseen ja myymiseen, josta saatu
voitto oli käytettävä työttömäin avustamiseksi. Puhdas voitto merk-
kien myynnistä oli Smk. 84,853:05.

Vapunpäivä mielenosoitusten järjestämiseksi tehtiin yritys yh-
teistoiminnan aikaansaamiseksi eri työväenpuolueitten kanssa, mutta
kun suunnitelmat siinä suhteessa raukesivat, antoi Ammattijärjestö
oman vappukehoituksensa ammatillisesti järjestyneelle työväestölle.

Kansainvälisen naistenpäivän johdosta annettiin yleinen julistus,
jossa kehoitettiin maaliskuun ensimmäisellä viikolla viettämään työ-
läisnaisten herätyskokouksia ja juhlia.

*Työnjuhl*at. Elokuun ensimmäinen sunnuntai omistettiin myös-
kin kertomusvuonna työnjuhlien viettämiseksi. Juhlat eivät onnis-
tuneet niin hyvin kuin aikaisempina vuosina. Ammattijärjestölle
tehtyjen tilitysten ja ilmoitusten perusteella on juhlia vietetty 64
eri paikkakunnalla, joista saatu puhdas voitto 43,858:75 mk. on tili-
tetty Ammattijärjestön rahastoon.

Suomen työväenliikkeen uranuurtajan *August Vatasen haudalle*
ryhtyi toimikunta hankkimaan muistomerkkiä ja kehoitti järjestöjä
lahjoittamaan tarkoitukseen varoja. Rahoja kertyikin siinä mää-
rässä, että hautapatsaan valmistamistoimenpiteisiin voitiin jo vuoden
lopulla ryhtyä. Lopulliset toimenpiteet siirtyivät seuraavalle vuo-
delle.

Vuoden 1926 edustajakokousvalmisteluihin ryhtyi toimeenpaneva
valiokunta jo varhain syksyllä. Useista käytännöllisessä toiminnassa
korjausta kaipaavista asioista, samoin eräistä menettelytapaperiaat-
teista päätettiin tehdä edustajakokoukselle esitykset.

Ammattijärjestön toiminimen ovat kirjoittaneet puheenjohtajan ohessa toimikunnan jäsenet Arttum Virta ja E. A. Metsäranta.

Rautatieläisten Ammattiliitolle myönnettiin 4,000 markan avustus osanottoa varten rautatieläisten kansainväliseen kokoukseen Sveitsissä.

Kertomus Pohjolan Ammatillisen Piirijärjestön toiminnasta

1. 1. 1925 — 31. 12. 1925.

Kulunut vuosi työtätekevällä luokalla Pohjolassa on ollut niin taloudellisesti kuin poliittisestikin raskasta. Vuosi 1925 alkoi jatkuvan työttömyyden merkeissä yli koko Pohjolan. Kesän tullessakaan eivät ansiomahdollisuudet muodostuneet tyydyttäväiksi. Kun sitten taas kesätyöt päättyivät, niin muodotui työttömyystilanne entistäänkin uhkaavammaksi, aiheuttaen puutetta ja kurjuutta suurille työläisjoukoille.

Työttömyystilanteen kehittyminen on luonnollisesti vaikuttanut myöskin yleisen palkkatason alentumiseen. Laskusuunta työpalkkoissa on ollut havaittavissa varsinkin puutavarateollisuuden alalla. Tukkityömaille on todettu palkkojen lasku noin 15 % ja monilla sahalaiteksilla, kuten esim. Veitsiluodossa laskettiin työpalkkoja viime syksynä noin 10 a 15 prosentilla. Monilla muillakin työaloilla, kuten esim. valtion tierakennuksilla on palkat olleet kurjimmat. Sitävastoin elintarpeiden hinnoissa ei ole laskusuuntaa huomattu.

Porvariston harjoittamat vainotoimenpiteet työväestöä ja niiden järjestöjä vastaan ovat edelleenkin jatkuneet. Tästä vainosta ei suinkaan ole osattomaksi jäänyt piirijärjestömmekään. Niinpä järjestön sihteeri Aug. Rytkölien ja t.p. valiokunnan jäsen E. Piirala tulivat tuomituiksi vankilaan n.s. suuressa kommunistijutussa. Samanaikaisesti joutui vankilaan monia muitakin Pohjolassa toimineita ammattiyhdistysmiehiä. On selvää, että nämäkin vainotoimenpiteet ovat vaikeuttaneet ammatillisen työväenliikkeen kehittymistä Pohjolassa. Esim. piirijärjestön sihteerin joutuminen vankilaan juuri kevätkesällä vaikeutti myöskin perusjärjestöjen toimintaa. Monet puhujapyynnöt ja järjestelymatkat jäivät tällöin kahden kuukauden ajan täyttämättä.

Vaikkakin Pohjolan työläiset ovat joutuneet kärsimään taloudellista puutetta ja poliittista sortoa, niin kaikesta tästä huolimatta on työväestön ammatillinen järjestötoiminta kulkenut eteenpäin, järjestäytymisessä ja osastojen sisäisen toiminnan vakiinnuttamisessa varsinkin loppupuolella kertomusvuotamme, on havaittavissa ilahduttavaa nousukautta.

Piirinemosto.

Viimeksi pidetyssä piirijärjestön vuosikokouksessa valittiin piirineuvoston jäseniksi seuraavat toverit: E. Moilander, E. Viitanen, P. Brander ja E. Piirala Oulusta, K. Virtanen Haukiputaalta, O. H. Kekäläinen Kemistä, A. Ahola Rovaniemeltä, M. Rautio Vihannista, A. Mäenpää Ykspilasta, L. Junttila Ruukista, J. Henriksson Pietarsaaresta ja H. H. Niskanen Iistä; varalta J. Etelämäki ja H. Ahmala Oulusta, Fr. Ojala Kalajoelta, L. Stick Raahesta, I. Mäkitalo Röytästä ja E. Kekkonen Karihaarasta.

Piirineuvosto on kokoontunut ainoastaan yhden kerran, nim. vuosikokouksen yhteydessä, jolloin valittiin t.p. valiokuntaan puheenjohtajaksi P. Bränder, varapuheenjohtajaksi E. Piirala, sihteeriksi ja järjestäjäksi Aug. Rytönen, rahastonhoitajaksi E. Moilander ja jäseneksi E. Viitanen; varalta J. Etelämäki ja H. Ahmala.

Vuoden aikana ei t.p. valiokunta ole kutsunut piirineuvostoa koolle, vaan sensijaan kääntynyt erinäisissä asioissa, kuten sihteerin vaalissa ja Neuvosto. Venäjälle aiotun valtuuskunnan lähettämiskysymyksessä kirjeellisesti piirineuvoston jäsenten puoleen, antaen heille päättämisvallan näissä kysymyksissä.

Toimeenpaneva valiokunta.

Toiminta-aikanaan on t.p. valiokunta pitänyt yhteensä 22 kokousta, joista 4 on pidetty ennen vuosikokousta. Pöytäkirjoihin on merkitty 138 pykälää. Tärkeimmistä valiokunnan käsittelemistä kysymyksistä on tässä kertomuksessa erikoinen maininta.

Valiokunnan jäsenet ovat käyneet kokouksissa seuraavasti: E. Moilander 19, Bränder 16, Viitanen ja Ahmala 11, Etelämäki 10 ja Piirala 5 kertaa. RytköU nen ehti olemaan läsnä 9 kokouksessa, samoin Heikka 9 kokouksessa.

Sihteerikysymys.

Kuten edelläolevasta jo selviää, valitsi piirineuvoston kokous järjestön sihteeriksi ja järjestäjäksi tov. Rytkösen. Hänen jouduttuaan vankilaan jäi sihteerin toimi avoimeksi 17 p:nä toukokuuta. Jo tätä ennen oli valiokunta kääntynyt S. Kuljetustyöntekijäin liiton järjestäjän J. Jokelan puoleen, pyytäen häntä vastaanottamaan sihteerin toimen. Kun Jokela kieltäytyi, niin tarjosi valiokunta sihteerin tointa K. O. Iivoselle. Hänenkin kieltäytyttyään oli valio, kunta pakotettu julistamaan toimen haettavaksi. Hakijoita ilmaantui 6, joista valiokunta asetti ensi tilalle silloin vielä vankilassa olevan I. Heikan, toiselle tilalle J. Jalon ja kolmannelle K. Kyhälän. Piirineuvosto hyväksyi t.p. valiokunnan ehdotuksen, valiten sihteeriksi Heikan, joka ryhtyi tointa hoitamaan 12 p:nä heinäkuuta.

Kirjeenvaihto ja tiedonannot.

Kirjeenvaihto kuluneen toimintavuoden aikana on ollut verrattain laaja. Niinpä esim. Heikan sihteerinä oloaikana on toimistosta lähetetty 244 postilähetystä ja saapunut 1.18 postilähetystä, arvolähetyslukuunottamatta.

Kiertokirjeitä eri kysymyksistä on lukuisasti julkaistu Pohjan Voimassa ja osaksi myöskin Vaasassa ilmestyvässä Työn Äänessä. Julkaistujen kiertokirjeiden lukumäärästä ei, ikävä kyllä, löydy tilastoa. Perusjärjestöille on sitäpaitsi tärkeimmistä kysymyksistä erikoisesti kiertokirjeet lähetetty, huolimatta siitä, että ne myöskin lehdistössä on julkaistu.

Valistus- ja järjestelytyö.

Vuoden varrella tehty valistustyö on pääasiallisesti ollut n.s. "lentävää" laadultaan, lukuunottamatta kurssitoimintaa. Vuoden ensi neljänneksen aikana oli Rytkösellä 27 puhe- ja luentotilaisuutta, yhteensä 2,029 kuulijalle. Toisella neljänneksellä puhui Rytkönen 8 tilaisuudessa 698 kuulijalle. Kolmannella neljänneksellä oli Heikalla 27 puhetilaisuutta, joissa yhteensä 5,657 kuulijaa. Vuoden viimeisellä neljänneksellä teki sihteerinä 45 matkapäivää, puhuen 27 kertaa, luennoiden 9 päivänä opastuskursseilla 20 tuntia ja ollen läsnä 13 eri kokouksessa. Näissä tilaisuuksissa oli läsnä ollut 3,834 henkilöä.

Yhteensä on järjestön sihteerit (Rytkönen ja Heikka) puhuneet 89 eri tilaisuudessa. Heikka ollut opastuskursseilla 9 päivänä ja 13 eri kokouksessa laatinut alustuksia y.m. Yhteensä on näissä tilaisuuksissa ollut mukana 12,218 henkilöä.

Opastus- ja luentokursseja on yhdessä Oulun Ammatillisen Keskusneuvoston kanssa järjestetty Oulussa tammi- ja helmikuulla sekä loka- ja marraskuulla. Loka- ja marraskuulla annettiin Oulun kursseilla opastusta 62 tuntia, ollen kuulijain lukumäärä tuntia kohden 22,6 henkeä. Luennoitsijoina ja opastajina kursseilla olivat Paavo Ollikainen Kittilästä, E. Patala, M. Rosenberg, K. Kosunen ja I. Heikka Oulusta, Villiam Tanner ja E. Huttunen Helsingistä ja E. Hervasti Haukiputaalta.

Joulukuussa järjesti t.p. valiokunta opastuskurssit Lumijoella, joilla ohjaajana toimi i. Heikka. Kursseilla annettiin opastusta 16 tuntia, ollen tuntia kohden mukana 26 henkilöä.

Tämän lisäksi on piirijärjestön alueella käynyt puhuja, ja järjestelymatkoilla eri liittojen toimitsijoita. Niinpä piirissä on käynyt S. Kuljetustyönteki-

jäin liiton puolesta Hj. Niemelä ja E. Jokela, S. Puuteollisuustyöväen liitosta N. Aronen, S. Rakennustyöväen liitosta U. Nurminen, S. Nahkатыöväen liitosta A. Raatikainen, S. Metallityöntekijäin liitosta Järvinen. Samoin on käyty Kauppa, ja Liiketyöntekijäin, Muurarien ja Ravinto- ja Nautinto-ainetyöväen liitoista.

S. Ammattijärjestön puolesta on puhe- ja järjestelymatkoilla käyneet E. Huttunen, William Tanner ja K. J. Aalto, viipyen viimeksi mainittu noin kuukauden ajan piirin alueella.

Edelleen on S. Puuteollisuustyöväen liiton Rovaniemen osaston toimesta järjestetty opastuskursseja Kemijärvellä ja Kittilässä. Opastajana kursseilla on toiminut K. O. Iivonen.

Erikoisen maininnan ansaitsee sanomalehdistössä harjoitettu ammatillinen valistustyö. T.p. valiokunnan taholta on jatkuvasti kiinnitetty huomiota sanomalehdistössä ammattiyhdistysliikettä eri puolilta valaisevien kirjoitusten julkaisemiseen. Tästä kaikesta on annettava tunnustus etupäässä Pohjan Voimalle, mikä auliisti on luovuttanut palstojaan ammattiyhdistysliikettä käsittävien kirjoitusten julkaisemiseen, antaen niille useimmiten huomattavan ulkoasunkin.

Ammatillinen valistusviikko.

Ammatillisen valistusviikon järjestelyyn marraskuun 1—8 päivän välisenä aikana kiinnitettiin t.p. valiokunnan taholta erikoista huomiota. Piirin alueella toimeenpantiin valistusviikon ajalla 47 valistustilaisuutta, joissa puheita pidettiin 48 noin 7,200 kuulijalle. Eri osastoihin liittyi saapuneiden ilmoitusten perusteella viikon aikana 496 uutta jäsentä. Valistusviikon johdosta pyydyt tiedot antoi ainoastaan 34 osastoa.

Ammatillinen valistusviikko Pohjolassa onnistui niin hyvin, että viikon lähempi selostus toimintakertomuksessakin lieenee paikallaan. Niinpä liittyi Puuteollisuustyöväen liiton Röntän osastoon 56 uutta jäsentä. Saman liiton Karihaaran osastoon liittyi 41, Laitakarin 30, Martiniemen 20, Varjakari 14, Ruukin 10, Kemin 9, Kalajoen 6, Rovaniemen 6, Pietarsaaren 5 ja Veitsiluodon 4.

Metalliteollisuustyöväen liiton Pietarsaaren osastoon liittyi 55 jäsentä. Kuljetustyöntekijäin liiton Kemin osastoon 35, Pietarsaaren 16 ja rantatyöläisten osastoon 9. Oulun osastoon 7.

Nahkateollisuustyöväen liiton Oulun osastoon liittyi 46, Kemin 3 ja Pietarsaaren osastoon 1 jäsen. Rakennustyöläisiä liittyi alansa ammattiosastoon Pietarsaareissa 18 ja Ylivieskassa 17. Liiketyöläisiä liittyi Oulussa 6 ja Pietarsaareissa 5 sekä lisäksi 11 tupakkatehtaalaiden osastoon.

Maaseudulla huomattiin myöskin järjestöihin liittymisiä. Niinpä esim. Maatyöväenliiton Lapuan osastoon liittyi 22, Vihannin 13, Limingan 25 ja Alavieskan 6 uutta jäsentä.

Valistusviikon aikana saavutettuihin tuloksiin voidaan kohtuudella olla tyytyväisiä. Vastaisen varalle on huomioon otettava järjestelmällinen ennakkovalmistelu.

S. Ammattijärjestö antoi luennoitsijansa William Tannerin valiokunnan käytettäväksi valistusviikon ajaksi. Tanner tuli piirin alueelle 23 p:nä loka-kuuta, viipyen marraskuun 8 p:ään saakka, pitäen tällä ajalla 21 puhetta ja esitelmiä 2,885 kuulijalle. B. Puuteollisuustyöväen liiton puheenjohtaja N. Aronen viipyi myöskin piirin alueella vielä valistusviikon ajallakin, puhuen 5 tilaisuudessa 805 kuulijalle. Järjestön sihteeri I. Heikka puhui viikon aikana 10 eri tilaisuudessa 1,310 kuulijalle. Tämän lisäksi käytettiin useita tilapäispuhujia valistustilaisuuksissa.

Vappu- ja Työjuhlat.

Vappujuhlien ja Työjuhlien järjestämiseen on t.p. valiokunta myöskin pitänyt velvollisuutenaan osallistua. Niinpä kehoitettiin perusjärjestöjä näitä juhlia järjestämään. Juhliin lähetti valiokunta vointinsa mukaan puhujia.

Mäkelin jublat.

Viimeksi pidetty vuosikokous päätti velvoittaa ammattiosastoja järjestämään Mäkelinin kuolinpäivää lähinnä olevana sunnuntaina juhlatilaisuuksia, joista kertyneet varat käytetään Mäkelinin muiston ikuistamiseksi vuosikokouksen lähemmin päättämällä tavalla. Hyvissä ajoin antoikin valiokunta kehoituksen juhlien järjestämisestä syyskuun 20 päiväksi. Syystä tai toisesta jäi juhlat järjestämättä muualla, paitsi Kalajoella, Martinniemiessä, Röytässä, Karihaarassa, Kemissä ja Oulussa.

Vankilassa olevien t.p. valiokunnan jäsenten perheiden avustus.

Kun ne varat, joita ammatilliset järjestöt aikoinaan keräsivät t.p. valiokunnan vankina olevien perheiden avustamiseen loppuivat, oli valiokunta pakotettu lopettamaan avustuksen jakamisen. Kuitenkin on asiasta monet kerrat keskusteltu valiokunnan kokouksissa ja ryhdytty erinäisiin toimenpiteisiin tarkoituksella saada näille perheille avustusta. Niinpä on käännytty S. Ammattijärjestönkin puoleen ja pyydetty siltä avustusta. Ammattijärjestö ei kuitenkaan ole voinut avustuksia myöntää, koska edustajakokoukset eivät sille varoja tähän tarkoitukseen ole osoittaneet. Kumminkin saatiin syyspuolella vuotta Helsingin vankeinaavustustoimikunnalta 1,500:— käytettäväksi tähän tarkoitukseen, joka erä jaettiin valiokunnan jäsenten perheille avustuksena.

Työttömyyskysymys.

Työttömyyskysymys on t.p. valiokunnan kokouksissa ollut usein pohdinnan alaisena. Jo tammikuun loppupuolella pidettiin piirijärjestön kokoonkutsumana yleinen Pohjolaa käsittävä työttömäin edustajakokous Oulussa, jossa kokouksessa keskusteltiin ja päätettiin toimenpiteistä työttömyyden torjumiseksi. Kokouksessa, jossa oli edustettuna 11 paikkakuntaa, valittiin m.m. lähetystö käymään hallituksessa ja eri eduskuntaryhmien luona, selostamassa työttömyystilannetta Pohjolassa. Lähetystö, johon kuuluivat Aug. Rytönen, J. Enqvist ja A. Ranta, kävivätkin helmikuun alkupäivinä Helsingissä esittämässä työttömäin edustajakokouksen päätökset hallituksen jäsenille, sosialistiselle ja sos.-dem. eduskuntaryhmille.

Syksyn tullessa astui työttömyyskysymys jälleen päiväjärjestykseen. Tämän johdosta t.p. valiokunta piti tärkeänä, että ammatilliset perusjärjestöt kiinnittäisivät kysymyksen tarpeeksi vakavan huomionsa. Useissa kiertokirjeissä ja sanomalehtikirjoituksissa kiinnitettiin työläisten ja heidän järjestöjensä huomiota kysymykseen. M.m. marraskuun 24 p:nä julkaisi valiokunta asiasta seikkaperäisen kirjelmän, jossa kysymystä tarkoin selostettiin ja annettiin toimintaohjeita järjestöille. Tässä julistuksessa pyydettiin perusjärjestöjä myöskin harkitsemaan, josko katsotaan olevan syytä koko Pohjolaa käsittävän työttömäin edustajakokouksen pitämiselle. Vastauksissaan asettui 7 osastoa vaatimaan kokouksen pitämistä, yhden Keskusneuvoston asettuessa vastustavalle kannalle, joskaan ei periaatteessa. Kun työttömyys yhä vain lisääntyi yli koko Pohjolan, niin piti valiokunta kokouksen koolle kutsumisen välttämättömänä. Kokouksen pitoaika siirtyi kumminkin seuraavalle kalenterivuodelle, joten sen selostaminen ei kuulu tähän vuosikertomuksen yhteyteen.

Piirin arkiston täydentäminen.

Kun sattuneiden takavarikoiden y.m. seikkain takia piirin kirjasto ja arkisto olivat ehtyneet miltei olemattomiin, niin ryhtyi valiokunta Heikan sihteeriksi tulon jälkeen sitä täydentämään. Asiassa käännyttiin m.m. Ammattijärjestön puoleen, mistä saatiinkin tarvittavaa kirjallisuutta. Samoin on myöskin yritetty S. Ammattijärjestön välityksellä saada takaisin ohranan vuonna 1923 takavarikoimia piirin varoja, mikä summa oli Smk. 1,536: 45, kuitenkin tässä onnistumatta.

Edelleen on käännytty kaikkien ammattiliittojen puoleen ja pyydetty niitä myöskin piirijärjestölle lähettämään kaikki kiertokirjeensä, lehensä y.m. kustannustuotteensa.

Työpalkkojen alennuksia.

Maaliskuun 3 p:nä naulattiin Kemi-yhtiön omistaman Laitakarin sahan työläisten nähtäväksi ilmoitus, mikä sisälsi työpalkkojen alennuksen. Alennustariffin piti astua voimaan saman kuun 16 p:nä ja merkitsi se 50 a 1 mE. alennusta tuntitöissä. Vähäistä aikaisemmin muutettiin taaplarien prosentti, palkka kappalepalkaksi, mikä myöskin huononti näiden työläisten palkkoja tuntuvasti.

Asian johdosta piti osasto kokouksensa maaliskuun 8 p:nä, jossa se päätti esittää isännistölle 10 % korotuksen kyseessä oleviin töihin. Miten asia päättyi, ei ole valiokunnan tiedossa.

Palkkojen alennuksia on kuluneen vuoden aikana sattunut siellä ja täällä. Niinpä esim. Veitsiluodon sahalla laskettiin syksyllä palkkoja noin 10 a 15 prosenttia. Yleensä voidaan sanoa työpalkkoissa alennussuunnan olleen vallalla. Etenkin metsä- ja uittotöissä on tämä ollut havaittavissa.

Työ. ja palkkariitä\iswiksia.

Kulunut vuosi on työ- ja palkkariitaisuuksista ollut suurin piirtein sanotuna verrattain rauhallinen. Lastaustöissä Iissä ja Haukiputaalla on jatkunut työtilanne suunnilleen samanlaisena kuin edellisenäkin kesänä, jolloin työnan. tajat ryhtyivät taisteluun työntekijäjärjestöjä vastaan.

Vakavimmat työtaistelut on käyty Pietarsaareissa. Niinpä siellä S. Rakenustyöväen osasto sanoi maaliskuussa irti maalarityöntekijäin työsopimuksen, ehdottaen uutta sopimusta, mikä allekirjoitettiin 23/5—1925. Sopimus takasi työntekijöille 1—2 mk. tuntikorotuksen ja on se voimassa yhden vuoden.

Toukokuun 26 p:nä puhkesi lakko Schaumannin sahalla Pietarsaareissa. Lakko sai alkunsa siitä, että lautatarhalla työskentelevät työläiset pyysivät palkkojensa korottamista edellisten vuosien vastaavien palkkojen suuruiseksi. Tähän ei työnantaja suostunut, eikä myöskään suostunut aloittamaan neuvotte-
luja työntekijäjärjestöjen kanssa.

Tämä työtaistelu, mikä käsitti noin 425 työntekijää, joiden joukossa noin 180 naistyöläistä, oli harvinainen todistus työläisten yksimielisyydestä. Vaikkakin lakko kesti 15 viikkoa, päättyen syyskuun 6 päivänä, ei tästä työläisjoukosta ilmestynyt rikkureita enempää kuin kolme neljä.

Kun työtaistelu kehittyi heti koko sahalaitosta käsittäväksi, ryhtyi työnantaja haalimaan työmaalle "Pihkalan armeijaa". jota saapuikin satoihin nouseva joukko. Tätä eivät työläiset säikähtäneet, yhtävähän kuin sitäkään, että heidät kaupungin maistraatin päätöksellä häädettiin yhtiön omistamista asunnoista.

Ammattitaidottomilla rikkurivoimilla ei kuitenkaan voitu töitä pitää käynnissä ja näin oli työnantajan vähitellen suostuttava neuvotteluihin työläisten järjestöjen kanssa. Suomen Ammattijärjestön ja asianomaisen liiton välityksellä päästiinkin neuvotteluissa siihen tulokseen, että lakko voitiin lopettaa syyskuun 6 päivänä. Lakkotaistelunsa avulla pakottivat työläiset työnantajansa tunnustamaan työväen ammatilliset järjestöt sopimuskelpoisiksi. Palkankorotusta saivat n.s. uuden tarhan työläiset noin 10

Edelleen on Pietarsaareissa tupakkatehtaalaiset esittäneet työnantajillensa palkankorotusvaatimuksensa, mutta huonosti järjestyneinä eivät ole kyenneet ajamaan vaatimuksiaan voittoon.

Toimeenpanevan valiokunnan pöytäkirjoista 24/4 ja 8/5 käy selville, että edellisessä kokouksessa on käsitelty Suomen Puuteollisuustyöväen liiton Kalajoen osaston kirjelmä, koskeva lautatarhatöiden ottamista osastolle. Kokouk-

sessä 8/5 on taas käsitelty Kalajoella puhjennutta lakkoa, mutta siitä, paremmin kuin muistakaan asiakirjoista ei lähemmin selvene lakon syyt, eikä vaiheet.

Vuoden varrella perustettu Suomen Nahkateollisuustyöväen liiton Kemian osasto joutui myöskin palkkataisteluun joulukuun alkupäivinä. Osa työnantajista suostui työläisten vaatimuksiin, mutta muutamat työnantajat ovat tästä kieltäytyneet, joten taistelu Kemissä tällä alalla yhäkin jatkuu.

Ehkä muitakin työnsuhteita on vuoden varrella sattunut, mutta niistä ei ole piirijärjestölle ilmoitettu.

Valtiuskunnan lähettäminen Neuvosto-Venäjälle.

Kun Suomen Ammattijärjestö oli päättänyt, perusjärjestöjen vaatimuksesta, lähettää 10-henkisen valtuuskunnan Neuvosto-Venäjälle, ryhtyi toimeenpaneva valiokunta asian vaatimiin toimenpiteisiin. Ammattijärjestön ilmoituksen mukaan oli Piirijärjestö oikeutettu valitsemaan valtuuskuntaan ainoastaan yhden edustajan. Yhden henkilön edustusta Pohjolaan nähden piti toimeenpaneva valiokunta liian pienenä, ryhtyen vaatimaan kolmea paikkaa valtuuskunnassa. Tähän ei Ammattijärjestö kuitenkaan suostunut, vaan lisäsi valtuuskunnan lukumäärää muutamilla naisjäsenillä, vaikka valiokunta teki ehdotuksen kolmannen edustajan kustantamisestakin, luottaen nimittäin siihen, että Pohjolan työläiset tässä tärkeässä kysymyksessä ovat valmiit rahallisiin uhrauksiin.

Edustajan valinta-aika oli määrätty niin lyhyeksi, että toimeenpaneva valiokunta ei voinut alistaa ehdokkaiden asettamista perusjärjestöille, vaan oli pakotettu itse asettamaan ehdokkaat, joista sitten piirineuvoston jäsenet toimittivat äänestyksen.

Määräaikaan mennessä otti äänestykseen osaa 9 piirineuvoston jäsentä, O. H. Kekäläisen kieltäytyessä äänestykseen osaaottamasta ja samalla merkiten vastalauseensa valiokunnan toimenpidettä vastaan valtuuskunnan jäsenen valintatapaan nähden.

Suhteellista vaalitapaa käyttäen sai äänestyksessä I. Heikka 5,83 ääntä, P. Bränder 4,83, A. Ahola 2,33, Y. Tuominen 1,5 ja K. Kyhälä 1,16 ääntä. Tämän lisäksi ehdotettiin valtuuskunnan jäseneksi J. Jokelaa ja A. Timosta. Toimitettuna äänestyksen perusteella katsoi valiokunta valituksi tulleen I. Heikan.

Valtuuskunnan matkalle lähdöstä ei kumminkaan tullut mitään, koska heille ei passia myönnetty. Asiaa ei kumminkaan ole tähän jätetty, vaan on tarkoituksena keväällä 1926 tehdä uusi yritys.

Suomen Ammattijärjestön yhtenäisyyskysymys.

Kertomusvuotena ja varsinkin sen lopulla on paljon puheen aihetta herättänyt Suomen Ammattijärjestön yhtenäisyyskysymys. Jokaiselle on tunnettua se häikäilemätön hajoituspuuha, jonka sosialidemokraattiset johtajat ovat aloittaneet Ammattijärjestön tuhoamiseksi. Tässä kysymyksessä on valiokunta asettanut tinkimättömästi sosialidemokraattisia hajoittajia vastaan. Vuoden vaihteessa julkaistiin Suomen Ammattijärjestölle osoitettu kirjelmä, jossa valiokunta asettuu puolustamaan Ammattijärjestön eheyttä. Tämän julistuksen on perusjärjestöt hyväksyneet eri puolilla maata.

Muita toimenpiteitä.

Kun valiokunnan tietoon oli tullut, että valtion sahalaistoksella Veitsiluodossa olisivat työpalkat alhaisemmat kuin yksityisillä sahalaistoksilla, niin kutsui toimeenpaneva valiokunta Kemian seudun sahalaist yhteiseen kokoukseen ivemien työväentalolle marraskuun 16 päivänä. Kokouksessa vertailtiin eri sahalaistosten palkkasuhteita toisiinsa ja lähetettiin palkkahinnoittelut valiokunnan lausunnon kera Ammattijärjestölle ja Suomen Puuteollisuustyöväen liitolle.

Kemi-yhtiön sahalaisten työsäännöt oli myöskin esillä samassa kokouksessa ja päätettiin niistä tehdä muutosehdotuksia asianomaiseen virastoon.

Suomen Puuteollisuustyöväen Kalajoen osaston ilmoituksen johdosta, että Santahalmian sahalla Kalajoella boikoteerattaisiin järjestyneitä työläisiä, käännyttiin sahan omistajan puoleen, joka kumminkin väitti että boikottia ei olisi harjoitettu.

Monissa muissa työehtoja ja palkkoja koskevissa kysymyksissä on halualle annettu tarpeellisia tietoja ja ohjeita.

Loppulause.

Kulunut vuosi on kaikesta taloudellisesta hädästä ja poliittisesta sorrosta huolimatta ollut toiminnan vuosi. Alkavana vuotena tulee ammatillisesti järjestyneen työväen eteen ratkaistavaksi monia tärkeitä kysymyksiä, kuten esim. Ammattijärjestön edustajakokouksessa esille tulevat kysymykset. Jatkuva palkkojen alennus voi myöskin johtaa seuraamuksiin, joista vaan tiiviillä järjestäytymisellä voidaan voittajana suoriutua. Tämän takia on järjestövoimamme entistään lujitettava.

POHJOLAN AMMATILLISEN PIIRIJÄRJESTÖN TOIMEENPANEVA
VALIOKUNTA.

Loppukatsaus.

Suomen Ammattijärjestön toiminta kertomusvuonna 1925 on ollut monessa suhteessa edellisistä poikkeavaa. Edelliseltä vuodelta saatiin perinnöksi tavattoman vaikea työttömyyskausi. Vuoden vaihteessa näytti työttömyys kerrassaan musertavalta niihin kymmeniin tuhansiin työttömiin nähden, jotka etsivät työtä ja leipää. Lisäksi vallassaolevan luokan kuurous kaikkia pyyntöjä ja kehoituksia kohtaan työttömyystilanteen lieventämiseksi saattoi keskusjärjestön entistäkin tukalampaan asemaan. Lakkaamalla saatiin ahdistaa hallitsevaa luokkaa kirjelmillä, lähetystöillä ym. toimenpiteillä, mutta mitään lohdullisia tietoja ei voitu työväestölle asiasta antaa. Vaikeasta tilanteesta on todistuksena se seikka, ettei koko kertomusvuonna pidetty ainoatakaan toimikunnan kokousta, jossa ei olisi työttömyyskysymystä tavalla tai toisella käsitelty. Luonnollista oli, ettei tämän vuoksi ehditty riittävästi kiinnittää huomiota moniin muihin palkkatyöväestöä koskeviin asioihin.

Porvarillisen valtiiovallan taholta on jatkuvasti ahdistettu työväen järjestötoimintaa. Yhdistyselämässä on perusjärjestöillä ollut monenlaisia vaikeuksia voitettavanaan. Poliittisten mielipiteidensä vuoksi ovat työläisjoukot saaneet elää jatkuvan ahdistuksen alaisena. Luokkatuomioilla on kymmeniä työläisiä tuomittu vuosikausiksi vankilaan ja sillä tavalla lisätty työväenluokan jo muutenkin raskasta elämää. Vuoden lopulla tehtiin virkavallan taholta avoin hyökkäys ammatillisista liikettä vastaan. Eräänä päivänä pidatti Vaasan poliisi kaikkien sikäläisten ammatillisten perusjärjestöjen toimitsijat, takavarikoi järjestöjen toimintavälineet, asia- ja tilikirjat. Pidätetyt kyllä vapautettiin, mutta takavarikkoa ei peruutettu. Jälkeenpäin on selvinnyt, että kaikkia Vaasan ammatillisia järjestöjä tullaan syyttämään valtiopetoksellisista rikoksista. Eikokset ovat:

järjestöjen jäseniä on kuulunut lakkautettuun sosialistiseen puolueeseen, ovat pitäneet iltamia vankilassa olevien toveriensa ja näiden perheiden avustamiseksi, ovat omistaneet osakkeita työväen sanomalehtiyhtiöistä, lausuneet julkisessa kokouksessa vastalauseensa poliittista vainoa vastaan ja muuta sellaista.

Huolimatta edellämainituista vaikeuksistaan ponnistelivat ammatilliset järjestöt liikkeen vahvistamiseksi ja jäsenten taloudellisten etujen parantamisessa. Mutta näiden lisäksi tuli vielä kolmas vaikeus eteen. Sosialidemokraattisen puolueen sanomalehdistön taholta aloitettiin marraskuun lopulla ja joulukuun alussa ilmisota Ammattijärjestöä vastaan. Muodolliseksi aiheeksi tähän hyökkäykseen otettiin Ammattijärjestön puheenjohtajan toimen väliaikaisen hoitajan E. Huttusen irtisanoutuminen mainitusta toimesta. Huttusen esittämät syyt irtisanomiseen olivat sellaiset, jotka jo, jos sellaisia syiksi katsotaan, olivat olemassa aikaisemmin. Sillä kuukausi ennen — ammatillisen valistusviikon ajalla — ei Huttusella sen paremmin kuin sosialidemokraattisella, sanomalehdistöllä ollut Ammattijärjestön kommunistisuudesta mitään sanottavaa. Päin vastoin lehdet totesivat, että ammatillinen liikkeemme on tervehtymässä ja että sitä johdetaan oikealla tavalla. Siitä mitä mahdollisesti oli ollut ei puhuttu mitään, sillä entisten ristiriitojen auki repimisellä ei katsottu mitään edistävää aikaansaattavan. Mutta se mikä marraskuun alussa oli tyydyttänyt sosialidemokraattisia johtajia, ei tyydyttänyt heitä enään joulukuun alussa. Nyt käytiin häikäilemättömydessään vertaansa vailla olevaan hyökkäykseen Ammattijärjestön tuhoamiseksi. Hyökkäyksen kärki kohdistettiin asioihin, jotka olivat jo vuosia sitten tapahtuneet. Ammattijärjestöä syytettiin suurella äänellä siitä, että se oli — Huttusen ollessa puheenjohtajana — hääriillyt Ammattijärjestölle kuulumattomissa tehtävissä. Eräät sosialidemokraattisen puolueen jäsenet pitivät joulukuun puolivälissä Helsingissä kokouksen, jossa päätettiin aloittaa järjestetty hyökkäys Ammattijärjestöä vastaan. Suunnitelmiin kuului koko maatakäsittävän kokouksen aikaansaaminen samaa tarkoitusta varten. Uhkavaatimuksina on sanomalehtikirjoituksissa esitetty: Ammattijärjestön on liitettävä Amsterdamin ammattiyhdistys-internationaleen, Ammattijärjestön johtoon on asetettava vain sosialidemokraattien hyväksymiä henkilöitä ym. sellaista/joista päättäminen kuuluu vain Ammattijärjestön edustajakokoukselle.

Pääasiallinen syy sosialidemokraattien hyökkäykseen Ammattijärjestöä vastaan, voidaan katsoa olevan siinä, että toimikunta on ryhtynyt kirjeenvaihtoon englantilais—venäläisen ammatillisen liikkeen kansainvälistä eheyttämistä ajavan komitean kanssa ja sille esittänyt Suomen ammatillisesti järjestyneen työväestön toivomuksen sellaisen kansainvälisen järjestön syntymiseksi, jossa kaikkien maiden palkkatyöläiset yhtyisivät, johon Suomenkin Ammattijärjestö voisi yhtenäisenä/ kansallista eheyttä silmällä pitäen liittyä. Tätä ei olisi

saanut tehdä, vaan kaikella kiireellä liittää Ammattijärjestö Amsterdamin internatsionaleen. Edustajakokouksen tulee nyt ratkaista sanansa, niin sosialidemokraattien hyökkäyksestä kuin kansainvälisyysasiastakin.

Monenlaiset ovat siis vaikeudet olleet. Mutta niistä huolimatta on ammatillinen liike — vuoden viimeisellä neljänneksellä — kasvanut huomattavasti. Perusjärjestöjen toiminta on vilkastunut ja pyrkimys entistä ehjemmän Ammattijärjestön jäsenluvun lisäämiseksi kasvanut.

Helsinki, helmi—maaliskuulla 1926.

Suomen Ammattijärjestö ry. Toimeenpanevan valiokunnan puolesta
E. K. Louhikko.

KERTOMUS

S. Ammattijärjestön tileistä vuodelta 1925.

(Kokonaistulot ja -menot.)

Tulot:

Kassajäännös vuodelta 1924	96,219:55
Vakinaisia veroja	332,273:75
<i>Kirjallisuudesta:</i>	
Työnjuhla-julkaisusta	55,627: 35
Joululehdestä	73,448:35
Muusta kirjallisuudesta	3,669: 25
Ammattijärjestölehdestä	132,744:95
Vappumerkeistä_____:	38,622:10
Juhlista (Työnjuhlat)	120,554:40
Korkoja	44,797:75
Kaluston myynnistä	19,514:96
Velallistililtä	550: —
Velkojatililtä (tilapäislaina) —	77,260:25
Vuokraa	7,500: —
Välitystililtä—	500: —
	84,943:62
<i>Lahjoituksia eri rahastoihin:</i>	
Poliittisten vankien lainakirjarahastoon—	11,521: —
Aug. Vatasen hautapatsasrahastoon	3,970
Lähetystön matkarahastoon Venäjälle ..	3,235: —
Työttömäin avustusrahastoon	1,242: —
Juurikorven nuoriso-os. perut	19,968: —
Peritty 3 liitolta puolet Tanskan matkakuluista	511:85
Peritty palkkoja vappumerkkitaliltä	3,541:15
Puhelimesta y.m. sekalaisia tuloja	2,750: —
Nostettu pankista vuoden kuluessa	492:95
	503,068: —
Smk.	1,485,813:28

Menot:

<i>Avustuksiin:</i>	
Puuteollisuustyöväen liitolle	52,202
Kuljetustyöntekijäin liitolle	15,012
Tanskaan (Ammattijärjestön kassasta)	70,000 — 137,214:

Välitystilin menot:

Vakinaisten ja tilapäisten puhujain kustannukset yhteensä 18 hengelle	106,971: 15	
Valistusviikon kustannukset, lentolehtiset, plakaatit ja puhujain palkkiot	44,053: 75	
Pohjolan piirille—	33,000: —	v . .
Maatyöväen liitolle v. 1924 rästi 1,000: —		
„ „ 1925 „ 7,000: —	8,000	
Perä-Pohjolan valistukseen	5,000	—
Naistenpäivien kuluja	772	—
Naisjaostolle	300	—
Varjokuvakone ja sen tarpeet	2,317	90
Ilmoituksista y.m.	648	—
		201,062: 80

Kirjallisuudesta:

Työnjuhla-julkaisusta	38,710:	
Joululehdestä	56,713: 47	
Muusta kirjallisuudesta	10,793: 70	106,217: 17
Ammattijärjestölehdessä		49,155: 10

Kulunkeja:

Toimintakertomuksen, tilastojen ja kierto-kirjeiden painatuskulut	12,830	
Koti- ja ulkomaalaisten sanomalehtien til.	5,509: 35	
Konttoritarpeet	5,964: 20	
Korkkimatosta toimiston lattiaan	4,546: 60	
Puhelimesta, sähkösanomista, postikuluja, leimamerkeistä, sanomalehti-ilmoituksista y.m. sekalaisia menoja yhteensä	18,854 : 10	47,704: 25

VäMtystilin menot:

Liittojen avustukset Tanskaan	73,500:	
Eri järj. avustukset Jalometallityöni 1.	2,729 : 50	
Eri 1. avustuskomiteoille	8,714 : 12	84,943 : 62

Palkkioita ja matkakuluja:

Toimikunnan jäsenten kokouspalkkiot ..	10,563: —	
Tilintarkastajain palkkiot	1,200: —	
Puheenjohtajan, toimikunnan jäsenten ja Pohjolan työttöm. edustajain matkakulut; käännöstöistä, asiantunt. lausunnoista sekä tilapäisapulaisille y.m.	19,265: —	
Norjan matkasta	7,970: 10	
Tanskan matkasta—	6,882: 30	
Kautatiel. liitolle Kansainv.		
kongr. matkasta	4,000: —	18,852: 40
Vappumerkeistä—		35,701: 35
Vuokraan		32,720: —
Kalustoon—		34,638: 25

Kirjastoon	1,230:50
Velallistilille	128,787:70
Velkojaintilille	7,500:—
Palkkoja	133,110:—
Järjestönuorten liitolle	2,500:—
Työväen Sivistysliitolle	4,731:—
V. 1924 Vappumerkkien sakko ja päätöksen lunastus	1,102:—
Sakkokortkoja	475:—
Työnjuhlien kuluja	939:—
Työttömyyskukan luvanhakukuluja	109:—
Poliittisten vankien kirjastoon	3,760:80
Venäjän matkan passikuluja	272:—
Viety pankkiin vuoden kuluessa	349,598:15
Kassajäännös vuodelta 1926	72,461:19
Smk.	1,485,813:28

VOITTO- JA TAPPIOTILI.

Voitoksi:

Työnjuhla-julkaisusta	16,917:35
Joululehdestä	16,734:88
Muusta kirjallisuudesta	1,100:85
Korkoja	19,039:96
Työnjuhlista	43,858:75
Vakinaisia veroja	332,273:75
Vankien kirjastorahaston tililtä (Ostetun kirjaston arvo)	3,760:80
Pääomatili (varojen vähennys)	197,490:46
Smk.	631,176:80

Tappioksi:

Avustuksiin	137,214:—
Kulunkeja	47,391:30
Valistusmenoja	201,062:80
Palkkioita ja matkakuluja	46,339:25
Palkkoja	130,360:—
Ammattijärjestö-lehdestä	10,533:—
Vuokraa	32,220:—
Järjestönuorille	2,500:—
Työväen Sivistysliitolle	4,731:—
Vappumerkkien sakko y.m.	1,102:—
Kirjallisuusvaraston poisto	16,075:45
Saatavien poisto	1,648:—
Smk.	631,176:80

TASETILI.**Varat:**

Rahaa kassassa	72,461:19
Talletuksia pankissa	130,536: 92
Saatavia	68,970:75
Kaluston tili	34,089:25
Osakkeiden arvo	38,786:—
Kirjallisuusvaraston arvo	8,225: 05
Kirjaston arvo	1,231: 50
Poliittisten vankien lainakirjaston arvo	3,760: 80
	<u>Smk. 358,061 II6</u>

Velat:

Toimintansa lopettaneiden t.y. varat ..	3,011: 30	
” ” nuoriso-os. ” ..	511:85	
Työttömäin avustusrahasto	85,986:05	
Poliittisten vank. lainakirj. rahasto	7,760:20	
Aug. Vatasen hautapatsasrahasto	3,970:—	
Venäjän matkarahasto	2,963:—	104,202:40
Pääomatili 1/1-26.	451,349: 52	
Voitto- ja Tappiotili (vuoden tappio) ..	197,400: 46	253,859:06
	<u>Smk.</u>	<u>358,061:46</u>

Helsingissä, 25 p:nä helmikuuta 1926.

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖ r.y.
A. Halme

Tileistä ovat tilientarkastajat antaneet seuraavat lausunnot:

Olemme tänään tarkastaneet Suomen Ammattijärjestön r.y. tilit 1/1—31/5 -25 sekä huomanneet tulot ja menot oikein kirjatuksi hyväksyttävien todisteiden mukaan, joten ehdotamme taloudenhoitajalle ja toimeenpanevalle valiokunnalle tili- ja vastuuvapautta.

Helsingissä 8 p:nä kesäkuuta 1925.

Alpo Halme

Saima Kiviranta

F. Heinonen

Olemme tänään tarkastaneet Suomen Ammattijärjestön tilit kesäkuun 1 päivästä elokuun 31 päivään 1925 ja läpikäyneet tulo- ja menotodisteet, saamme lausua, että kirjanpito on edelleen huolella hoidettu ja asiakirjat ovat kaikki asianmukaisessa kunnossa. Ehdot-

tamme mainitulta ajalta tili- ja vastuuvapauden myöntämistä toimikunnalle ja rahastonhoitajalle.

Helsingissä syyskuun 9 päivänä 1925.

Alpo Halme Saima Kiviranta F. Heinonen

Olemme tänään tarkkailleet S. Ammattijärjestö r.y. tilit syys—
marraskuun ajalta ja saamme lausuntonamme esittää, että tulot ja
menot ovat oikein kirjatut ja hyväksyttäviä, sekä asianomaiset pank-
kitilit ovat kirjojen mukaiset ja kassatili vastasi kirjojen mukaisia
merkintöjä ja jäännös löytyi kassassa.

Edelläolevan mukaisesti esitämme toimikunnalle vastuuvapautta.
Helsingissä joulukuun 3 p:nä 1925.

Alpo Halme F. Heinonen Saima Kiviranta

%

Loppulausunto.

S. Ammattijärjestön Edustajakokouksen valitsemina olemme
tänään saattaneet loppuun v. 1925 tilien tarkastuksen ja saamme
niiden johdosta lausua seuraavaa:

1) Tulot ja menot ovat meille esitettyjen, todisteiden mukaan
oikein kirjatut; 2) että kassa, jonka tänään laskimme vastasi kirjo-
jen osoittamaa ylijäämää; 3) Pankkitilit vastasivat kirjojen osoitta-
maa määrää; 4) että eri tileiltä tehdyt poistot ovat riittävät, joskin
ent. Sos.-dem. Nuorisoliiton velka Smk. 10,000:— olisi ollut koko-
naan poistettava epävarmana.; 5) että eri kirjojen väliset siirrot
ovat oikein kirjatut; 6) että saatavista löytyi hyväksyttävät vakuu-
det ja että omaisuus oli riittävästi palovakuutettu; 7) että Ammatti-
järjestön omistamat osakkeet olivat tallella; 8) että olemme läpikäy-
neet Ammattijärjestön pöytäkirjat, joista olemme huomanneet, että
Ammattijärjestön taloutta on koetettu hoitaa huolellisesti ja Edus-
tajakokouksen laatimaa tulo- ja menoarviota silmälläpitäen. Kaiken
edellä lausumamme perusteella ehdotamme, että Edustajakokous
myöntäisi vastuuvapauden toimikunnalle ja toimitsijoille 1925 vuo-
delta.

Helsingissä, maaliskuun 5 päivänä 1926.

Alpo Halme Saima Kiviranta F. Heinonen

Tiliote

v. 1925 liittojen Ammattijärjestölle suorittamista
vakinaisista veroista:

1	Lasiteollisuustyöväen liitto	2,257: 50
2	Tie- ja Vesirakennustyöväen liitto.	3,911:25
3	Puuteollisuustyöväen „	46,055: —
4	Sukeltajain „	450: —
5	Kuljetustyöntekijäin „	34,856:25
6	Paperiteollisuustyöväen „	16,278:75
7	Jalometallityöntekijäin „	2,087:50
8	Ravinto- ja nautintoainetyönt. „	13,976:25
9	Eakennustyöntekijäin „	53,146:25
10	Kutomateollisuustyöntekijäin „	11,291:25
11	iMetalliteollisuustyöntekijäin „	68,848:75
12	Kirjatyöntekijäin „	20,125: —
13	Muurarien, E. ja Uunintek. „	15,295: —
14	Nahkateollisuustyöntekijäin „	11,088:75
15	Vaatetustyöntekijäin „	9,685: —
16	Eautatieläisten amm. „	1,076: —
17	Merimies- ja Lämmittäjä unio IV nelj. v. 1924 ..	457: 50
18	S.V.E. Konepajojen työnt. liitto.	5,620:25
19	Liiketyöntekijäin „	10,892:50
20	Maatyöväen „	⁴ 875: -

Tht. Smk. 332,273: 75

Sisällysluettelo.

Ammattijärjestön kokoonpano	3
Ammattientarkastajat	93
Edustajakokoukset	93
Edustajakokousvalmistelut	94
Elinkustannukset	52
Elintarpeiden hinnat	Я 52
Jäsenluku	4
Kahdeksantunnin työaika	64
Kansainvälinen eheyttäminen	69
Kansainvälinen naistenpäivä	94
Keskusneuvostot	4, 63
Kustannusliike	93
Lakkautetut työväenyhdistykset	76
Lausuntoja erinäisistä asioista	79
Loppukatsaus	101
Palkka- ja työriidat vuoden 1925 aikana	7
Lasiteollisuudessa	8
Nahkateollisuudessa	9
Eavinto- ja Nautintoaineteollisuudessa	10
Metalliteollisuudessa	12
Paperiteollisuudessa	16
Maatyöväen liitossa	19
Kutomateollisuudessa	19
Vaatetusteollisuudessa	22
Liiketyöntekijäin liitossa	25
Muurarien, Rapparien ja Uunintekijäin liitossa	28
Kuljetustyöntekijäin liitossa	30
Rakennustyöväen liitossa	34
Jalometallityöntekijäin liitossa	38
Puuteollisuustyöväen liitossa	45
Palkkasuhteet	53
Piirijärjestöt	3
Pohjolan Ammatillinen Piirijärjestö	95
Poliittisten vankien kirjasto	62
Rautatieläisten Ammattiliiton avustus	95
Sairausvakuutuslaki	83

	Siv.
Tilikertomus	104
Toimeenpaneva valiokunta	7
Toimikunta	6
Toimitsijat	7
Työaikalautakunta	94
Työkonferenssi	67, 92
Työnjuhlat	94
Työttömyysasia	55, 79
Vakuutusneuvosto	94
Valistustyö	76
Valistusviikko	78
Vappumerkki	94
Vapunpäivän vietto	94
Valtuuskunta Venäjälle	58
Yhtyneet liitot	3
Ylimääräinen edustajakokous	60